

56.

Editha-Margareta Coșarbă

Dezvoltarea competențelor sociale prin valorizarea activităților nonformale la elevii din ciclul primar

Colecția Paedagogia

**presa
universitară
clujeană**

Editha-Margareta Coșarbă

•

**Dezvoltarea competențelor sociale
prin valorizarea activităților nonformale la elevii din ciclul primar**

Editha-Margareta Coșarbă

**Dezvoltarea competențelor sociale
prin valorizarea activităților nonformale
la elevii din ciclul primar**

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2023

Colecția *Paedagogia* este coordonată de Mușata Bocoș.

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Alina Felicia Roman

Conf. univ. dr. Monica MAIER

ISBN 978-606-37-1833-5

**© 2023 Autoarea volumului. Toate drepturile rezervate.
Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice
mijloace, fără acordul autoarei, este interzisă și se pedep-
sește conform legii.**

**Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro/>**

Cuprins

Argument	9
----------------	---

CAPITOLUL I.

Rolul educației nonformale în dezvoltarea competențelor sociale ale elevilor din ciclul primar.....	11
---	----

CAPITOLUL II.

Coordonate generale ale cercetării	21
--	----

II.1. Delimitarea problemei de cercetare.....	21
---	----

II.2. Studii și cercetări anterioare:	23
---	----

II.3. Designul cercetării	26
---------------------------------	----

II.3.1. Întrebări de cercetare	26
--------------------------------------	----

II.3.2. Scopul cercetării.....	27
--------------------------------	----

II.3.3. Obiectivele cercetării.....	27
-------------------------------------	----

II.3.4. Ipotezele cercetării.....	27
-----------------------------------	----

II.3.5. Variabilele cercetării	28
--------------------------------------	----

II.3.6. Corespondența dintre variabila dependentă, metodă și instrument de cercetare.....	28
---	----

II.3.7. Strategia de cercetare	29
--------------------------------------	----

II.3.7.1. Sistemul metodelor și instrumentelor de cercetare	30
---	----

II.3.7.2. Analiza de încredere a instrumentelor concepute, traduse și adaptate.....	36
---	----

II.3.8. Eșantionare.....	40
--------------------------	----

II.4. Etapele cercetării	45
--------------------------------	----

II.4.1. Etapa consultării literaturii de specialitate în vederea elaborării instrumentelor de cercetare.....	45
--	----

II.4.2. Etapa elaborării, traducerii și adaptării instrumentelor de cercetare	46
II.4.3. Etapa pilotării instrumentelor de cercetare	46
II.4.4. Etapa studiului preliminar.....	47
II.4.4.1. Participarea cadrelor didactice la programe de formare în educație nonformală furnizate de Casa Corpului Didactic Arad „Alexandru Gavra”	48
II.4.4.2. Participarea copiilor și tinerilor din municipiul Arad la activități nonformale desfășurate la Palatul copiilor Arad.....	50
II.4.4.3. Studiu privind percepția părinților și a cadrelor didactice referitoare la activitățile nonformale.....	52
II.4.5. Proiectarea procedurii de investigație.....	61
II.4.6. Etapa pre-experimentală.....	62
II.4.6.1. Metoda cercetării documentelor școlar și curriculare	62
II.4.6.2. Metoda observației.....	66
II.4.6.2.1. Aplicarea, prelucrarea și interpretarea scalei de evaluare a comportamentului școlar social (SSBS).....	66
II.4.6.2.2. Aplicarea, prelucrarea și interpretarea sistemului de evaluare a abilităților sociale (SSRS).....	72
II.4.6.3. Metoda sociometrică	75
II.4.6.3.1. Aplicarea, prelucrarea și interpretarea testului sociometric	76
II.4.6.4. Metoda interviului	78
II.4.6.4.1. Aplicarea, prelucrarea și interpretarea interviului de tip Focus grup	79
II.4.6.5. Ancheta pe bază de chestionar	81
II.4.6.5.1. Aplicarea chestionarului privind evaluarea competenței sociale a copilului din perspectiva părintelui	81
II.4.7. Etapa experimentului formativ	86
II.4.7.1. Programul activităților de intervenție.....	88
II.4.8. Etapa post – experimentală.....	109
II.4.8.1. Rezultate obținute în urma aplicării scalei de evaluare a comportamentului școlar social (SSBS)	109
II.4.8.2. Rezultate obținute în urma evaluării scalei de evaluare SSRS	116
II.4.8.3. Rezultate obținute în urma testului sociometric	119
II.4.8.4. Rezultate obținute în urma aplicării chestionarului privind evaluarea competenței sociale a copilului din perspectiva părintelui..	120

CAPITOLUL III.**Analiza și interpretarea datelor 127****III.1. Analiza și interpretarea rezultatelor pentru Ipoteza 1 128**

III.1.1. Rezultatele obținute cu ajutorul testului sociometric
și a matricei sociometrice 128

III.1.2. Rezultatele obținute cu ajutorul subscalei SSBS,
comportament școlar 131

III.1.3. Rezultatele obținute cu ajutorul subscalei SSRS 138

III.2. Analiza și interpretarea rezultatelor pentru Ipoteza 2 141**CAPITOLUL IV.****Concluzii și limite ale cercetării 147**

IV.1. Concluzii ale cercetării 147

IV.2. Limite ale cercetării 149

Bibliografie..... 151**Anexe 155**

Anexa 1. Chestionar adresat părinților..... 155

Anexa 2. Chestionar adresat cadrelor didactice..... 158

Argument

De-a lungul istoriei, atât educația cât și mediul sau furnizorul de educație au parcurs numeroase schimbări, transformări, în ceea ce privește „modelarea” educabilului pentru a face față unei societăți aflate în permanență dezvoltare.

Sistemul educațional românesc se află în perpetuă căutare de îmbunătățire a tot ceea ce înseamnă proiectare legislativă, adaptare curriculară, integrare socială, modernizare a spațiilor de învățare etc, însă toate aceste eforturi par a fi prea lente pentru evoluția intelectuală a educabililor, pentru aplecarea generației spre o tehnologizare acerbă, sau, pentru a oferi răspuns multiplelor situații de inadaptare școlară sau societală. Îmbunătățirea întregului sistem poate fi realizabil dacă fiecare parte componentă a acestuia își revizuieste poziția și abordarea, schimbând astfel nu doar forma unui sistem educațional, ci întregul său fond.

Cercetarea de față dorește să atragă atenția, ca pe lângă educația formală, care deschide orizontul educabilului spre o lume a cunoașterii, educația nonformală este cea care îl pregătește pentru integrarea și adaptarea în această lume a cunoașterii.

Mediul școlar, un spațiu concentrat pe asimilarea și aprofundarea de cunoștințe, a devenit un spațiu din ce în ce mai rigid, lipsit de colaborare interactivă dintre actorii actului educațional. Educabilul este îngreunat cu un program școlar încărcat, numeroase teme pentru acasă, multiple activități extrașcolare etc. Activitățile educaționale nonformale, realizate în spațiul formal, realizate cu mult tact pedagogic și managerial, dedicarea și profesionalismul cadrelor didactice propunătoare, vin ca un răspuns la dezvoltarea personală, socială și emoțională a educabilului.

Rolul cadrului didactic în acest demers este vital. Un cadru didactic preocupat doar de progresul și performanța școlară a educabilului, ale

căruia rezultate să asigure o oarecare validitate profesională acestuia, nu va acorda aceeași atenție și dezvoltării personale sau sociale ale elevului. Prin prisma experienței personale acumulate atât prin participarea cât și prin organizarea activităților nonformale, am constatat că activitățile nonformale, deși ar trebui să ofere trăiri/ experiențe pozitive tuturor actorilor implicați în procesul educativ, acestea au tendința de a se transforma într-un ciclon de stres, povară, muncă în plus. Pornind de la motivele invocate mai mult sau mai puțin obiectiv, activitățile nonformale tind să se transpună în activități formale.

Premisa cercetării pornește de la faptul că, activitățile nonformale, organizate în mediul școlar, au beneficii multiple atât asupra elevilor cât și asupra profesorilor/ adulților educogeni, și anume: facilitarea proceselor de comunicare, stimularea încrederii în sine și a stimei de sine, dezvoltarea gândirii critice, creșterea toleranței la factori de stres, dezvoltarea unor abilități manageriale, abilitatea de a media opinii contrare, etc.

Participarea elevilor la activități nonformale din spațiul școlar, contribuie la dezvoltarea competențelor sociale, element facilitator în vederea integrării sociale al acestora cât și al asumării rolului de apartenență la grupul comunitar (A. Kedrayate, 1997). Cadrele didactice, persoane cheie în facilitarea activităților nonformale își îmbunătățesc competențele manageriale (organizatorice, comunicaționale prin selecția partenerilor, competențele de self-management etc.). Prin inițierea, planificarea, organizarea, desfășurarea, monitorizarea, evaluarea și îmbunătățirea acestor activități, contribuie la dezvoltarea propriilor competențe sociale.

Astfel, pentru a obține un progres cuantificabil în dezvoltarea competențelor sociale în spațiul educațional, accentul se distribuie în mod egal asupra activităților nonformale, asupra elevilor beneficiari ai activităților și asupra adulților implicați în organizarea acestora.

CAPITOLUL I.

Rolul educației nonformale în dezvoltarea competențelor sociale ale elevilor din ciclul primar

Provocările ale lumii actuale solicită soluții care presupun o nouă paradigmă educațională, o transformare a modelul educațional astfel încât să faciliteze și accesibilizeze învățarea autentică, să ofere o abordare interactivă, personalizată, creativă, relevantă și de calitate.

Rolul esențial al educației de catalizator al transformării sociale și de factor determinant în dezvoltarea potențialului individual, este evidențiat în multiplele delimitările conceptuale din literatura de specialitate.

„Educația este o componentă complexă a existenței umane, o întâlnire între individ, societate și experiențele de viață. Nivelul educației, calitatea și profunzimea acesteia, se reflectă în fapte și în gândire, în conduită și în limbaj, în manifestări cognitive, non-cognitive, sociale, afective etc. Educația oferă ființei umane atribute, calități dobândite în diverse locuri, contexte și momente ale vieții” (V. Chiș, 2014, p. 14).

Educația poate fi interpretată ca o inculcare a valorilor și cunoștințelor acumulate ale unei societăți, o înțelegere mai profundă a unor subiecte variate care pot fi aplicate în viața de zi cu zi, și care, pe lângă cunoștințele academice include și experiențe practice (E. Coșarbă, 2020).

„Educația este o formă deliberată, organizată, sistematică și continuă de formare și modelare a personalității umane, conferindu-i omului o a doua „natură” - cea axiologică, strâns legată de dimensiunea socială și culturală a matricii sale existențiale” (M. Bocoș, D. Jucan, 2008, p. 8).

Formele educației au „propriul câmp de acțiune și funcționalități diferite, îngăduie extensiuni și întrepătrunderi benefice, aceasta contribuind la întărirea lor reciprocă și la eficientizarea demersului educativ” (C. Cucoș, 2014, p.62).

O analiză a caracteristicilor educației formale, nonformale și informale sugerează existența unei game de tranziție de la educația formală la cea nonformală, precum și de la cea nonformală la cea informală.

Deși educația formală corespunde unui sistem bine structurat, sistematizat, guvernat de norme și legi stricte, este posibil să se ia în considerare educația tot mai puțin formală, în funcție de rigiditatea detectată în astfel de caracteristici. Dacă o instanță formală oferă un curriculum dotat cu un anumit grad de flexibilitate, în care „respectarea programului” nu este vitală și are o metodologie suficient de flexibilă pentru a se putea racorda la caracteristicile elevilor, putem spune în mod rezonabil că această instanță este mai puțin formală decât alta, în care aceste trăsături sunt așezate pe o matriță rigidă (P. Easton, et.al., 2003). Astfel, este posibil să discernem o anumită gradare în ceea ce privește formalitatea sistemelor educative și, prin extensie, va fi posibil să ne îndepărtăm de un sistem formal și, treptat, să ajungem la unul nonformal, prin flexibilizarea unor caracteristici, prin substituirea sau eliminarea altora. Aceasta ar fi o tranziție de la formal la nonformal, care sugerează, de asemenea, existența unei tranziții ulterioare. Este o strategie aplicabilă și tranziției de la nonformal la informal (S., Khawaja & B., Brennan, 1990).

În timp ce în structurile formale, procesul se concentrează pe sistemul profesor/ școală, în educația nonformală accentul este pus pe elev, iar obiectivele, programele, metodologiile sunt dezvoltate pe baza nevoilor și caracteristicilor acestuia. Toate activitățile sunt destinate elevilor, de la strategii globale, până la preocuparea referitoare la materialele instructive.

Tranziția de la educația formală la educația nonformală, care păstrează încă o anumită continuitate, și de la aceasta din urmă la educația informală, reprezintă mai mult decât un simplu interes la nivel teoretic, deoarece constituie un plan de acțiune, care va fi extrem de util

pentru creații și introducerea de noi concepte în procesul educativ (K. Kraiger, J. K. Ford, E. Salas 1993).

Educația nonformală reprezintă ansamblul acțiunilor organizate intenționat, sistematice, desfășurate în cadru instituționalizat, dar în afara sistemului de învățământ, în instituții care nu au destinație educațională explicită (M. Bocoș, D. Jucan, 2008). Activitățile nonformale sunt proiectate de cadrele didactice, bazate pe finalități educaționale, pe cunoștințe formative și informative, caracterizate de flexibilitate, având calitatea de activități opționale sau facultative. C. Cucuș (2014) afirmă că educația de tip nonformal a existat dintotdeauna, elementul de noutate rezultă din organizarea ei planificată.

Educația nonformală a devenit un subsistem al educației care are ca principal obiectiv identificare și dezvoltarea competențelor individuale. Principalul obiectiv al educației nonformale, acela de a conduce la înțelegere, realizare și dezvoltare în rândul indivizilor, este comun cu cel al educației formale (W. Hoppers, 2006).

Astfel, conceptul de educație nonformală poate fi considerat un proces care completează educația oferită de instituțiile de învățământ și satisface cerințele individuale ale beneficiarilor, aceștia dobândind o mai bună înțelegere a propriului sine (M. Hayden & J. Thompson, 1995).

Întrucât, educația nonformală este centrată pe dezvoltarea elevilor, ea generează caracteristici flexibile în ceea ce privește procesele, obiectivele și substanțele instituite și implementate. În consecință, prin educație nonformală, este vital să răspundem transformărilor ce pot afecta cerințele elevilor și implicit ale comunității (C. Zaki Dib, 1987).

Pe baza acestor preocupări se poate concluziona că educația nonformală include o diversitate extinsă a sistemelor de învățământ formale, astfel, explicându-se existența unui anumit grad de legătură de continuitate între educația formală și cea nonformală. Această viziune nu răspunde unui interes academic, deoarece în practica educațională acesta se evidențiază extrem de obiectiv și realist, impunând căutarea unor explicații și soluții alternative la problemele educaționale cu care se confruntă indivizii.

Având în vedere domeniul său de aplicare, educația nonformală include o multitudine de situații educaționale, care în majoritatea lor, au contribuit semnificativ la revitalizarea sistemelor educaționale și a curriculumului și a metodelor, a tehnicilor și procedurilor de instruire. În raport cu reperele conceptului de educație nonformală, a fost efectuată analiza învățării prin corespondență, învățarea la distanță și sistemele deschise, care, datorită caracteristicilor lor, sunt incluse în aria educației nonformale (I.Murphy, et.al. 2019).

Filozoful și sociologul L.S. Lewis (1962) subliniază că, datorită particularității și semnificației educației nonformale există multiple principii care trebuiesc avute în vedere, astfel educația nonformală trebuie să fie în concordanță cu următoarele principii:

1. Educația nonformală este accesibilă tuturor, indiferent de realizările educaționale anterioare.

2. Flexibilitate maximă. Instituțiile de învățământ pot ajusta flexibilitatea educației nonformale pe parcursul activităților propuse pentru a obține rezultate sau pentru a satisface nevoile participanților, la cote maxime posibile.

3. Modelul educației nonformale ar trebui să fie centrat pe educabil, mai degrabă decât pe profesor.

4. Relația dintre profesori și elevi este informală.

5. Educația nonformală este axată pe abilități și cunoștințe practice, pe dezvoltarea creativității.

La nivel european au fost evidențiate următoarele principii ale educației nonformale (U. O'Connor, 2012):

- principiul protejării persoanelor ce doresc o creștere în comerț, agricultură, industrie etc;
- principiul susținerii populației pentru utilizarea mai rațională a resurselor naturale și personale;
- principiul creșterii profesionale sau al schimbării activității profesionale;
- principiul raționalizării timpului liber și a educației pentru sănătate.

Problema educației nonformale a fost, dezbătută pe baza variabilelor care influențează alegerea elevilor de a participa la activități de educație nonformală în școli sau alte instituții de învățământ. Plecând de la premisa educației centrate pe elev, prima variabilă va fi interesul elevului pentru tema propusă. Mulți elevi asociază activitățile nonformale cu exercițiile fizice, considerând că aceasta este în principal o formă de relaxare și apoi o modalitate de a îmbunătăți capacitatea fizică. Deși trebuie respectate interesele elevilor, în unele cazuri, aceștia ar trebui sfătuiți să aleagă activități nu numai pe baza satisfacției lor directe, ci și pe baza propriei pregătiri pentru a obține succes pe termen lung.

O altă variabilă care trebuie luată în considerare la alegerea activităților nonformale într-o școală sunt condițiile educaționale ale școlii. Prin urmare, educația nonformală oferită de școală este afectată semnificativ de dimensiunea și nivelul organizației școlare, de resursele umane, educaționale și financiare și de calitatea procesului de educație și predare (E. Stearnes & E. Glennie, 2010). În cercetările lor, A. Feldman și J. Matjasko (2007) au stabilit că următoarele domenii de activitate nonformale sunt mai frecvente în școli: activități sportive, cursuri electiv, arte spectacolului, protecția mediului, activități interdisciplinare.

Al treilea aspect important este influența educației informale asupra dezvoltării personalității elevilor. Există opinii diferite între convingerea că educația nonformală este extrem de eficientă în realizarea învățării reale și complete și lipsa unei metodologii riguroase în implementarea activităților. Pe de altă parte, cercetările au arătat (D. Okamoto, D. Herda, C. Hartzog, 2013; K. O'Rorke, 2006) că în rândul elevilor cu performanțe școlare bune, proporția activităților nonformale este mai mare. Impactul educației nonformale este benefic pentru toți indicatorii de mai sus, contribuind la optimizarea performanței școlare, la creșterea participării elevilor, sau a ONG-urilor în organizațiile școlare și la reducerea comportamentelor deviante în interiorul sau în afara școlii.

Pe lângă factorii care afectează alegerea elevilor de a participa la activități educaționale nonformale, având în vedere nivelul lor de

formare profesională, profesorii își pot spori experiența de educație psihologică. În fața resurselor educaționale abundente, elevii pot participa mai responsabil decât activitățile propuse sunt limitate la câteva opțiuni. Prin urmare, este necesar să se formuleze un plan de formare profesională continuă a cadrelor didactice în domeniul educației nonformale pentru a spori calitatea acestei forme de educație, cu un impact semnificativ asupra dezvoltării personalității elevilor (A. Bradea, 2012).

Participarea elevilor la activități de educație nonformală structurate, organizate în unități de învățământ constituie un element important, deoarece contribuie la dezvoltarea personalității acestora, ajută elevii la formarea unor deprinderi pozitive față de învățare, la dobândirea unor însușiri, strategii de rezolvare a problemei. Conform lui A. Feldman și J. Matjasko (2007) activitățile de educație nonformală au efecte pozitive asupra elevului prin:

- performanță școlară mai bună;
- coeficient de abandon școlar mai scăzut;
- stare psihologică mai bună, creșterea stimei de sine, mai puține griji pentru viitor;
- sentiment redus de izolare socială;
- nivel scăzut de comportamente delincvente.

Un alt studiu care surprinde nivelul de performanță elevilor în funcție de participarea acestora în activitățile extracurriculare, concluzionează următoarele: (J. S. Eccles & B. L. Barber, 1999):

- participarea în toate tipurile de activități de educație nonformală corelează cu creșterea rezultatelor școlare;
- participarea la activități sportive, administrativ-școlare și cluburi școlare înregistrează o probabilitate mai mare ca elevii să se înscrie la facultate până la vârsta de 21 de ani;
- participarea la activități prosociale corelează cu o rată mai mică de delincvență în rândul elevilor participanți.

A. F. Feldman și J. L. Matjasko (2005) menționează efectul pozitiv al unor activități de educație nonformală asupra stimei de sine în rândul elevilor, care iau parte la acestea. Primirea de apreciere de la ceilalți a

îmbunătățit percepția adolescenților asupra abilităților lor, fapt care a crescut nivelul de devotament al acestora față de activitatea respectivă.

Pornind de la afirmația pedagogului american J. S. Bruner (1970), că oricărui copil, la orice stadiu de dezvoltare i se poate preda cu succes, într-o formă intelectuală adecvată, orice temă, dacă se folosesc metode și procedee adecvate stadiului respectiv de dezvoltare, dacă materia este prezentată într-o formă mai simplă, astfel încât copilul să poată progresa cu mai multă ușurință și mai temeinic spre o deplină stăpânire a cunoștințelor, apreciem că activitățile de educație nonformală reprezintă o oportunitate majoră de a transmite cunoștințe.

Educația nonformală pune la dispoziția elevilor, tinerilor și a persoanelor de vârstă mijlocie posibilitatea de a-și dezvolta valorile, abilitățile și competențele, care sunt diferite de cele dezvoltate în cadrul structurii educației formale. Abilitățile cuprind o gamă largă de competențe, cum ar fi cele interpersonale, de grup, organizaționale și de rezolvare a conflictelor, de conștientizare interculturală, leadership, planificare, organizare, control, direcționare, coordonare și abilități practice de rezolvare a problemelor, lucru în echipă, încredere în sine, disciplină și responsabilitate (M. Muro & P. Jeffrey 2008).

Ceea ce este remarcabil la educația nonformală este că toți cei implicați, beneficiari și facilitatori sunt persoane care manifestă entuziasm în procesul de educație și învățare. Procesul de învățare nonformală necesită crearea și dezvoltarea unui mediu în care elevul însuși este proiectantul abilităților sale (M. Noumiko, 2006).

De asemenea, educația nonformală poate include formarea individului pentru un loc de muncă, pentru îmbunătățirea sau adaptarea calificărilor și abilităților existente, formarea profesională a șomerilor pentru creșterea șanselor de acces la ocuparea unui loc de muncă, precum promovarea unei căi educaționale alternative către educația formală.

Activitățile educaționale nonformale sunt direct influențate de formarea competenței sociale a elevilor. Experiențele sociale ale acestora, precum și componentele motivaționale, cognitive, comportamentale și de

valoare socială, ale competenței sociale pot influența reușita implementării activităților nonformale propuse.

Componenta motivațională a competenței sociale stimulează personalitatea elevului să își „asume” necesitatea formării competenței sociale, prin reflectarea asupra propriului comportament A. Bellack (2004).

Componenta cognitivă presupune dobândirea de către elev a unui anumit nivel de inteligență socială, cunoștințe despre societate, legi și relații sociale, cunoștințe despre ei înșiși și despre locul lor în viață, capacitate de autodeterminare și autorealizare, înțelegere a legilor vieții sociale, a societății și a lumii (P. Orpinas & K. Raczynski, 2006).

Componenta comportamentală se caracterizează prin prezența aptitudinilor și abilităților de interacțiune socială, în contextul cooperării productive cu diferiți parteneri de grup, jucând diferite roluri sociale, găsind compromis și înțelegere reciprocă cu alte persoane. Această componentă tratează atitudinile elevilor și interacțiunile cu colegii, dorința de a coopera și de a lucra în echipă.

Componenta de valoare socială a competenței sociale se referă la nevoie elevilor a fi responsabilizați, de a-și forma propriile principii, nivel de toleranță și alte valori orientate pentru scopul progresului social și personal (G. E. Joseph & P. S. Strain, 2003).

Educația nonformală oferă un set de experiențe sociale necesare, completând celelalte forme de educație prin:

- valorificarea timpului liber al elevilor, din punct de vedere educațional;
- oportunități pentru valorificarea experiențelor de viață ale elevilor, prin cadrul mai flexibil, mai deschis și prin diversificarea mediilor de învățare cotidiene;
- participare voluntară, individuală sau colectivă;
- modalități flexibile de a răspunde intereselor elevilor prin gama largă de activități pe care le propune și posibilitatea fiecărui elev de a decide la ce activități să participe;
- dezvoltarea competențelor pentru viață și pregătirea tinerilor pentru a deveni cetățeni activi;

- formarea capacității organizatorice, de autogospodărire, de management al timpului, de gândire critică, de adoptare a unor decizii sau rezolvare de probleme;
- un cadru de exersare și de cultivare a diferitelor înclinații, aptitudini și capacități, de manifestare a talentelor în artă, cultură, muzică, sport, pictură, IT etc.

Relațiile sociale sunt extinse în relații dependente de reciprocitate, acele relații în care participanții se bazează tot mai mult unii pe alții. Aceste acțiuni subliniază asemănarea în atitudini, nevoi și valori, bazându-se pe interacțiuni sociale care implică un schimb de informații sau bunuri, nu doar pe posibilitatea ca doi indivizi să interacționeze (H.H. Kelley & J.W. Thibaut, 1978).

În psihologia socială remarcăm o distincție între două forme de relații sociale (M.S. Clark & J. Mills, 1979): relațiile comune, care descriu afilieri cu prietenii, colegii și membri familiei, și relații de schimb, care le cuprind pe toate celelalte. Într-o relație comună comportamentul elevului este orientat spre bunăstarea partenerului.

Într-o relație de schimb, comportamentul elevului este ghidat de reciprocitatea beneficiilor primite sau anticipate. Participanții nu au nicio obligație unul față de celălalt decât să asigure bunăstarea partenerului, care rezultă din interacțiunile lor sociale. Astfel schimbul social înseamnă interacțiune socială (Cornish, F. Ross, 2004).

Termenul de reciprocitate nu este folosit în descrierea relațiilor sociale, deși aceasta reprezintă o interacțiune socială care implică dăruirea și returnarea sau rambursarea a ceea ce unul dintre interlocutori a primit.

Gestionarea procesului de educație nonformală intră în atribuția facilitatorului, sau a persoanei resursă care proiectează și organizează aceste activități, utilizând în mod eficient resursele disponibile. Totodată, acest proces presupune implementarea unui sistem de monitorizare și evaluare care examinează eficacitatea procesului de învățare nonformală și revizuieste în mod regulat rezultatele pentru a acorda prioritate acțiunilor de îmbunătățire.

În instituția școlară, facilitatorul activităților de tip nonformal este profesorul. Acestuia îi revine sarcina de a motiva și inspira atât elevii, cât și comunitatea locală într-un parteneriat eficient.

Conform raportului Institutului de Științe ale Educației privind „Valorificarea experiențelor de învățare nonformală în construirea competențelor cheie” (L. Căpiță, 2011), diversitatea activităților educaționale de tip nonformal, propuse de cadrele didactice depinde de o multitudine de factori, dintre care amintim:

- motivația elevilor și capacitatea acestora de a face alegeri, care să le influențeze pozitiv dezvoltarea personală în cadrul școlii;
- capacitatea profesorilor și a învățătorilor de a propune probleme stimulative în care situația este reală (nu un context ficțional), cu consecințe efective în contextele de viață pe care elevii le experimentează;
- abilitatea cadrelor didactice de a analiza nevoile de formare ale elevilor, de a repera centrele lor de interes și de a stimula învățarea prin cooperare;
- capacitatea școlii de a construi parteneriate educative cu operatori din comunitatea locală sau din alte instituții furnizoare de educație nonformală;
- deschiderea colectivului de profesori și a echipei manageriale față de alternativele educaționale, gradul de receptivitate al instituției școlare ca ansamblu față de noile educații.

Cadrului didactic, ca manager al activităților nonformale îi revine responsabilitatea de a crea și implementa un plan strategic, care să identifice prioritățile și obiectivele adecvate pentru îmbunătățirea învățării elevilor. Acesta asigură managementul, finanțarea, organizarea și administrarea cadrului nonformal în instituția școlară, monitorizează, evaluează și revizuieste efectele activităților nonformale și ia măsuri necesare pentru îmbunătățirea acestora.

CAPITOLUL II.

Coordonate generale ale cercetării

II.1. Delimitarea problemei de cercetare

Sistemul de învățământ românesc caută constant să îmbunătățească aspectele referitoare la reglementările legislative ajustând curriculumul școlar pentru facilitarea integrării sociale a educabililor, pentru modernizarea spațiilor de învățare etc.

Însă, toate aceste demersuri nu par a fi corelate cu evoluția intelectuală a educabililor, cu inadaptarea socială cu care se confruntă unii dintre ei, sau înclinațiile generației actuale spre o tehnologizare intensă. Prin aportul fiecărei componente a sistemului se pot realiza îmbunătățiri nu doar în forma sistemului educațional, ci și contextul întregului sistem educațional.

Cercetarea de față dorește să scoată în evidență faptul că pe lângă educația formală, care deschide orizontul educabilului spre o lume a cunoașterii, educația nonformală este cea care îl pregătește pentru integrarea și adaptarea în această lume a cunoașterii.

Mediul școlar, spațiu concentrat pe asimilarea și aprofundarea de cunoștințe, a devenit un spațiu din ce în ce mai rigid, lipsit de colaborare interactivă dintre actorii actului educațional. Educabilul este îngreunat cu un program școlar încărcat, numeroase teme pentru acasă, multiple activități extrașcolare etc. Activitățile educaționale nonformale, realizate în spațiul formal, realizate cu mult tact pedagogic și managerial, dedicarea și profesionalismul cadrelor didactice propunătoare a acestor

activități, vin ca un răspuns la dezvoltarea personală, socială a educabilului.

Rolul cadrului didactic în acest demers este vital. Un cadru didactic preocupat doar de progresul și performanța școlară a educabilului, ale cărui rezultate să îi asigure o validare profesională, nu va acorda aceeași atenție și dezvoltării sociale ale educabilului. Prin prisma experienței personale acumulate atât prin participarea cât și prin organizarea activităților nonformale, am constatat că aceste activități, deși ar trebui să ofere trăiri/ experiențe pozitive tuturor actorilor implicați în procesul educativ, au tendința de a se transforma într-un ciclon de stres, povară, efort nesuștinut, pentru cadrele didactice. Pornind de la motivele invocate activitățile nonformale tind să se transpună în activități formale.

Premisa cercetării pornește de la faptul că, activitățile nonformale, organizate în mediul școlar, au beneficii multiple asupra elevilor, și anume: facilitarea proceselor de comunicare, stimularea încrederii în sine și a stimei de sine, dezvoltarea abilităților de cooperare și a unui comportament autoreglat etc.

Participarea elevilor la activități nonformale din spațiul școlar, contribuie la dezvoltarea competențelor sociale, element facilitator în vederea integrării sociale al acestora cât și al asumării rolului de apartenență la grupul comunitar. Prin inițierea, planificarea, organizarea, desfășurarea, monitorizarea, evaluarea și îmbunătățirea acestor activități, contribuie la dezvoltarea propriilor competențe sociale.

Programul activităților nonformale desfășurate în spațiul formal, „Școala mea, spațiu de viață”, pe care îl propunem, urmărește obținerea unui progres cuantificabil al dezvoltării competențelor sociale, accentul fiind distribuit în mod egal asupra activităților propriu-zise, asupra elevilor beneficiari ai activităților și asupra adulților, părinți și cadrelor didactice implicate în organizarea acestor activități.

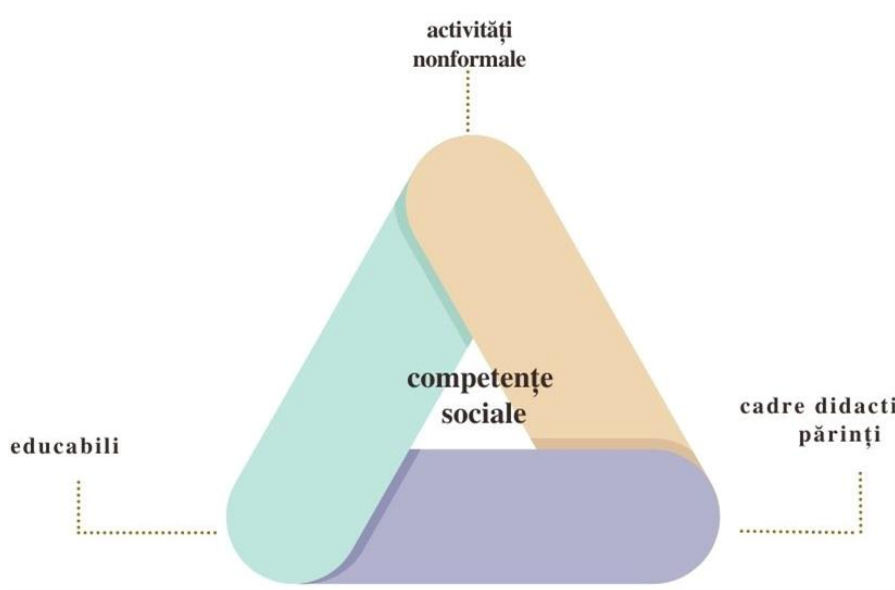

Figura 1.II. Progres cuantificabil în dezvoltarea competențelor sociale ale elevilor

II.2. Studii și cercetări anterioare:

Activități extrașcolare în ruralul românesc. Dezvoltarea pe competențe cheie la copii și tineri (2012), studiu coordonat de R. Popescu și D. Ionescu, al căror scop a vizat explorarea activităților extracurriculare în mediul rural: tipurile de activități cel mai frecvent realizate, competențele dezvoltate, percepțiile privind activitățile extracurriculare și utilitatea lor.

Studiul prezintă tipurile de activități extrașcolare din opt comunități: Circău, Scărișoara, Curcani, Jegălia, Bunești, Dezrobiți, Gugești, și Mihălceni, care este percepția copiilor, a părinților, a profesorilor, și altor membri ai comunității, despre rolul, importanța, caracterul educativ și utilitatea acestor tipuri de activități.

Deși în general părțile implicate au căzut de acord asupra competențelor dezvoltate, există totuși unele diferențe notabile:

- elevii tind să identifice activitățile extrașcolare ca o modalitate de dobândire a competențelor științifice, strâns legate de învățarea

formală, deși, spun ei, și-ar dori mai multe activități recreative și artistice, care să le dezvolte competențe culturale și sociale;

- părinții tind să privească activitățile extracurriculare ca pe o măsură compensatorie de a petrece timp liber, deși și-ar dori mai multe activități care să le dezvolte competențe sociale și științifice;
- profesorii au o viziune mai structurată și formalizată asupra competențelor ce sunt sau ar trebui formate prin intermediul activităților extracurriculare. Conform acestora, activitățile extracurriculare au un impact asupra copiilor deosebit de cel al orelor de la clasă, deoarece îi scot pe aceștia din rutina școlară.

Educația nonformală în școală presupune o îmbunătățire a actului educațional, dar îmbinarea cu succes a celor două tipuri de educații rămâne adesea o provocare care rezidă în natura relației dintre profesori și elevi. Profesorii se confruntă adesea cu dificultăți în armonizarea competențelor școlare și extrașcolare. A fost menționată situația în care competențele de bază, cum sunt cele de citit-scris-socotit, nu sunt stăpânite de toți elevii cu care lucrează, astfel că, în cazul acestor copii trebuie să aplice proceduri și metode diferite, încercând în același timp să îi integreze în colectivele din care fac parte.

Scopul studiului *„Impact of Extracurricular Activities on students”* (Impactul activităților extracurriculare asupra elevilor) cercetare realizată de S. W. Craft (2012) a fost de a determina dacă participarea elevilor de nivel liceal la activitățile au un impact asupra realizării acestora, dacă poate scădea rata de absenteism școlar prin participarea la aceste activități, respectiv prin prisma participării la activitățile extracurriculare poate crește rata de absolvire a liceului.

Deși au fost distribuite 2400 de chestionare în 12 unități de învățământ de nivel liceal, completarea lor fiind una voluntară, doar 440 de elevi au completat și returnat chestionarul spre interpretarea datelor. Rata de returnare și rata de participare au arătat dificultatea convingerii elevilor și profesorilor să participe la un sondaj voluntar.

Întrebările chestionarului aplicat au făcut referire la activități extrașcolare grupate pe trei categorii: sportive, muzicale, alte cluburi școlare.

Rezultatele cercetării au scos în evidență faptul că, prin participarea la aceste activități extracurriculare elevii își însușesc unele competențe precum munca în echipă, abilitatea de a gestiona timpul, capacitatea de a construi relații pozitive cu alți elevi, antrenori, părinți și membrii comunității locale.

Participare elevilor de nivel liceal la activitățile extracurriculare nu influențează scăderea ratei de absenteism sau creșterii gradului de promovabilitate a absolvirii liceului.

„Impactul activităților psihosociale asupra comportamentului copilului” a fost elaborat în cadrul proiectului „Dezvoltarea unei abordări comune a copiilor” (https://tdh-moldova.md/media/files/files/impactul_activitatilor_psihosociale_4175757.pdf). Proiectul a fost implementat de Reprezentanța Fundației „Terre des hommes” în Moldova, cu asistența financiară a Programului „Susținerea măsurilor de promovare a încrederii”, finanțat de Uniunea Europeană și cofinanțat și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD).

Prin intermediul proiectului, servicii de ludotecă și activități psihosociale de grup pentru copii (MGSC - Movement, Games, Sport and Creativity) au fost lansate în școlile din 20 de comunități rurale de pe ambele maluri ale râului Nistru.

Eșantionul cercetării a fost alcătuit din 100 de copii cu vârste cuprinse între 10 și 12 ani, participanți la activitățile psihosociale de grup (MGSC) și activitățile în cadrul ludotecilor, și 20 de animatori, instruiți în metodologia realizării activităților psihosociale de grup, care au și desfășurat aceste activități cu copiii. De asemenea, au fost intervievați 15 părinți ai căror copii care frecventează ludotecile și participă la activități MGSC.

Studiul de față vine să prezinte schimbările la nivelul copiilor în rezultatul implicării lor în activitățile MGSC și participarea la activitățile în cadrul ludotecilor. În acest sens, accentul a fost plasat pe determinarea

impactului activităților psihosociale și jocurilor asupra dezvoltării personalității copiilor și comportamentului acestora; aprecierea schimbărilor la nivelul competențelor personale, psihosociale și fizice a copiilor și încurajarea observării de către copii a schimbărilor parvenite la colegii lor; determinarea impactului metodologiei activităților psihosociale de grup asupra personalității pedagogului animator și studierea dinamicii relațiilor pedagog/animator-copii și copii-copii în procesul de participare a acestora la activități psihosociale și jocuri și, nu în cele din urmă, elaborarea unui set de recomandări practice privind implementarea/integrarea activităților psihosociale.

Cercetarea s-a desfășurat în două etape: etapa inițială a studiului a reprezentat un tablou general privind copiii care urmau să participe la activități pe durata unui an academic, și etapa finală care denotă schimbările apărute după implementarea activităților MGSC după o perioadă de 6 luni a participării copiilor la activități.

Studiul concluzionează că activitățile psihosociale au un impact benefic asupra copiilor și dezvoltă în rândul acestora competențele mentale/cognitive, sociale și fizice.

II.3. Designul cercetării

II.3.1. Întrebări de cercetare

În demersul prezentei cercetări intenționăm să identificăm răspuns la următoarele întrebări:

1. Care este efectul participării educabililor la activitățile nonformale organizate și desfășurate în spațiul formal? Elevii participanți la experimentul formativ înregistrează schimbări în dezvoltarea competențelor sociale?
2. Performanțele școlare ale elevilor înregistrează schimbări în urma participării la programul activităților nonformale „Școala mea, spațiu de viață”?

II.3.2. Scopul cercetării

Scopul cercetării de față vizează experimentarea programului de intervenție „Școala mea, spațiu de viață”, care presupune desfășurarea unor activități nonformale în spațiul formativ în vederea dezvoltării competențelor sociale al elevilor din ciclul primar de învățământ.

II.3.3. Obiectivele cercetării

Obiectivele propuse pentru cercetarea experimentală vizează:

- Consultarea literaturii de specialitate privind formarea și dezvoltarea competenței sociale;
- Analiza programelor școlare ale disciplinelor Dezvoltare personală și Educație civică privind activitățile de dezvoltare socială;
- Identificare instrumentelor pentru evaluarea competențelor sociale;
- Proiectarea și aplicarea unui program educațional bazat pe activități nonformale, organizate și desfășurate în spațiul formal;
- Analiza și interpretarea datelor obținute în urma experimentului pedagogic;
- Formularea concluziilor cu privire la eficiența programului de activități nonformale propuse spre organizare și desfășurare în spațiul formal.

II.3.4. Ipotezele cercetării

Ipoteza generală a experimentului propus este:

Participarea elevilor din ciclul primar la activitățile nonformale din cadrul programului „Școala mea, spațiu de viață”, program complementar activităților școlare, influențează semnificativ: dezvoltarea competențelor sociale, integrarea școlară a acestora în comunitatea clasei de elevi, respectiv formarea și dobândirea unui comportament școlar autoreglat.

Ipotezele specifice:

Există diferențe semnificative în ceea ce privește scorul rezultatelor care arată nivelul de dezvoltare a competențelor sociale în

cadrul etapei de post test, dintre grupul experimental și cel de control, obținute în urma implementării programului de activități nonformale „Școala mea, spațiu de viață”.

Frecventarea activităților nonformale are efect moderator asupra creșterii performanțelor școlare ale elevilor.

II.3.5. Variabilele cercetării

Variabila independentă ale cercetării:

Valorificarea experiențelor trăite de elevi prin participarea la activități nonformale de calitate în spațiul formal în vederea dezvoltării competențelor sociale ale acestora.

Variabile moderator:

Implicarea cadrelor didactice/ părinților în proiectarea, organizarea și desfășurarea activităților nonformale în spațiul formal;

Implicarea elevilor în programul de intervenție ce constă în derularea activităților nonformale în spațiul formal.

Variabile dependente

Gradul de integrare școlară a elevilor;

Nivelul de dezvoltare a competenței sociale a educabililor, cuantificate prin indicatorii: relaționare socială (inter-relaționare, empatie, cooperare), comportament școlar, conformare (auto-control, auto-afirmare, management de sine);

Evaluarea obiectivă a părinților referitor la evoluția competenței sociale a copilului.

II.3.6. Corespondența dintre variabila dependentă, metodă și instrument de cercetare

Ipoteza 1

Există diferențe semnificative în ceea ce privește scorul rezultatelor care arată nivelul de dezvoltare a competențelor sociale în cadrul etapei de post test, dintre grupul experimental și cel de control,

obținute în urma implementării programului de activități nonformale „Școala mea, spațiu de viață”.

Tabel 1.II. Corespondența dintre VD, metodă și instrument pentru Ipoteza 1

Variabilă dependentă	Metodă	Instrument	Statutul instrumentului
Gradul de integrare școlară a elevilor	Sociograma	Testul sociometric și metoda sociometrică	Elaborat
Nivelul de dezvoltare a competenței sociale a educabililor	Metoda observației	School Social Behavior Scale Social Skills Rating System	Tradus și adaptat Tradus și adaptat

Ipoteza 2

Frecventarea activităților nonformale are efect moderator asupra creșterii performanțelor școlare ale elevilor, variabila dependentă este performanța școlară, care va fi măsurată prin analiza documentelor școlare și curriculare.

II.3.7. Strategia de cercetare

Caracteristicile specifice unei cercetări pedagogice sunt regăsite și în cercetarea realizată de noi. Caracterul științific al cercetării este redat de faptul că acesta își propune să scoată la lumină noi adevăruri educaționale.

Componentele metodologice ale cercetării sunt:

- Experimentul psihopedagogic;
- Metoda observației;
- Metoda sociometrică;
- Ancheta pe bază de chestionar;
- Metoda cercetării documentelor școlare și curriculare.

Experimentul psihopedagogic a constituit elementul de bază al cercetării noastre, și a vizat două instituții de învățământ din municipiul Arad. În urma experimentului psihopedagogic ipoteza generală va fi confirmată sau infirmată. Experimentul psihopedagogic a presupus și un moment de pregătire în ceea ce privește acceptarea conducere instituției

de învățământ al lotului experimental privind unele schimbări de ordin organizatoric privind implementarea programului de desfășurare al activităților nonformale, numite „Școala mea, spațiu de viață..

Designul experimental intersubiecți a vizat compararea a două grupuri: unul experimental și unul de control. În cadrul grupului experimental s-a avut în vedere și o analiză intrasubiecți.

Elementul de noutate al experimentului este redat de introducerea activităților nonformale în spațiul formal, care să implice elevii claselor a II-a și a III-a, părinții acestora și cadrele didactice din instituția de învățământ, implicate voluntar. Deși inițial ne-am propus un experiment longitudinal, datorită restricțiilor cauzate de pandemia SARS-CO2, a fost necesară recalibrarea strategiei de cercetare. Astfel, experimentul formativ s-a desfășurat pe perioada septembrie 2018 – martie 2020.

Activitățile propuse în cadrul experimentului formativ au cuprins implicarea elevilor din ciclul primar, clasele a II-a și a III-a, și s-au desfășurat în ultima zi lucrătoare a săptămânii, conform unei programări stabilite anterior. Pregătirea prealabilă a activităților a vizat implicarea cadrelor didactice, a părinților și în mod deosebit a elevilor. Aceste întâlniri organizatorice au avut loc în afara orelor de curs, iar participarea a fost voluntară. Consemnarea rezumatului întâlnirii s-a realizat într-un registru special, în care totodată s-au delimitat responsabilitățile organizatorilor și a participanților, materiale necesare, program de activități etc.

Scopul principal al proiectării, organizării și desfășurării activităților nonformale în spațiul formal, a constat în dezvoltarea competențelor sociale ale elevilor din ciclul primar.

II.3.7.1. Sistemul metodelor și instrumentelor de cercetare

Metoda observației a fost utilizată pe toată perioada derulării cercetării. Această metodă a avut rol important în demersul strategic al cercetării, deoarece prin grila de observație completată de către cadrul didactic în dreptul fiecărui educabil participant, și de către cadrul

didactic a furnizat informații despre nivelul de dezvoltare a competenței sociale ale acestuia.

Instrumentul aferent acestei metode, a fost *School Social Behavior Scale – 2 (SSBS)*, având 2 subscale majore: comportament social (32 de itemi) și comportament antisocial (32 de itemi). Subcomponentele celor două subscale păstrează același număr și aceeași ordine a itemilor. Itemii cotați pe scară likert în 5 trepte variind între 1=niciodată și 5=frecvent, au fost completați în dreptul fiecărui elev participant, de către cadrul didactic în ziua derulării activității, sau cel târziu în ziua următoare, fără a fi afectat actul instructiv-educativ.

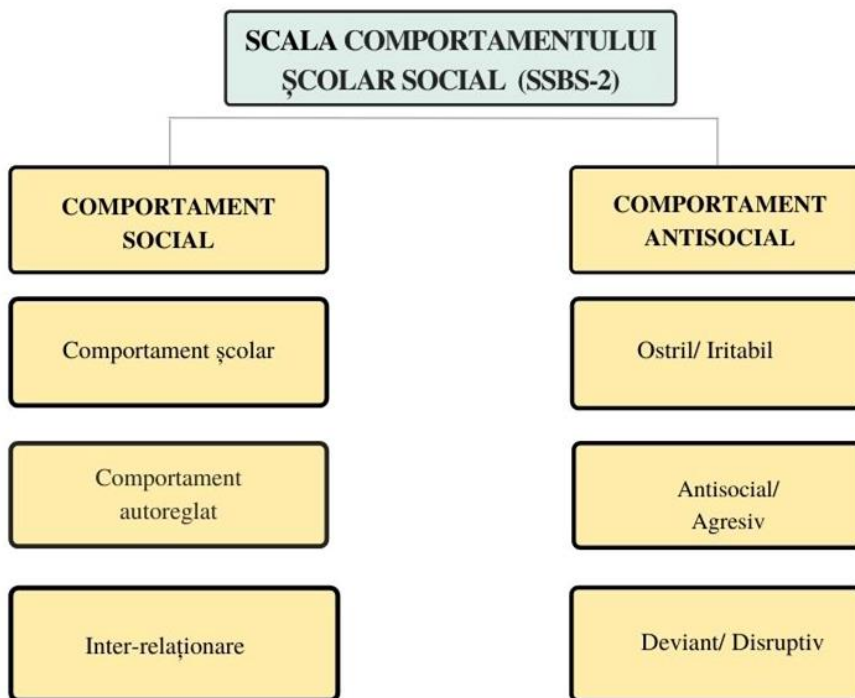

Figura 2.II. Scala comportamentului social și subscalele aferente

School Social Behavior Scale (SSRS – 2), elaborat de Merrel și Caldarella (2002) oferă o imagine completă și nuanțată asupra comportamentului educabilului, ajută la identificarea timpurie a dificultăților comportamentale sociale, înainte ca acestea să devină un

impediment în integrarea societală a viitorului adult. Este un instrument de screening fiabil și cuprinzător privind componentele comportamentului social al elevului.

Scala comportamentului școlar social a fost tradus de către două perechi a câte două cadre didactice titulare pe postul de limbă engleză respectiv limbă și literatură română, având gradul didactic I. În prima etapă, itemii scalei au fost traduse de prima pereche de profesori din engleză în română, urmând a fi retraduse din română în engleză de către a doua pereche de profesori. În final, s-a colaborat cu cei patru traducători pentru a identifica o variantă și un înțeles al itemilor agreeat de toți cei patru traducători.

Subscala care vizează comportamentul social al elevului are trei subcomponente: comportament școlar, comportament autoreglat și inter-relaționare. Cei 32 de itemi ai acestei subscale sunt repartizate astfel:

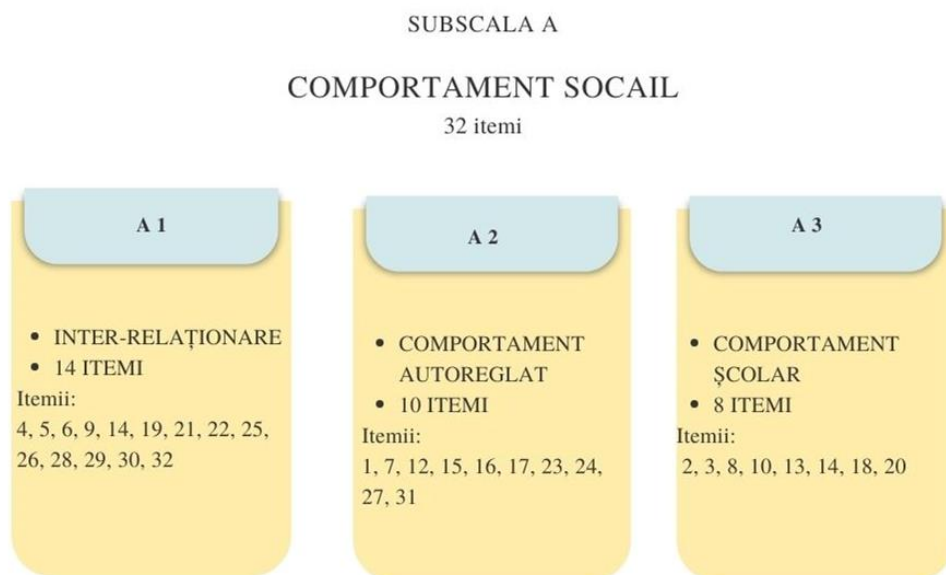

Figura 3.II. Subcomponentele subscalei comportamentului social, conform instrumentului Scala Comportamentului Școlar Social (SSBS-2)

Itemii comportamentului inter-relaționare reflectă abilitățile de comunicare cu membri grupului.

Itemii comportamentului autoreglat descrie comportamentele de adaptare și de gestionare emoțională în timpul activităților, în raport cu ceilalți colegi.

Itemii comportamentului școlar se referă la tranziții adecvate între activitățile școlare întreprinse, prin finalizarea la timp a sarcinilor școlare, adoptând un comportament respectuos față de directivele adulților.

Cele mai mari scoruri obținute la subscala comportamentului social indică un nivel optim al comportamentului școlar, al comportamentului autoreglat, precum și abilități crescute de inter-relaționare.

Subscala comportamentului antisocial are trei subcomponente comportamentale: ostil/ iritabil, antisocial/ agresiv și deviant/ disruptiv. Cei 32 de itemi sunt repartizați astfel:

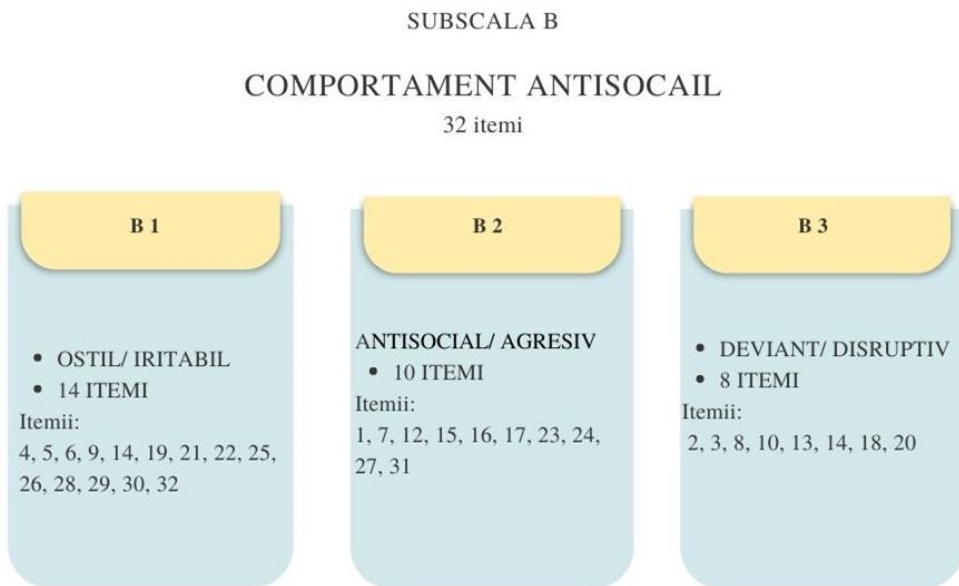

Figura 4.II. Subcomponentele subscalei comportamentului antisocial, conform instrumentului Scala Comportamentului Școlar Social (SSBS-2)

Itemii comportamentului ostil/ iritabil descriu comportamente problematice adoptate în mod deliberat, sfidătoare și impulsive în raport cu cei din jur.

Itemii comportamentului antisocial/ agresiv descriu acele comportamente neconforme cu normele sociale care cuprind ignoranță, superficialitate, agresiune fizică și verbală îndreptată spre cei din jur.

Itemii comportamentului deviant/ disruptiv care surprind izbucniri ale furiei, intimidări verbale, lipsă de respect și colaborare colegială.

Scorurile mari obținute la Subscala Comportamentului Antisocial, indică un nivel accentuat al comportamentelor problematice, aflate în discrepanță cu normele sociale acceptate de comunitate.

Acest instrument de cercetare este folosit cu scopul de a măsura comportamentele sociale și antisociale ale eșantionului de subiecți implicați în cercetare.

Sistem de evaluare a abilităților sociale (Social Skills Rating System - SSRS) dezvoltat de Frank M. Gresham și Stephen N. Elliott (1991) este un instrument de evaluare a comportamentului și a personalității care poate fi folosit pentru: identificarea elevilor cu performanțe academice slabe, identificarea punctelor forte ale comportamentului social al elevilor și monitorizarea comportamentelor școlare sau ale celor din mediul familial. SSRS are trei domenii de aplicare, câte unul pentru părinți, elevi și cadre didactice. Fiecare domeniu de aplicare are trei categorii măsurare: competențe sociale, comportamente problematice și competențe școlare.

Scara competențelor sociale, varianta pentru elevi, are patru subscale: cooperare, auto-afirmare, empatie și autocontrol. Suma subscalelor indică frecvența descriptivă (pe baza scorurilor limită) a unui anumit comportament. Toate scorurile pot fi însumate pentru a oferi scoruri standard și ranguri percentile pe baza eșantionului normativ.

Această scală provoacă elevii repondenți spre o autoanaliză comportamentală în identificarea anumitor comportamente, frecvența acestora, respectiv importanța manifestării comportamentelor în relațiile cu colegii/ prietenii. Instrumentul a fost selectat deoarece dorim să urmărim autopercepția dezvoltării competenței sociale ale educabililor, din perspectiva acestora. Răspunsul itemilor sunt concentrați pe o scară likert de 3 trepte, unde 0=niciodată, 1= ocazional, 2=foarte des.

Metoda sociometrică este utilizat pentru studierea colectivelor de subiecți investigați ca grupuri/ organizații sociale, cu structură proprie. Această metodă investighează natura configurației și intensității relațiilor interpersonale din cadrul unui grup și a fenomenelor care apar pe baza lor: de comunicare, de influențare, de colaborare, de competiție, de tensiune, de conducere, de evaluare (Bocoș, 2003). Eficiența metodei este asigurată în cazul în care membrii grupului se cunosc între ei, ierarhizarea proprie a preferințelor relaționale presupune răspunsul sincer și onest al repondenților la întrebările adresate.

În cercetarea noastră, metoda sociometrică a fost folosită pentru investigarea variabilei dependente referitoare la gradul de adaptare și integrare școlară a educabililor. Această metodă, prin intermediul instrumentului aferent, a fost utilizat atât în cazul eșantionului experimental cât și în cazul eșantionului de control.

Instrumentul aferent metodei sociometrice este testul sociometric. În cercetarea noastră, testul sociometric cuprinde 6 seturi a câte 2 întrebări. Testul sociometric a constatat în formularea unor întrebări prin care fiecare elev să-și exprime empatia și antipatia față de ceilalți colegi, colaborarea colegială în cadrul activităților școlare, identificarea statutului ocupat în cadrul grupului de elevi (agreat, acceptat, indiferent, marginalizat), și percepția grupului de elevi raportat la un anumit membru al grupului. În dreptul fiecărei întrebări, elevii repondenți au avut posibilitatea de a numi 3-5 colegi de clasă, considerând ordinea preferințelor o ordine valorică.

Ancheta pe bază de chestionar este una dintre metodele cele mai uzitate în cercetarea pedagogică. Instrumentul aferent acestei metode este chestionarul, iar în cercetarea noastră a vizat categorii de subiecți: educabili, cadre didactic și părinți.

Chestionarul adresat părinților (Anexa 1), concepție proprie, cuprinde 14 itemi, și este structurat pe două categorii: în prima parte, itemii vizează activitatea copilului (activitățile desfășurate de educabil în afara orelor de curs, programul acestuia, ariile de interes, grupul de prieteni), iar a doua parte itemii sunt concepuți astfel încât să colecteze date despre percepția părintelui cu privire la activitățile nonformale,

consimțământul acestuia de a permite copilului de a participa la activități nonformale în spațiul formal, și disponibilitatea de a se implica în proiectarea, organizarea și desfășurarea acestor activități).

Chestionarul adresat cadrelor didactice (Anexa 2) a colectat date cu privire la formarea acestora în ceea ce privește managementul activităților nonformale, percepția despre activitățile nonformale, experiența acumulată în proiectarea, organizarea și desfășurarea acestora, precum și disponibilitatea de a se implica în potențiale activități nonformale desfășurate în spațiul formal. Acest chestionar are 29 itemi, este concepție proprie, și a fost aplicat cadrelor didactice care desfășoară activități instructiv-educative în instituția din care face parte eșantionul de control.

Un alt instrument utilizat în cercetarea noastră, este chestionarul adresat părinților pentru a determina dacă din perspectiva acestora sunt schimbări/ îmbunătățiri comportamentale ale copiilor. Instrumentul cu 13 itemi este concepție proprie, și a fost aplicat în toate etapele cercetării experimentale.

Metoda cercetării documentelor școlare și curriculare este o metodă analitică ce presupune analiza, din perspectiva anumitor parametri, stabiliți în concordanță cu scopul și obiectivele cercetării (Bocoș, 2003).

În cercetarea noastră, metoda cercetării documentelor școlare pentru măsurarea variabilei dependente referitoare la performanțele școlare ale educabililor din eșantionul experimental. Instrumentul de lucru a fost catalogul calificativelor, care a fost monitorizat bilunar pentru a urmări evoluția școlară a educabililor. Performanța școlară a educabililor a fost urmărită în dreptul claselor II-a și a III-a.

II.3.7.2. Analiza de încredere a instrumentelor concepute, traduse și adaptate

Procedura de verificare a itemilor utilizați în cercetare, este premergătoare validării rezultatelor acestora. Astfel, premergător etapei pre-experimentale am verificat consistența internă a itemilor. În acest sens, dar și pentru că instrumentele noastre sunt alcătuite pe baza răspunsurilor multiple pe scară Likert, am utilizat indicele Cronbach

Alpha. Acesta înregistrează valori între 0 și 1, și are rolul de a evalua fidelitatea internă și covariația valorilor dintre itemi.

Pentru scala de evaluare a comportamentului școlar social (SSBS) coeficientul Cronbach Alpha este de 0,91.

Tabel 2.II. Coeficientul Cronbach Alpha pentru scala de evaluare a comportamentului școlar social (SSBS)

Case Processing Summary				Reliability Statistics		
		N	%	Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
Cases	Valid	196	%			
	Excluded ^a	0	.0			
	Total	196	100.0			
a. Listwise deletion based on all variables in the procedure				.910	.911	32

Pentru sistemul de evaluare a abilităților sociale (SSRS), coeficientul Cronbach Alpha este de 0,860.

Tabel 3.II. Coeficientul Cronbach Alpha pentru sistemul de evaluare a abilităților sociale (SSRS)

Case Processing Summary				Reliability Statistics		
		N	%	Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
Cases	Valid	196	%			
	Excluded ^a	0	.0			
	Total	196	100.0			
a. Listwise deletion based on all variables in the procedure				.842	.860	20

Pentru scala de evaluare a Chestionarului privind evaluarea comportamentului social din perspectiva părintelui, coeficientul Cronbach Alpha este de 0,812.

Tabel 4. II. Coeficientul Cronbach Alpha pentru scala de evaluare a Chestionarului privind evaluarea comportamentului social din perspectiva părintelui

Case Processing Summary				Reliability Statistics		
		N	%	Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
Cases	Valid	196	%			
	Excluded ^a	0	.0			
	Total	196	100.0			
a. Listwise deletion based on all variables in the procedure				.808	.812	12

Raportându-ne la lucrarea lui D. George & P. Maller (2003) au realizat o ierarhizare a consistenței itemilor, conform cărora valorile coeficientului de .9 este Excelent, .8 este Foarte bine, considerăm că valorile obținute (0.911, 0.812 și 0.60) indică o fidelitate ridicată a instrumentelor utilizate în cercetare.

Analiza de putere

Analiza de putere este un instrument de planificare a cercetării, și care are ca scop identificarea eșantionului mărimii potrivit pentru nivelul recomandat al puterii efectului, și a fost realizat cu ajutorul programului G*Power 3.1.9.7.

În figura de mai jos este prezentată distribuția dintre ipoteza nulă și ipoteza specifică 1.

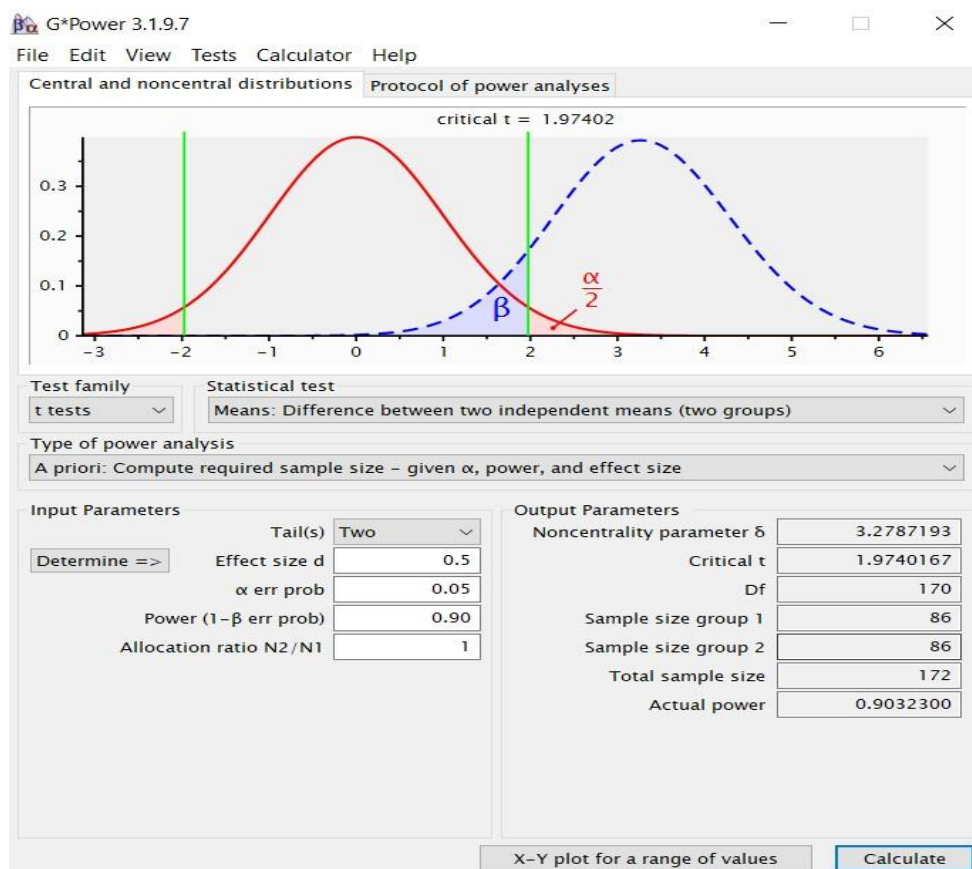

Figura 5.II. Analiza de putere pentru eșantioane independente

Secțiunea critică pentru valoare t este de 1.97402, ceea ce respinge ipoteza nulă, și confirmă ipoteza specifică 1.

Parametrii de intrare:

- Mărimea efectului: 0.5
- alfa= 0.05
- puterea vizată= 0.90
- numărul gradelor de libertate=1

Rezultatul analizei:

- $\lambda = 3.27$
- mărimea eșantionului= 172
- puterea actuală= 0.903

La o putere calculată de 0.90, volumul eșantionului participant la cercetare va trebui să corespundă unui număr de 172 de participanți, cu un număr minim de 86 de subiecți pentru fiecare lot în parte. Indicele de comparație t trebuie să aibă valoare între +/- 1.97402.

Volumul eșantionului experimental este de 102 subiecți, iar valoarea eșantionului de control este de 96 de subiecți, ceea ce confirmă volumul participanților la cercetare corespunde în cazul comparațiilor dintre medii pentru eșantioane independente.

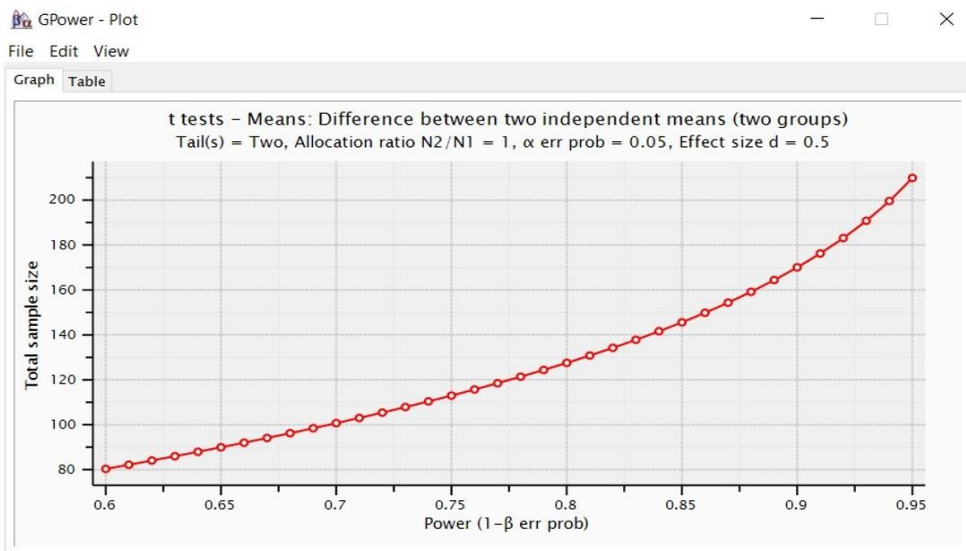

Figura 6.II. Variația puterii cercetării în raport cu parametrii fixați

Valorile în ascensiune ale puterii aflate pe axa orizontală, îi corespund valorile eșantioanelor independente. În cazul puterii de 0.80 e nevoie de 172 de participanți la cercetare.

II.3.8. Eșantionare

Populația școlară a elevilor înscriși în ciclul primar, conform datelor furnizate de Inspectoratul Școlar Județean Arad, este de 3572 elevi, dintre care 998 provin din mediul rural, iar 2574 din mediul urban. Cercetarea de față are ca eșantion de subiecți elevi din clasele a II-a și a III-a din două instituții de învățământ din municipiul Arad. Alegerea acestor instituții nu a ținut cont de factori de ordin material, economic sau politic, ci au fost selectate în urma unor criterii de asemănare sau de diferențiere:

- numărul elevilor din ciclul primar înscriși în cele 2 instituții. Din ambele instituții au participat elevii claselor a II-a – a III-a.
- repartizarea de gen a elevilor înscriși în cele 2 instituții;
- numărul cadrelor didactice din ciclul primar care desfășoară activitate în cele 2 instituții;
- experiența în învățământul preuniversitar, pregătire profesională a cadrelor didactice;
- poziționare școlilor: având circumscripții diferite, ambele instituții aparțin aceluiași cartier din municipiul Arad, presupunând astfel că în cazul părinților ai căror copii frecventează una din cele 2 instituții, media de venit/ locuitor este repartizată în mod echilibrat;
- spații școlare generoase: teren de joacă, sală de sport, curte interioară;
- în instituția școlară selectată pentru eșantionul experimental, elevii frecventează cursurile școlare în două ture (tura de dimineață 08-12, tura de după-masă 12-16). Astfel, prin modificarea programului școlar, stabilit în ziua cu desfășurarea activităților, actul educațional poate fi desfășurat fără a fi prejudiciat.

Eșantionul de subiecți

Participanți prezentului studiu sunt elevii claselor a II-a și a III-a din cele două instituții mai sus amintite, cuprinși între vârstele 7-11 ani, și au fost selectați prin utilizarea eșantioanelor-clasă.

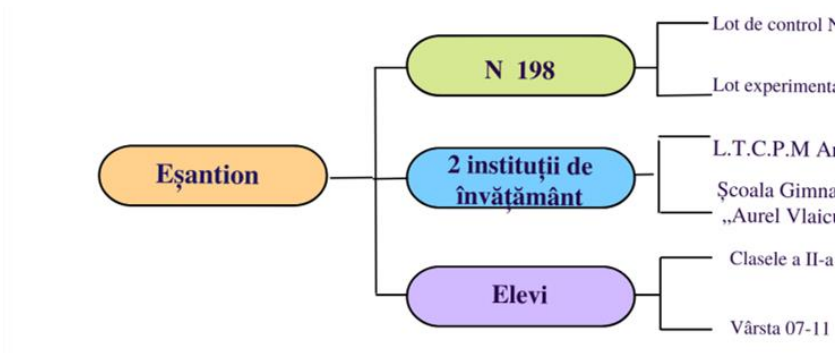

Figura 7.II. Structura eșantionului de elevi implicați în cercetare

Din numărul total al eșantionului de subiecți ($N=196$), lotul de control cuprinde 96 de elevi (48,97%), iar lotul experimental 102 elevi (52,03%).

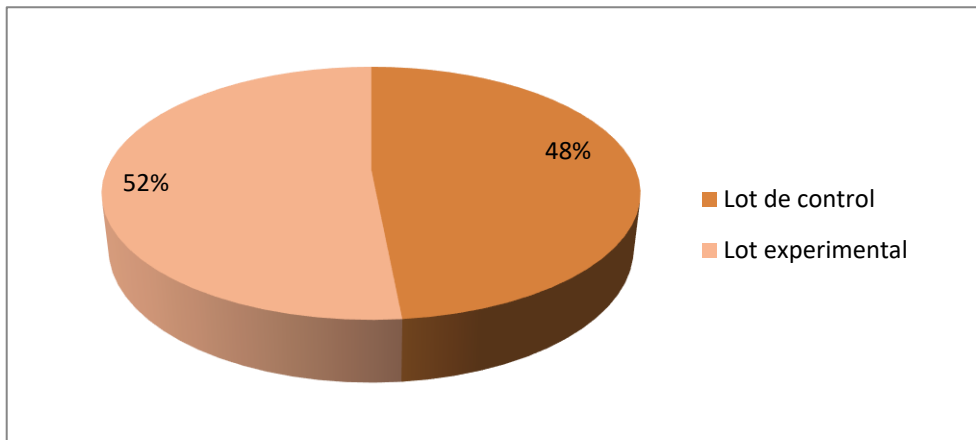

Figura 8.II. Distribuția procentuală a eșantionului de elevi

Repartizarea pe clase a eșantionului de control și a celui experimental este redat în tabelul de mai jos:

Tabel 5.II. Repartizarea pe clase a eșantionului de control și al celui experimental

Eșantion / Clasa	II A	IIB	III A	IIIB	Total
De control	25	22	25	24	96
Experimental	25	26	28	23	102
Total	50	48	53	47	198

Eșantionul de cadre didactice, care desfășoară activitate în cele două instituții de învățământ vor avea rolul de observator al evoluției comportamentului social al elevilor. Implicarea lor este impetuos necesară, deoarece aceștia petrec o parte semnificativă de timp în preajma elevilor, iar prin prisma interacțiunii lor vor furniza informații cu privire la dezvoltarea și evoluția competenței sociale ale acestora.

Cadrele didactice din eșantionul experimental și-au dat acordul scris, ca în perioada derulării programului de activități educaționale nonformale propuse spre desfășurare în instituția școlară, să nu abandoneze experimentul decât în situații extreme. Astfel, din Școala Gimnazială „Aurel Vlaicu” din Arad, 4 cadre didactice a două clase paralele, aferente claselor a II-a și a III-a și-au exprimat acordul de a participa la experiment.

Eșantionul de conținut

Programul activităților nonformale „Școala mea, spațiu de viață”, au fost proiectate în spațiul formal astfel încât să nu pericliteze bunul mers al actului de predare-învățare. Cu acordul conducerii instituției de învățământ din care face parte eșantionul experimental (Școala Gimnazială „Aurel Vlaicu” Arad) s-a modificat programul școlar al elevilor pentru zilele în care au fost organizate și desfășurate activitățile nonformale. În acest sens, în zilele programate pentru activitățile programului, orele de curs, precum și timpul de repaus au fost scurtate (ora de curs 40 minute, timp de repaus 5 minute), iar activitățile educaționale nonformale organizate și desfășurate în mediul formal, s-au realizat în intervalul orar 11-13. Părinții elevilor au fost informați cu

privire la graficul activităților, astfel că prezența elevilor a constituit participarea voluntară a acestora.

Programul activităților nonformale „Școala mea, spațiu de viață” s-a derulat în perioada septembrie 2018 – iunie 2020, iar calendarul activităților a respectat următoare proiectare temporală:

Tabel 6.II. Programul activităților nonformale „Școala mea, spațiu de viață”

Perioada	Activitatea
Septembrie 2018	Întâlniri cu cadrele didactice și părinții care și-au manifestat interesul de a se implica în programul activităților nonformale, intitulat „Școala mea, spațiu de viață”;
Octombrie 2018	Evaluarea inițială a eșantionului de subiecți;
Noiembrie 2018	Organizarea unui focus grup cu părinții pentru a stabili domeniile de interes pentru activitățile nonformale, și identifica potențialii parteneri implicați în desfășurarea activităților;
Noiembrie 2018 Martie 2020	Implementarea programului de activități nonformale „Școala mea, spațiu de viață” la subiecții lotului experimental;
Aprilie – Iunie 2020	Evaluarea finală a eșantionului de subiecți.

Proiectarea și organizarea activităților nonformale din cadrul programului „Școala mea, spațiu de viață” a implicat pe toată perioada multiple întâlniri organizatorice între profesori pentru învățământul primar, părinți, reprezentanți ai partenerilor educaționali, discuții organizatorice între profesorul pentru învățământul primar și elevii implicați în program în organizare activităților, monitorizarea îndeplinirii responsabilităților, pregătirea activităților colaborative dintre clase.

Proiectarea și organizarea activităților nonformale a presupus:

- 10 întâlniri organizatorice între profesori pentru învățământul primar, părinți, reprezentanți ai partenerilor educaționali;
- Întâlniri și discuții organizatorice între profesorul pentru învățământul primar și elevii clasei pe care acesta o conduce (organizarea activităților pe grupe de lucru, monitorizarea

îndeplinirii responsabilităților, pregătirea pentru activitățile frontale dintre clase);

- 13 activități educaționale nonformale desfășurate în spațiul formal.

Activitățile educaționale propuse în cadrul programului implementat s-au desfășurat lunar, exceptând perioadele de vacanțe școlare ale elevilor, în perioada Noiembrie 2018 – Martie 2020, și a implicat participarea a 102 elevi din 4 clase: 2 clase de a II-a și 2 clase de a III-a. Rezultatele obținute în urma participării la programul activităților nonformale au fost evidențiate în etapa de pretest și post-test.

Tabel 7.II. Calendar al activităților nonformale propuse în cadrul programului de activități nonformale „Școala mea, spațiu de viață”

Denumire activitate propusă	Perioada de desfășurare
<i>Ce pot face două mâini dibace?</i>	Decembrie 2018
<i>Maniere ce rup bariere</i>	Ianuarie 2019
<i>De la stilus la stilou</i>	Februarie 2019
<i>Găsește și descifrează artefactul</i>	Martie 2019
<i>Grija habitatului nostru</i>	Aprilie 2019
<i>Școala mea – spațiu de viață</i>	Mai 2019
<i>Story telling</i>	Septembrie 2019
<i>Copiii care găsesc soluții</i>	Octombrie 2019
<i>ArtProvocarea</i>	Noiembrie 2019
<i>Tradiții și obiceiuri la masa de Crăciun</i>	Decembrie 2020
<i>Nutriție în farfurie</i>	Ianuarie 2020
<i>Bucătarul iscusit</i>	Februarie 2020
<i>Artist pentru o zi</i>	Martie 2020

Prin participarea elevilor la programul activităților nonformale „Școala mea, spațiu de viață” ne propunem să stimulăm: dezvoltarea competențelor sociale ale elevilor, inserția școlară a acestora în comunitatea clasei de elevi și, dobândirea unui comportament școlar autoreglat de către aceștia. În sensul acesta, am elaborat trei competențe generale care ne propunem să fie însușite de elevii participanți la program.

II.4. Etapele cercetării

Cercetarea experimentală este structurată pe următoarele etape: etapa pre-experimentală, etapa experimentală și etapa post-experimentală.

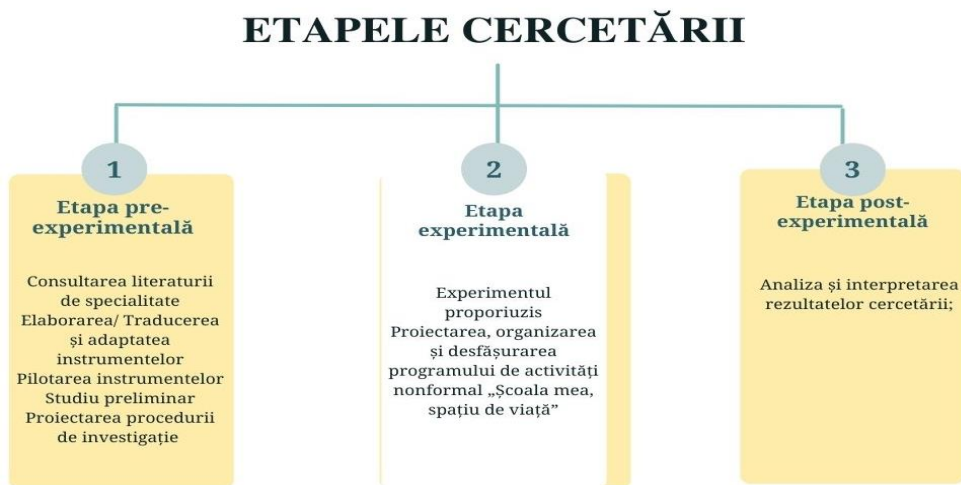

Figura 9.II. Descrierea etapelor cercetării

II.4.1. Etapa consultării literaturii de specialitate în vederea elaborării instrumentelor de cercetare

Această etapă a constituit studierea literaturii de specialitate în vederea fundamentării teoretice a prezentei cercetări. A fost consultată atât literatura de specialitate națională, cât și literatură de specialitate internațională. Sursele bibliografice actuale au completat noțiunile de specialitate date din secolul al XIX-lea, și au constituit o sursă de inspirație care a stat la baza cercetării propuse.

Consultarea literaturii de specialitate s-a realizat pe două direcții: una care să ofere o viziune de ansamblu asupra educației nonformale (LaBelle, 1982; Radcliffe & Colletta, 1985; Hausmann, 1995; Feldman-

Matjasko, 2005; Nominkou, 2006; Bocoș, 2008; Preece, 2009;) și o altă direcție care să abordeze tema competențelor sociale (Semrud-Clikeman, 2007; Robu, 2011).

II.4.2. Etapa elaborării, traducerii și adaptării instrumentelor de cercetare

În această etapă au fost analizate mai multe instrumente de cercetare în ceea ce privește dezvoltarea competențelor sociale. Ca urmare a analizei instrumentelor de cercetare, au fost traduse și adaptate următoarele instrumente:

- School Social Behavior Scale (SSBS) – Merrel K.W. & Caldarella P., 2002);
- Social Skills Rating System (SSRS - 2) – Children Version, Ghersam & Elliott, 1990.

Instrumente de cercetare elaborate:

- Chestionar adresat cadrelor didactice;
- Chestionar adresat părinților;
- Chestionar Evaluarea competenței sociale a copilului din perspectiva părintelui.

II.4.3. Etapa pilotării instrumentelor de cercetare

Pilotarea instrumentelor de cercetare s-a realizat în trei instituții de învățământ diferite:

- Școala Gimnazială „Regina Maria” Arad;
- Școala Gimnazială „Avram Iancu” Arad;
- Colegiul Național „Vasile Goldiș” Arad;

Aplicare a setului de instrumente s-a datorat nevoii de optimizare a acestora. La această etapă au participat 122 elevi cu vârste cuprinse între 8 – 12 ani, 58 de părinți și 40 cadre didactice. Distribuția pilotării setului de instrumente s-a realizat astfel:

Tabel 8.II. Distribuția pilotării setului instrumente de cercetare

Instituția de învățământ	Etapa 1			Etapa 2		
	Elevi	Cadre didactice	Părinți	Elevi	Cadre didactice	Părinți
Școala Gimnazială „Regina Maria” Arad	21	6	12	23	5	9
Școala Gimnazială „Avram Iancu” Arad	19	7	6	18	6	7
Colegiul Național „Vasile Goldiș” Arad	22	9	14	19	7	10
Total:	62	22	32	60	18	26

Drept rezultat al pilotării instrumentelor, am concluzionat necesitatea reducerii instrumentelor utilizate și a îmbunătățirii fidelității itemilor traduși și adaptați, astfel încât aceștia să fie corelați cu variabilele cercetării.

II.4.4. Etapa studiului preliminar

Cercetarea noastră a avut două etape importante pentru. În prima etapă, au fost supuse analizei documente relevatoare din partea a trei instituții de referință din municipiu: Inspectoratul Școlar Județean Arad, Palatul Copiilor Arad și Casa Corpului Didactic „Alexandru Gavra” Arad. Motivul pentru care au fost solicitate date de referință, rapoarte și statistici ale acestor instituții, s-a întemeiat pe criteriul unei analize a ofertei activităților nonformale, număr cadre didactice implicate, număr elevi participanți, preocuparea cadrelor didactice pentru pregătirea profesională în vederea managementului activităților nonformale.

Proiecte și activități nonformale desfășurate sub egida Inspectoratului Școlar Județean Arad

Proiectele de activități nonformale propuse de Inspectoratului Școlar Județean Arad spre derulare în cele 153 de instituții de învățământ, au vizat câteva domenii din categoria noilor educații, precum:

- Educație pentru sănătate (208 proiecte);
- Educație ecologică și protecție a mediului (196 proiecte);

- Educație rutieră (148 proiecte);
- Promovarea toleranței și a nonviolentei (179 proiecte);
- Prevenirea traficului de persoane (87 proiecte);
- Educație pentru cetățenie democratică (204 proiecte);
- Program de sprijin pentru copii ai căror părinți sunt plecați în străinătate (95 de proiecte).

Numărul elevilor participanți la cele șapte proiecte de activități nonformale este redat în figura de mai jos:

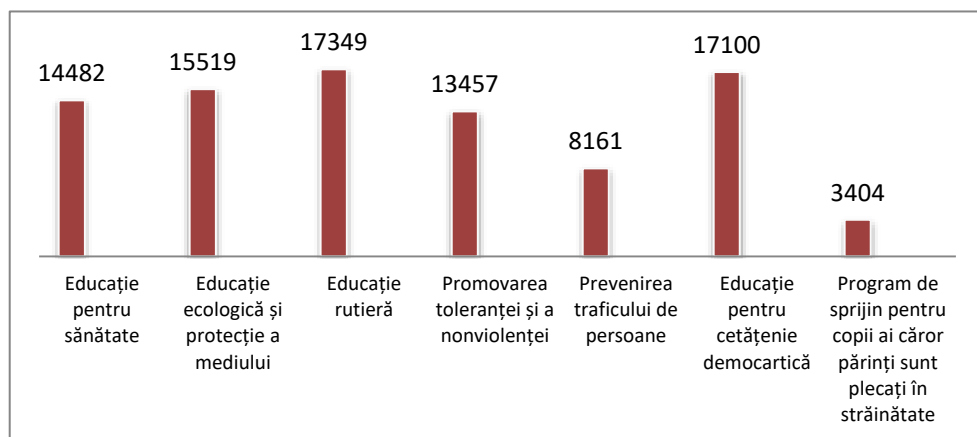

Figura 10.II. Numărul elevilor participanți la proiectele educaționale nonformale propuse de Inspectoratul Școlar Județean Arad

Remarcăm interesul major al cadrelor didactice de a proiecta, organiza și desfășura activități educaționale nonformale în domeniul educației rutiere și a educației pentru cetățenie democratică, care urmăresc să pregătească elevii pentru înțelegerea și formarea unor atitudini și comportamente sociale și civice în vederea integrării societale ale acestora.

II.4.4.1. Participarea cadrelor didactice la programe de formare în educație nonformală furnizate de Casa Corpului Didactic Arad „Alexandru Gavra”

Casa Corpului Didactic Arad „Alexandru Gavra” are în oferta de formare a cadrelor didactice două programe care vizează educația

nonformală: „Educația nonformală pentru o școală altfel” – program de formare acreditat, și „Formal și nonformal – interdependență în activitatea didactică” – program de formare propus spre avizare. Dintre cele două programe de formare, cel acreditat a reprezentat mai mult interes în rândul cadrelor didactice, astfel că la începutul anului școlar 2018 – 2019, un număr de 33 cadre didactice, 13 din mediul rural și 20 din mediul urban, au dorit să se formeze în educație nonformală.

În ceea ce privește funcția ocupată în învățământul preuniversitar, în tabelul de mai jos redăm distribuția statistică a cadrelor didactice înscrise la programul de formare acreditat „Educația nonformală pentru o școală altfel”:

Tabel 9.II. Distribuția statistică a cadrelor didactice înscrise la programul de formare acreditat „Educația nonformală pentru o școală altfel” în anul școlar 2018-2019

Funcția		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Educatoare	6	18.2	18.2	18.2
	Invatator	11	33.3	33.3	51.5
	Profesor	14	42.4	42.4	93.9
	Director	2	6.1	6.1	100.0
	Total	33	100.0	100.0	

Referitor la ultimul grad obținut al cadrelor didactice înscrise la programul de formare în educație nonformală cuprins în oferta Casei Corpului Didactic „Alexandru Gavra” Arad, în urma analizei raportării statistice, am concluzionat următoarele: cadrele didactice care au obținut gradul didactic I respectiv II sunt mai interesate în a se forma în continuare în programe educaționale decât acele cadre didactice care au obținut definitivarea în învățământ. Altfel spus, cadrele didactice care în urma parcurgerii și obținerii gradelor didactice s-au validat din punct de vedere profesional, sunt mai preocupate de propria formare în educația nonformală, decât cadrele didactice care încă sunt angrenați în acest proces.

Tabel 10.II. Înscrierea cadrelor didactice la programul de formare continuă în educația nonformală funcție de ultimul grad obținut

Gradul didactic		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Gradul_1	18	54.5	54.5	54.5
	Gradul_2	11	33.3	33.3	87.9
	Definitivat	4	12.1	12.1	100.0
	Total	33	100.0	100.0	

II.4.4.2. Participarea copiilor și tinerilor din municipiul Arad la activități nonformale desfășurate la Palatul copiilor Arad

Palatul copiilor este un alt furnizor de activități educaționale nonformale, având o tradiție în acest sens de peste 65 de ani, și reprezintă o alternativă a petrecerii timpului liber al copiilor și tinerilor cu vârste cuprinse între 4-18 ani.

În anul școlar 2018-2019, la sediul din municipiu, au activat 32 de cadre didactice, care la rândul lor au propus și coordonat 29 de cercuri din domeniul artistic, cultural-civic, sportiv, tehnico-aplicativ, cercuri la care au fost înscriși aproape 2500 de copii și tineri.

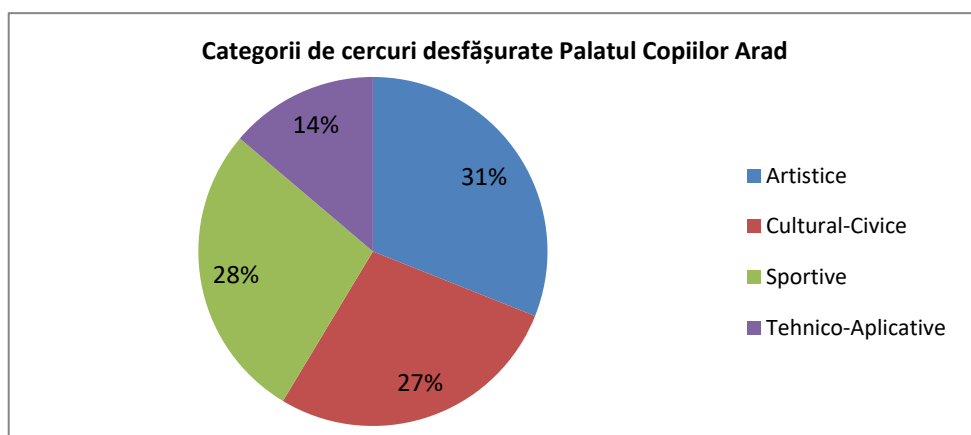

Figura 11.II. Distribuția procentuală a domeniilor de activități nonformale cuprinse în oferta Palatului Copiilor Arad

Remarcăm faptul că activitățile artistice sunt favorizate de către participanți în proporție de 31%, pe când activitățile tehnico – aplicative (14%) prezintă mai puțin interes pentru copii și elevi. În ceea ce privește distribuția procentuală a copiilor și tinerilor înscriși la activitățile sportive și cele cultural – civice, observăm o distribuție aproape simetrică (activități sportive 28%, activități cultural civice 27%).

Raportându-ne la ciclul de învățământ la care sunt înscriși copii și tinerii care participă la activitățile educaționale nonformale de la Palatul Copiilor, concluzionăm că din ciclul de învățământ preșcolar fac parte 12%, din ciclul primar 39%, din ciclul gimnazial 31%, iar din ciclul liceal 18%.

Din categoria cercului de activități artistice, agreate de 31% dintre copii și tinerii înscriși, cei mai mulți au optat pentru cercurile de ceramică, pictură pe sticlă, muzică-pian, desen-pictură.

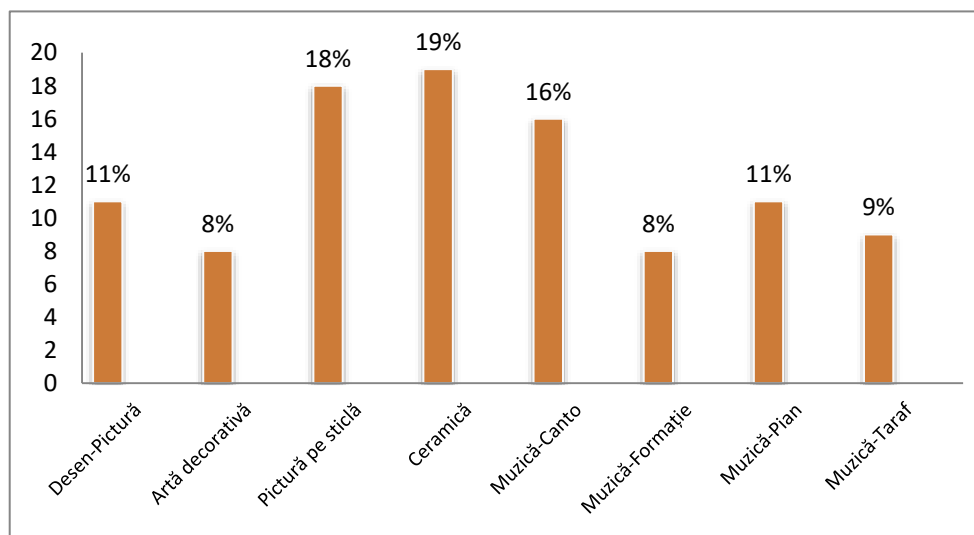

Figura 12.II. Repartizarea copiilor și tinerilor la cercul din domeniul artistic

Din cei 27% de copii și tineri înscriși la cercurile cultural-civice, cel mai apreciat cerc a fost cel de „Prietenii pompierilor/ Orientare turistică” (22%), urmat de teatru (18%), redacție presă/ radio TV (16%).

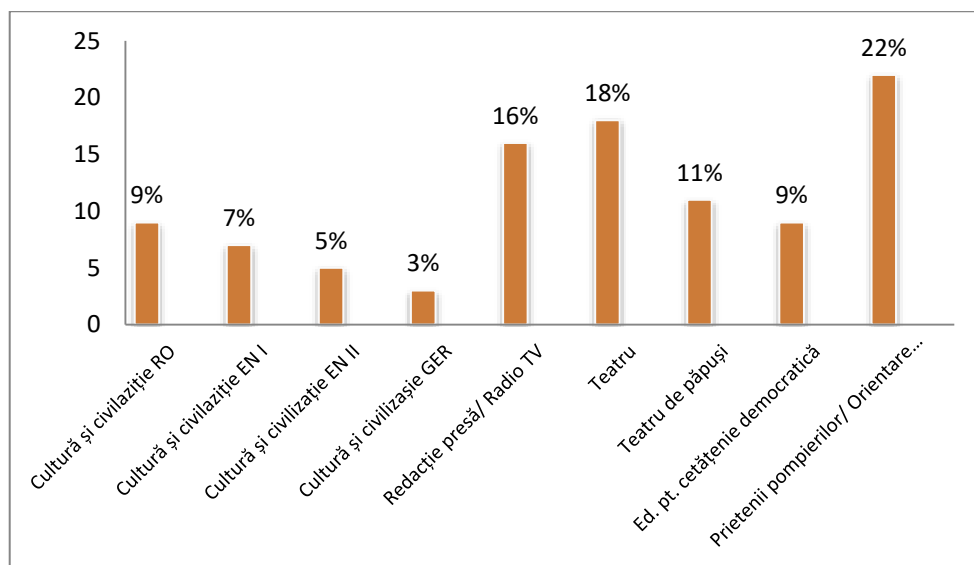

Figura 13.II. Repartizarea copiilor și tinerilor la cercul din domeniul cultura –civic

Din domeniul cercurilor tehnico–aplicative, preferințele copiilor și tinerilor înscriși au fost repartizate astfel: informatică/ multimedia 42%, grafică pe calculator 29%, aeromodele 17% și karting 12%. La acest domeniu, preponderent au fost înscriși elevi din ciclul gimnazial și liceal, ceea ce ne sugerează interesele elevilor spre științele exacte odată cu trecerea din etapa de pubertate spre adolescență.

II.4.4.3. Studiu privind percepția părinților și a cadrelor didactice referitoare la activitățile nonformale

Această etapă a avut ca prim obiectiv colectarea unor date informaționale atât din partea părinților cât și din partea cadrelor didactice.

Chestionarul aplicat părinților (*Anexa 1*) a relevat date cu privire la: modalitatea de petrecere a timpului liber al copilului, entități care ar trebui să se ocupe de dezvoltarea unor anumite abilități ale copilului, participarea copilului la anumite activități extracurriculare/ nonformale,

disponibilitatea de implicare în proiectarea, organizarea și desfășurarea activităților nonformale în spațiul formal etc.

Chestionarul a fost aplicat părinților al căror copil este înscris în ciclul primar în instituția de învățământ din care face parte eșantionul experimental. În urma colectării datelor statistice, putem concluziona următoarele:

- Referitor la variabilele de identificare, am constatat că din totalul de 62 de părinți care au completat chestionarul, distribuția de gen a fost semnificativ mai mare în dreptul genului feminin (83%) în raport cu genul masculin (17%);
- Distribuția de vârstă a părinților repondenți este de 14% cu vârsta cuprinsă între 25-34 de ani, 40% cu vârste cuprinse între 35-44 ani, 27% dintre părinți au vârste între 45-54 ani, iar 9% dintre părinți au vârsta între 55-65 de ani;
- În ceea ce privește venitul lunar al repondenților 14% au un singur venit mai mic sau egal cu venitul minim pe economie, 33% au două venituri mai mici sau egale cu venitul minim pe economie, iar 53% au venituri mai mari decât salariul minim pe economie, dintre care 12% au un singur venit, iar 41% au două venituri peste remunerația salarială minimă;
- Referitor studiile absolvite, 3% dintre participanți au absolvit doar clasele V-VIII, 10% au absolvit școala profesională, 14% au absolvit doar liceul, 71% au licență sau master și 2% și-au finalizat studiile doctorale;
- În privința numărului de copii aflați în grija părinților, 26% au un singur copil în îngrijire, 45% au 2 copii, 21% au 3 copii și 8% au mai mult de 3 copii;
- Raportat la timpul petrecut alături de proprii copii, 16% dintre părinți petrec mai puțin de o oră o zi cu copiii lor, 36% petrec una sau două ore, 30% dintre părinți petrec între 2 și 4 ore pe zi în activități școlare și 18% petrec mai mult de 4 ore pe zi acasă cu copiii lor. Se remarcă aici o distribuție simetrică a procentelor privind timp minim și timp maxim petrecut împreună părinte-

copil. Însă dacă e să ne raportăm la îngrijorarea maximă a părinților repondenți cu privire la probleme la care sunt expuși copii, se pune întrebarea dacă timpul petrecut al părinților poate fi corelat cu grija acestora în ceea ce privește expunerea copilului la surse de tehnologie și informații de comunicare;

- Itemul referitor la distribuția opiniei părinților raportat al probleme cu care se confruntă un copil cuprins între vârsta de 07-11 ani, arată în felul următor:

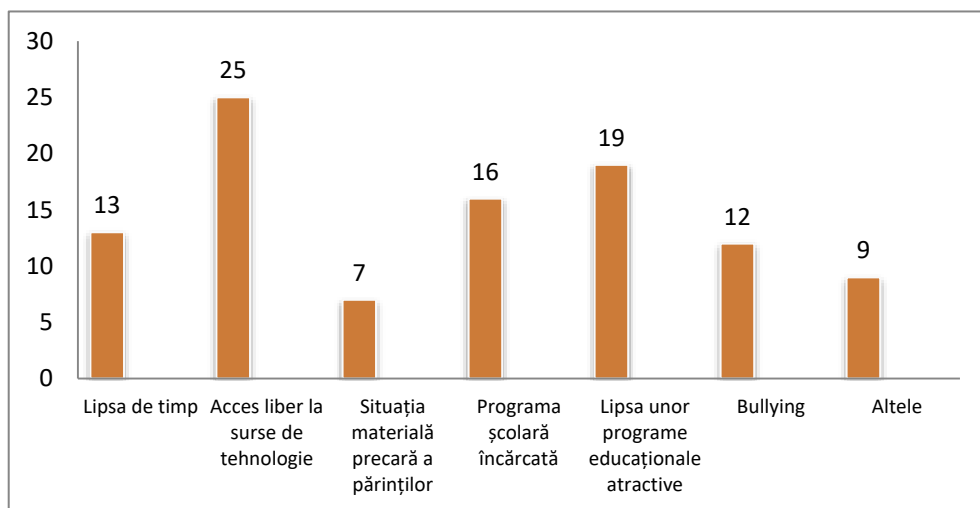

Figura 14.II. Distribuția opiniei părinților raportat al probleme cu care se confruntă copilul cu vârsta cuprinsă între 7 – 11 ani

După cum se poate observa, cei mai mulți părinți repondenți (25%) își fac griji asupra influenței accesului liber al copiilor la sursele de tehnologii și informații de comunicare. În ordine descendentă a situațiilor problematice iminente cu care se confruntă un copil cu vârsta cuprinsă între 8-12 ani, amintim: lipsa unor programe educative, interesante pentru copii, care să îi țină preocupați și angrenați, 19%, programa școlară și sarcinile de lucru pentru acasă, care necesită și solicită atenția maximă a copilului, 16%, lipsa de timp a părinților pentru petrecerea unui timp de calitate cu al lor copil, 13%, bullying-ul exercitat de colegi sau prieteni, care afectează pe termen scurt și lung dezvoltarea emoțională a copilului,

și care, conform statisticilor, este tot mai prezent în școală, chiar și în clasele primare, 12%, iar în ceea ce privește situația materială precară a părinților, 9% dintre repondenți consideră că există alte situații care pot fi problematice pentru un copil (conflicte ale părinților, divorț, decesul unuia dintre părinți, părinți plecați în străinătate, lipsa prietenilor copiilor, protecția exagerată a părinților), iar 7% dintre repondenți o consideră problematică pentru copii.

- Variabila privind supravegherea copilului după terminarea orelor de curs, relevă faptul că cei mai mulți copii își petrec după-masa singuri acasă (33%), sau în grija unuia dintre bunici (29%), 17% dintre copii se află în cursul zilei sub supravegherea unui părinte, iar 11 % dintre copii se află în grija unei bone. Deloc surprinzător, entitățile care ar trebui să se implice cel mai mult în creșterea și educarea copilului aflat între vârstele de 7-11 ani, sunt părinții, școala, cercul de prieteni, comunitatea locală;
- O altă variabilă analizează opinia părinților cu privire la abilitățile/ deprinderile/ competențele elementare, necesare unui copil cuprins între vârsta de 7-11 ani. În acest sens, răspunsurile părinților repondenți este dat în figura de mai jos:

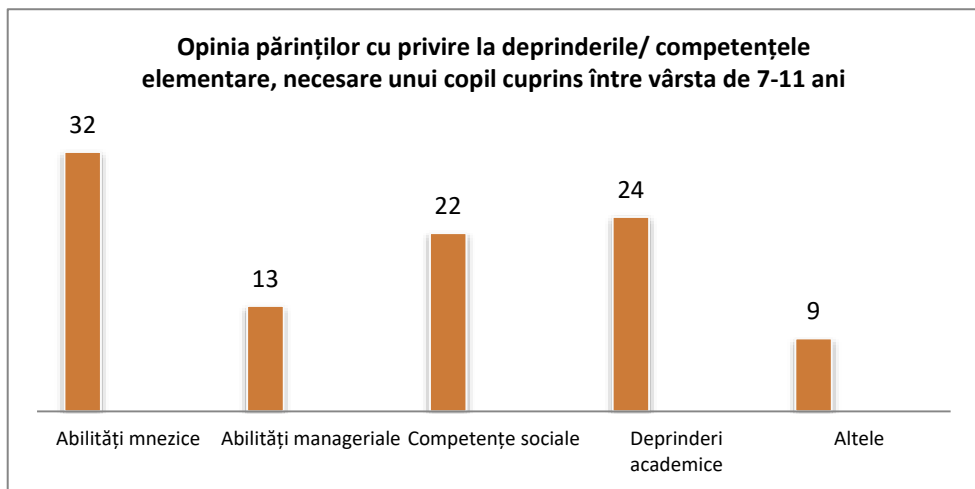

Figura 15.II. Opinia părinților cu privire la deprinderile/ competențele elementare, necesare unui copil cuprins între vârsta de 7-11 ani

Această analiză este deosebit de importantă, deoarece ne furnizează informații cu privire la importanța acordată de către părinți asupra necesității de deprindere a competențelor sociale la copiii cuprinși între vârstele 7-11 ani. Putem remarca că părinții repondenți plasează într-o zonă mediană necesitatea exercitării acestei competențe în viața copilului. Este interesant de remarcat că abilitățile mnezice câștigă teren față de deprinderile academice. Putem concluziona astfel că, părinții acordă mai multă importanță capacităților de dezvoltare în ceea ce privește gândirea critică, capacitatea de a rezolva situații problematice, capacități de care copilul are nevoie pe tot parcursul dezvoltării sale personale, dar de ce nu și profesionale, academice. În ceea ce privește dezvoltarea abilităților manageriale, cel puțin la acest moment, părinții acordă mai puțină importanță.

- Referitor la variabile corespunzătoare itemului care ne oferă date cu privire la informarea părinților repondenți cu privire oferta activităților educaționale nonformale desfășurate în instituția de învățământ, am remarcat o nemulțumire a acestora. Se pune însă întrebarea care este cauza lipsei de informare: popularizare timidă a acestor activități de către cadrele didactice, canalul de comunicare obstrucționat chiar de către elev, dezinteresul părinților, tratarea cu superficialitate a acestor activități, sau, chiar lipsa totală a acestor activități din instituțiile de învățământ.
- Disponibilitatea părinților de a se implica în proiectarea, organizarea și desfășurarea activităților nonformale, majoritatea părinților (39%) au afirmat că doar ocazional se pot implica, o altă parte semnificativă a părinților și-au exprimat refuzul categoric de se implica (22%), o altă parte semnificativă dintre părinți au considerat că nu în momentul completării chestionarului nu se pot afirma cu privire la acest aspect, iar 14% dintre părinți s-au arătat disponibili pentru implicarea în aceste activități.
- Un alt item semnificativ pentru cercetarea noastră, face referire la participarea regulată a copiilor la activități extracurriculare/nonformale, în timpul liber.

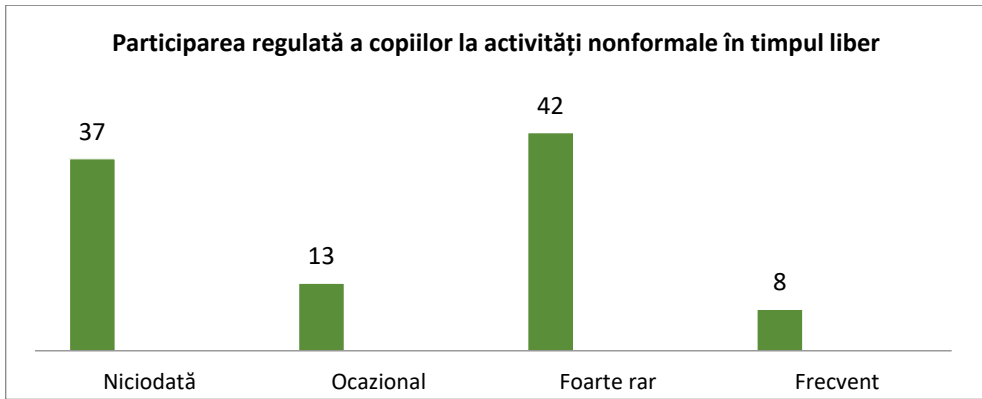

Figura 16.II. Participarea regulată a copiilor la activități nonformale în timpul liber

Se remarcă faptul că cei mai mulți elevi nu participă deloc sau foarte rar la activități educaționale nonformale în afara programului școlar. Aceste rezultate corelate cu itemul privind câștigul lunar al părinților raportat la minimumul pe economie, ne poate sugera că această frecvență scăzută a participării la activități nonformale în afara spațiului școlar, nicidecum nu relevă o corelație pozitivă. Un număr foarte scăzut de elevi din instituția de învățământ din care face parte eșantionul experimental, participă în mod regulat la astfel de activități (13% ocazional, iar 8% frecvent).

- O altă întrebare a chestionarului adresat părinților, care prezintă o semnificație majoră pentru cercetarea noastră, face referire la opinia părinților cu privire la gradul de confort al copilului în preajma colegilor săi. Rezultatele obținute prin răspunsul părinților poate fi influențat de subiectivismul acestora, de deschiderea copilului care își împărtășește sau nu trăirile din comunitatea clasei de elevi, de imaginea pe care și-a creat-o părintele despre propriul copil, despre popularitatea acestuia. Analizând strict răspunsurile părinților repondenți, am concluzionat că cei mai mulți părinți consideră că al lor copil se simte confortabil în preajma colegilor, iar un număr foarte mic de părinți repondenți consideră că al lor copil nu este deloc confortabil în preajma copiilor.

- În ceea ce privește preferința copilului de a participa la diferite activități nonformale, răspunsurile părinților au fost variate.

Un alt chestionar (*Anexa 2*) aplicat în această etapă preliminară a fost adresat cadrelor didactice care predau în instituții de învățământ preuniversitar. Scopul aplicării chestionarului a fost acela de a evalua gradul de satisfacție a cadrelor didactice din învățământul primar raportat la inițierea, planificarea și organizarea activităților educaționale nonformale. În acest sens, un număr de 86 de repondenți, cu vârste cuprinse între cuprinse între 23 respectiv 63 de ani. Referitor la vechimea în învățământ al subiecților, am constatat că 4.7% au o vechime între 2-5 ani, 35.3% sunt cu o vechime în învățământ între 5-10 ani, 38.4% au vechime între 11-20 de ani, iar 21,6 dintre respondenți lucrează în învățământul preuniversitar de peste 20 de ani. Din numărul total al subiecților, în ultimii 10 ani de activitate didactică, doar 15,% au participat la cursuri de instruire oferite de instituții abilitate referitor la managementul activităților nonformale.

Instrumentul folosit pentru măsurarea satisfacției în muncă este The Job Satisfaction Survey (JSS), dezvoltat de Spector (1994). JSS este compus din 36 de itemi care se grupează în nouă scale a câte patru itemi fiecare. Răspunsurile la itemi se obțin pe o scală Likert cu 6 trepte, unde valoarea 1 desemnează răspunsul dezacord puternic, iar treapta 6 desemnează răspunsul acord puternic (E.M. Coșarbă & A.F. Roman, 2021).

În urma analizei și interpretării datelor statistice, am constatat următoarele:

- Între variabilele demografice (vârstă, experiență didactică, formare profesională) și atitudinea față de nivelul motivației de a organiza activități nonformale, nu există relații semnificative;
- Raportat la motivația cadrelor didactice de a organiza activități educaționale nonformale, am constatat că dintre aceștia 17% ar fi mai motivați dacă remunerația salarială ar fi mai mare, 14% consideră că ar fi mai motivate să faciliteze astfel de activități nonformale dacă ar putea obține alte beneficii, 15% apreciază că ar fi mai motivate dacă în urma organizării multiplelor activități

nonformale ar fi promovate, 14% consideră că le-ar crește motivația în ceea ce privește organizarea activităților nonformale dacă ar beneficia de diferite recompense (premii, recunoașteri), 11% afirmă că facilitarea relațiilor de comunicare ar crește gradul de motivare, tot 11% dintre respondenți consideră că sunt motivați de munca în sine a organizării activităților educaționale nonformale, iar 8% susțin că ar fi mai motivați să inițieze activități nonformale dacă ar exista o bază procedurală în acest sens.

- Între cele 2 variabile, satisfacția salarială a cadrelor didactice care întreprind activități de educație nonformală, conform diagramei scatterplot, se află în asocierie liniară pozitivă cu munca în sine. Adică, pe măsură ce crește satisfacția salarială a cadrelor didactice, crește și interesul și înclinarea acestora spre facilitarea activităților nonformale.

Testul Pearson remarcă o asocierie semnificativă pozitivă între cele 2 variabile: satisfacția salarială și satisfacția muncii în facilitarea educației nonformale în rândul elevilor $q=.22$, $p=0.047$. Cadrele didactice, care sunt motivați de remunerația salarială, consideră că muncă suplimentară în facilitarea activităților educaționale nonformale are sens.

Tabel 11.II. Corelația dintre satisfacția salarială și munca depusă pentru organizarea și desfășurarea activităților nonformale

		Payment	Work_itself
Payment	Pearson Correlation	1	.215*
	Sig. (2-tailed)		.047
	N	86	86
Work_itself	Pearson Correlation	.215*	1
	Sig. (2-tailed)	.047	
	N	86	86

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Corelația dintre nivelul de satisfacție privind munca cu colegii și munca în sine, raportat la facilitarea activităților educaționale nonformale este de .45, iar nivelul de semnificație este raportat ca fiind $p<0,001$. Astfel, putem constata că există o relație pozitivă semnificativă între munca în

vederea facilitării activităților nonformale a elevilor, și colegii, co-echipierii în pregătirea acestora.

Tabel 12.II. Corelația dintre munca în sine și relațiile colegiale la locul de muncă în facilitarea activităților nonformale

		Co_workers	Work_itself
Co_workers	Pearson Correlation	1	.454
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	86	86
Work_itself	Pearson Correlation	.454	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	86	86

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Corelația dintre procedurile cu care trebuie să se confrunte în facilitarea activităților nonformale și beneficiul acestora, raportat la răspunsurile celor 86 de respondenți, la un test de semnificație two-tailed la nivelul $p < 0,001$ corelația este semnificativ negativă. Cadrele didactice care proiectează activitățile de educație nonformală în beneficiul elevilor, consideră că procedurile de lucru le îngreunează și suprasolicită activitatea.

Tabel 13.II. Corelația dintre procedura de lucru al pregătirii activităților nonformale și beneficiul acestora

		Operating_procedures	Benefit
Operating_procedures	Pearson Correlation	1	-0.9
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	86	86
Benefit	Pearson Correlation	-0.90	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	86	86

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

De asemenea, au fost studiate documentele școlare care ne-au oferit informații cu privire la proiectele și parteneriatele educaționale ale instituției școlare, numărul acestora, realizarea și derularea activităților menționate în aceste proiecte, precum și cadrele didactice din ciclul primar implicate.

II.4.5. Proiectarea procedurii de investigație

În conformitate cu specificul experimentului pedagogic, cercetarea de față are trei etape: etapa preexperimentală, etapa experimentului formativ și etapa postexperimentală. Analiza și interpretarea datelor, precum și prelucrarea lor matematico-statistică s-a realizat în programul SPSS (Statistical Package of the Social Science).

Procedura de investigație este redată în tabelul de mai jos:

Tabel 14.II. Procedura de investigație, eșantion experimental

EXPERIMENTAL	Pre-experimentală	Experimentului formativ	Post-experimentală
	Pretest	Intervenție	Post-test
	<ul style="list-style-type: none"> - Sistem de evaluare a abilităților sociale (SSRS); - Scală de evaluare a comportamentului școlar social (SSBS); - Testul sociometric; - Chestionar pentru părinți; - Cercetarea documentelor școlare și curriculare; - Focus grup; 	Experimentul psihopedagogic: proiectarea, organizarea, desfășurarea activităților educaționale nonformale în spațiul formal;	<ul style="list-style-type: none"> - Sistem de evaluare a abilităților sociale (SSRS); - Scală de evaluare a comportamentului școlar social (SSBS); - Testul sociometric; - Chestionar pentru părinți; - Cercetarea documentelor școlare și curriculare; - Focus grup;

Tabel 15.II. Procedura de investigație, eșantion de control

CONTROL	Pre-experimentală	Experimentului formativ	Post-experimentală
	Pretest		Post-test
	<ul style="list-style-type: none"> - Sistem de evaluare a abilităților sociale (SSRS); - Scală de evaluare a comportamentului școlar social (SSBS); - Testul sociometric; - Chestionar pentru părinți; - Cercetarea documentelor școlare și curriculare; - Focus grup; 		<ul style="list-style-type: none"> - Sistem de evaluare a abilităților sociale (SSRS); - Scală de evaluare a comportamentului școlar social (SSBS); - Testul sociometric; - Chestionar pentru părinți; - Cercetarea documentelor școlare și curriculare; - Focus grup;

II.4.6. Etapa pre-experimentală

Cercetarea de față are ca scop experimentarea unui program de intervenție pentru elevii din ciclul primar (clasele II - III) prin desfășurarea unor activități nonformale, proiectate și organizate prin colaborarea cadrelor didactice (profesori pentru învățământul primar), părinți și/sau alți reprezentanți ai unor ONG-uri, asociații, instituții partenere, desfășurate în spațiul formativ, în vederea îmbunătățirii competențelor sociale al elevilor. În acest sens, au fost derivate câteva obiective corelate cu etapa pre-experimentală a cercetării:

- analiza profilului de formare al absolventului din ciclul primar pentru identificarea unor posibile legături între nivelurile de competențe urmărite și obiectivele educației nonformale;
- stabilirea eșantionului de conținut pentru evidențierea influenței activităților nonformale în spațiul școlar asupra dezvoltării competențelor sociale ale elevilor;
- obținerea consimțământului direcțiunii și a profesorilor pentru învățământul primar, implicate în organizarea activităților nonformale, precum și în testările desfășurate pe toată perioada cercetării;
- instituirea eșantionului experimental și obținerea acordului de participare a elevilor la cercetare din partea părinților/reprezentanților legali;
- instituirea eșantionului de control, care nu vor participa la activitățile nonformale proiectate, organizate și desfășurate în spațiul formal, și obținerea acordului de participare a elevilor la cercetare din partea părinților/reprezentanților legali;
- evaluarea, cu ajutorul instrumentelor din pretest, a participanților la cercetare, și evidențierea eventualelor diferențe dintre cele două eșantioane.

II.4.6.1. Metoda cercetării documentelor școlar și curriculare

Această metodă aplicată în etapa pre-experimentală a cercetării a fost utilizată pentru a analiza finalitățile educaționale și activitățile

acestora prin programa școlară pentru disciplinele: *Dezvoltare personală, Educație civică*, curriculumul la decizia școlii, respectiv, corelarea acestuia cu profilul de formare al absolventului de ciclu primar.

Profilul de formare al absolventului de clasa a IV-a, raportat la competențele sociale și civice ale acestuia (fragmentare din *Profilul de formare al absolventului*, document realizat și publicat de Institutul de Științe ale Educației, 2015, https://www.ise.ro/wp-content/uploads/2015/12/Profilul-de-formare-al-absolventului_final.pdf:

- Manifestarea interesului pentru autocunoaștere;
- Punerea în practică a unor norme elementare de conduită în contexte cotidiene;
- Asumarea unor roluri și responsabilități prin participarea la acțiuni în contexte de viață din mediul cunoscut;
- Recunoașterea și respectarea diversității (etno-culturale, lingvistice, religioase, etc.)

Pentru a identifica felul în care competențele sociale ale elevilor din ciclul primar sunt dezvoltate în spațiul formal, prin activitățile formale, am analizat două programe școlare: Programa școlară pentru disciplina *Dezvoltare personală*, pentru clasa a II-a.

Programele școlare din ciclul primar, fiind axate pe formarea competențelor cheie, printre altele, urmăresc dezvoltarea competenței sociale ale elevilor. Se pune întrebarea dacă activitățile de învățare în cadrul unor discipline cărora le este alocat, conform planurilor cadru de învățământ în vigoare, 1 oră/ săptămână, împlinesc pe deplin nevoia de formare și dezvoltare a competenței sociale, pregătind astfel elevul pentru integrarea societală. Activitățile educaționale nonformale proiectate, organizate și desfășurate în etapa experimentală nu substituie formarea și dezvoltarea competențelor sociale ale elevilor, ci doar o susțin, oferind complementaritate și aplicabilitate activităților de învățare.

De asemenea, în această etapă s-a urmărit ca activitățile nonformale desfășurate în spațiul formal să ia fie materializate prin: vizite, excursii școlare, serbări. La aceste activități implicarea părinților a

fost redusă la cea de observator sau audient. Această abordare în etapa pre-experimentală a fost agreată pentru a oferi șansa de validare a rezultatelor obținute în etapa experimentală.

În urma analizei documentelor curriculare, respectiv a programelor școlare aferente celor două discipline selectate, în care am regăsit elemente de dezvoltare a competențelor sociale, și a consimțămintelor obținute din parte direcțiunii școlilor, a cadrelor didactice, respectiv a părinților, de a participa la cercetarea de față, am selectat câteva competențe generale și specifice, asupra cărora cadrele didactice din cele două instituții de învățământ să proiecteze finalități educaționale de referință. Elevii implicați în cercetare, provenind din două instituții diferite, au avut la dispoziție același suport de studiu, același manual.

Tabel 16.II. Decupaj al Programei școlare
pentru disciplina Dezvoltare personală, clasa a II-a

Competența generală	Competența specifică	Exemple de activități de învățare	CLASA A II-A
Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți;	Stabilirea unor asemănări și deosebiri între sine și ceilalți, după criterii simple;	Jocuri de autocunoaștere și intercunoaștere; Exerciții artcreative realizate individual sau în echipă; Analizarea unor personaje din povești/povestiri sau din viața reală, în scopul identificării unor asemănări și deosebiri între sine și acestea;	
Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunea cu copii și adulții cunoscuți;	Utilizarea unor elemente de ascultare activă; Explorarea abilităților de relaționare cu ceilalți;	Vizionarea unor secvențe de film pentru identificarea expresiilor corporale, faciale, verbale simple, care indică ascultarea activă; Utilizarea în comunicarea cu ceilalți (familie, colegi, prieteni, cadre didactice) a unor modalități simple de ascultare activă: contact vizual, postură adecvată, intonație etc. Exerciții de identificare a unor reguli de comportament în relația cu ceilalți; Exerciții de identificare a premiselor pentru a coopera; Exerciții-joc de diferențiere a comportamentelor facilitatoare/ frenatoare care contribuie sau nu la inițierea și păstrarea unei prietenii: cooperare, competiție, compromis.	

Tabel 17.II. Decupaj al Programei școlare
pentru disciplina Educație civică, clasa a III-a

Competența generală	Competența specifică	Exemple de activități de învățare	
Aplicarea unor norme de conduită în viața cotidiană;	Identificarea unor trăsături morale definitorii ale persoanei; Explorarea grupurilor mici și a regulilor grupului;	Exerciții de identificare a trăsăturilor persoanei manifestate în contexte familiare elevilor (la școală, în familie, în grupul de prieteni, în locuri publice); Discutarea, în grupuri mici, a moralei unor fabule, a unor proverbe care ilustrează trăsături ale persoanei; Discuții despre grupurile mici din care elevul face parte și despre regulile grupului, pornind de la imagini, texte, cazuri date;	CLASA A III-A
Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut;	Explorarea unor relații existente între oameni în cadrul grupului	Exerciții de identificare, în contexte de viață, a unor relații existente în cadrul diferitelor tipuri de grupuri; Exemplificarea unor relații dintre oameni în diferite grupuri;	CLASA A III-
Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate;	Relaționarea pozitivă, în grupuri mici, pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru; Participarea la acțiuni în grupuri mici, prin asumarea de drepturi și îndatoriri;	Simularea modului în care este necesar să se comporte membrii unui grup în rezolvarea unei sarcini de lucru, atunci când membrii grupului au opinii diferite; Activități în grupuri mici, pentru identificarea principalelor drepturi și îndatoriri pe care le au în grupurile din care fac parte;	CLASA A III-A

Curriculumului la decizia școlii, sau disciplinele opționale, conform planului cadru pentru învățământul primar, îi sunt alocate un număr de 0 – 1 ore pe săptămână. Cele două instituții de învățământ din care fac parte eșantionul de control, respectiv cel experimental, au recurs la decizia de a avea un opțional pentru fiecare nivel. Referitor la tipul opționalului, acestea au fost realizate la nivelul unei discipline sau la nivelul ariei curriculare.

Proiectarea curriculumului în școală se realizează ținând cont de interesele elevilor, resursele umane și materiale de care dispune școala, respectiv nevoia și specificul comunității locale. Cele două instituții de învățământ au optat în anul școlar 2017 – 2018 la curriculum extins și curriculum opțional, concretizate în următoarele denumiri:

- Trăistuța cu povești – literatură pentru copii;
- Ne jucăm, matematică învățăm!

- Educație pentru sănătate;
- Literele jucăușe;
- Lumea poveștilor;
- Tainele lumii înconjurătoare;
- Educație rutiere;
- Artă de a scrie frumos;
- Călătorim prin lumea emoțiilor;
- Sămânță de folclor în sufletul copiilor;
- Micul scriitor.

Ceea ce este comun ambelor instituții, este faptul că aceste discipline opționale s-au derulat în incinta școlii, activitățile de învățare au fost efectuate de cadrul didactic, responsabil al clasei de elevi, și preponderent vizează implicarea elevului singular, munca în echipă, în grupuri organizate este mai puțin uzitată în aceste opționale.

II.4.6.2. Metoda observației

În toate etapele cercetării s-a folosit metoda observației. În etapa pre-experimentală această metodă a avut ca scop evaluarea comportamentului școlar social al elevului, Instrumentele folosite în această etapă au fost: scala de evaluare a comportamentului școlar social, instrument tradus și adaptat (School Social Behavior Scale - SSBS) și Grila de evaluare a competenței sociale la copii (instrument elaborat).

Scala de evaluare a comportamentului școlar social (SSBS) are trei domenii de măsurare: interrelaționare (14 itemi), comportament școlar (8 itemi) și comportament auto-reglat (10 itemi). Toate scorurile pot fi însumate pentru a oferi scoruri standard și ranguri percentile pe baza eșantionului normativ.

II.4.6.2.1. Aplicarea, prelucrarea și interpretarea scalei de evaluare a comportamentului școlar social (SSBS)

Acest instrument a fost completat în dreptul fiecărui elev, de către profesorul pentru învățământul primar de la fiecare clasă din care face

parte eșantionul experimental și de control (clasele a II-a și a III-a de la Școala Gimnazială „Aurel Vlaicu” Arad și Liceul Tehnologic de Construcții și Protecție Mediului Arad”). De asemenea, acest instrument a fost folosit în toate etapele cercetării.

Prelucrarea datelor statistice s-a realizat în programul SPSS (*Statistical Package for the Social Science*). Indicele de comparație între medii („ t ”) s-a calculat atât pentru eșantionul experimental cât și pentru eșantionul de control, iar valorile indicilor s-au raportat la pragul de semnificație corespunzător („ p ”). Din punct de vedere statistic, valorile indicilor cu un prag de semnificație de $p \leq 0,05$ sunt considerați semnificativi. Prin aplicarea testului independent (*Independent Sample Test*) din programul SPSS extragem indicele de comparație și pragul de semnificație aferent scalei SSBS:

Tabel 18.II. Valoarea indicelui de comparație și a pragului de semnificație pentru SSBS – inter-relaționare

INTER-RELAȚIONARE	Item	t Pretest	p Pretest
	La nevoie, oferă ajutor colegilor	.757	.482
	Participă eficient la discuții și activități de grup	.525	.389
	Înțelege problemele și nevoile celorlalți colegi	.322	.403
	Invită ceilalți colegi să participe la activități	2.713	.002
	Dacă nu înțelege instrucțiunile, cu respect solicită clarificări	-.311	.126
	Deține competențe care sunt admirate de ceilalți colegi	-.680	.634
	Interacționează cu o mulțime de colegi	-.573	.406
	Inițiază cu ușurință o conversație cu colegii	-1.246	.983
	Este sensibil la emoțiile colegilor săi	-.610	.770
	Se adaptează la activitățile desfășurate	.975	.883
	Are abilități remarcabile de lider	.427	.329
	Complimentează realizările colegilor	-.455	.579
	Prezintă un comportament asertiv cu ceilalți colegi	.623	.632
	Invită colegii să participe la activități	.431	.461
	Este respectat de ceilalți colegi	.653	.313

Tabel 19.II. Valoarea indicelui de comparație și a pragului de semnificație pentru SSBS comportament autoreglat

COMPORTAMENT AUTOREGLAT (SELF-MANAGEMENT)	Item	<i>t</i> Pretest	<i>p</i> Pretest
	Cooperează cu ceilalți colegi.	.919	.331
	Rămâne calm în fața situațiilor neprevăzute	.492	.704
	Este acceptat de ceilalți colegi	-.470	.421
	Va ceda sau se va înțelege cu colegii atunci când este cazul	-.603	.528
	Respectă regulile clasei și ale școlii	.692	.313
	Are un comportament adecvat la școală	.954	.428
	Răspunde respectuos când un cadru didactic îi atrage atenția	.492	.370
	Își controlează reacțiile de furie	.568	.404
	În timpul activităților se adaptează la diferite așteptări comportamentale	3.320	0.003
	Manifestă stăpânire de sine	.687	.638

Tabel 20.II. Valoarea indicelui de comparație și a pragului de semnificație pentru SSBS – Comportament școlar

COMPORTAMENT ȘCOLAR	Item	<i>t</i> Pretest	<i>p</i> Pretest
	Realizează tranziții adecvate între activități	.697	.223
	Finalizează sarcinile școlare fără să i se reamintească	-.359	.865
	Este atent la directivele adulților	.870	.459
	Dacă nu înțelege instrucțiunile, cu respect solicită clarificări	-.311	.126
	Finalizează cerințele de lucru independent	.989	.517
	Finalizează sarcinile școlare la timp	.571	.339
	Cere ajutor într-o manieră respectuoasă	.621	.549
	Produce lucrări de o calitate acceptabilă pentru nivelul său de capacitate	5.978	.000

Tabel 21.II. Valoarea indicelui de comparație și a pragului de semnificație pentru SSBS – ostil/ iritabil

OSTIL/ IRITABIL	Item	<i>t</i> Pretest	<i>p</i> Pretest
	Trișează în timpul activităților	.976	.883
	Se ia ușor la ceartă	.478	.329
	Nu este onest. Minte	.435	.461
	Se lasă ușor provocat de ceilalți	.631	.392
	Se crede superior celorlalți	.492	.370
	Agresiv din punct de vedere fizic	.568	.404
	Se autocompătimește	.571	.339
	Se ceartă cu ceilalți colegi	.621	.549
	Nu este de încredere	-.603	.528
	Este răutăcios față de ceilalți colegi	.525	.389
	Acționează în mod impulsiv	.322	.309
	Cere ajutorul celorlalți colegi	-.680	.634

Tabel 22.II. Valoarea indicelui de comparație și a pragului de semnificație pentru SSBS – antisocial/ agresiv

ANTISOCIAL/ AGRESIV	Item	<i>t</i> Pretest	<i>p</i> Pretest
	Îi învinovățește pe ceilalți pentru nereușitele sale	-.610	.770
	Tachinează și ia în derâdere ceilalți colegi	.975	.883
	Distruge bunurile materiale din școală	.919	.331
	Ignoră nevoile sau sentimentele celorlalți	.492	.704
	Permanent are nevoie de atenția adulților	-.470	.421
	Prezintă agresivitate verbală	.989	.517
	Este dificil de controlat	.571	.339
	Deranjează pe ceilalți	.989	.517
	Este lăudăros	-.603	.528
	Este ușor de iritat	-.470	.421

Tabel 23.II. Valoarea indicelui de comparație și a pragului de semnificație pentru SSBS – deviant/ disruptiv

DEVIANȚ/ DISRUPTIV	Item	<i>t</i> Pretest	<i>p</i> Pretest
	Își însușește lucruri/ obiecte care nu îi aparțin de drept	.757	.482
	Manifestă un comportament ostil față de ceilalți	.525	.389
	Este lipsit de respect	.919	.331
	Îi ignoră pe ceilalți	.492	.704
	Refuză să împartă orice cu ceilalți colegi	-.470	.421
	Prezintă crize de furie	.697	.223
	Folosește injurii sau alte cuvinte ofensive	-.359	.865
	Îi insultă pe ceilalți	.870	.459

Analiza valorilor indicilor *t* la un prag de semnificație de $p > 0,05$ nu sunt semnificative în dreptul a trei itemi din cei 32 de itemi. În cazul itemilor 9 (Invită ceilalți colegi să participe la activități), 20 (Produce lucrări de o calitate acceptabilă pentru nivelul său de capacitate) și 27 (În timpul activităților se adaptează la diferite așteptări comportamentale) valoarea indicilor $t = 2.713$, $t = 5.978$ și $t = 3.320$ este considerată a fi semnificativă la un prag de semnificație de $p \leq 0,01$. Aceasta evidențiază că, mediile acestor itemi, la eșantionul de control, sunt mai mari. În etapa de post-experimentală vom urmări dacă această diferență se datorează unei erori în evaluare, analizând dacă valorile medii ale acestor itemi se va modifica.

În cele ce urmează redăm valoarea mediilor calculate pentru eșantionul de control și eșantionul experimental

Tabel 24.II. Valori medii ale celor două eșantioane în etapa pre-experimentală pentru SSBS, subscala inter-relaționare

INTER-RELAȚIONARE	Item	Media eșantion de control	Media eșantion experimental
	La nevoie, oferă ajutor colegilor	3.21	3.14
	Participă eficient la discuții și activități de grup	3.51	3.23
	Înțelege problemele și nevoile celorlalți colegi	3.36	3.41
	Invită ceilalți colegi să participe la activități	3.82	2.54
	Deține competențe care sunt admirate de ceilalți colegi	3.6	3.72
	Interacționează cu o mulțime de colegi	3.71	3.68
	Inițiază cu ușurință o conversație cu colegii	3.69	3.28
	Este sensibil la emoțiile colegilor săi	3.91	3.97
	Se adaptează la activitățile desfășurate	3.25	3.56
	Are abilități remarcabile de lider	3.61	3.10
	Complimentează realizările colegilor	3.27	3.12
	Prezintă un comportament asertiv cu ceilalți colegi	3.35	3.33
	Este respectat de ceilalți colegi	3.46	3.50

Tabel 25.II. Valori medii ale celor două eșantioane în etapa pre-experimentală pentru SSBS, subscala comportament autoreglat

COMPORTAMENT AUTOREGLAT (SELF-MANAGEMENT)	Item	Media eșantion de control	Media eșantion experimental
	Cooperează cu ceilalți colegi.	3.84	3.15
	Rămâne calm în fața situațiilor neprevăzute	3.15	3.15
	Este acceptat de ceilalți colegi	4.12	3.94
	Va ceda sau se va înțelege cu colegii atunci când este cazul	3.53	3.33
	Respectă regulile clasei și ale școlii	3.61	3.24
	Are un comportament adecvat la școală	3.56	3.64
	Răspunde respectuos când un cadru didactic îi atrage atenția	3.22	3.45
	Își controlează reacțiile de furie	3.41	3.79
	În timpul activităților se adaptează la diferite așteptări comportamentale	3.44	2.30
	Manifestă stăpânire de sine	3.54	3.41

Tabel 26.II. Valori medii ale celor două eșantioane în etapa pre-experimentală pentru SSBS, subscala comportament școlar

COMPORTAMENT ȘCOLAR	Item	Media eșantion de control	Media eșantion experimental
	Realizează tranziții adecvate între activități	3.93	3.65
	Finalizează sarcinile școlare fără să i se reamintească	3.26	3.86
	Este atent la directivele adulților	3.65	3.93
	Dacă nu înțelege instrucțiunile, cu respect solicită clarificări	3.64	3.2
	Finalizează cerințele de lucru independent	4	4.14
	Finalizează sarcinile școlare la timp	3.95	4
	Cere ajutor într-o manieră respectuoasă	3.43	3.61
	Produce lucrări de o calitate acceptabilă pentru nivelul său de capacitate	3.44	2.18

Tabel 27.II. Valori medii ale celor două eșantioane în etapa pre-experimentală pentru SSBS, subscala ostil/ iritabil

OSTIL/ IRITABIL	Item	Media eșantion de control	Media eșantion experimental
	Trișează în timpul activităților	3.27	3.12
	Se ia ușor la ceartă	3.35	3.33
	Nu este onest. Minte	3.46	3.50
	Se lasă ușor provocat de ceilalți	3.41	3.79
	Se crede superior celorlalți	3.44	2.30
	Agresiv din punct de vedere fizic	3.54	3.41
	Se autocompătimește	3.95	3.86
	Se ceartă cu ceilalți colegi	3.43	3.61
	Nu este de încredere	3.44	2.18
	Este răutăcios față de ceilalți colegi	3.53	3.33
	Acționează în mod impulsiv	3.71	3.68
	Cere ajutorul celorlalți colegi	3.35	3.33

Tabel 28.II. Valori medii ale celor două eșantioane în etapa pre-experimentală pentru SSBS, subscala antisocial/ agresiv

ANTISOCIAL/ AGRESIV	Item	Media eșantion de control	Media eșantion experimental
	Îi învinovățește pe ceilalți pentru nereușitele sale	3.84	3.15
	Tachinează și ia în derâdere ceilalți colegi	3.15	3.15
	Distruge bunurile materiale din școală	4.12	3.94
	Ignoră nevoile sau sentimentele celorlalți	3.21	3.14
	Permanent are nevoie de atenția adulților	3.41	3.79
	Prezintă agresivitate verbală	3.44	2.30
	Este dificil de controlat	3.54	3.41
	Deranjează pe ceilalți	3.36	3.41
	Este lăudăros	3.82	2.54
	Este ușor de iritat	3.61	3.72

Tabel 29.II. Valori medii ale celor două eșantioane în etapa pre-experimentală pentru SSBS, subscala deviant/ disruptiv

DEVIANȚ/ DISRUPTIV	Item	Media eșantion de control	Media eșantion experimental
	Își însușește lucruri/ obiecte care nu îi aparțin de drept	3.56	3.64
	Manifestă un comportament ostil față de ceilalți	3.22	3.45
	Este lipsit de respect	3.41	3.79
	Îi ignoră pe ceilalți	3.65	3.93
	Refuză să împartă orice cu ceilalți colegi	3.64	3.2
	Prezintă crize de furie	3.92	4.11
	Folosește injurii sau alte cuvinte ofensive	3.41	3.79
	Îi insultă pe ceilalți	3.44	3.30

II.4.6.2.2. Aplicarea, prelucrarea și interpretarea sistemului de evaluare a abilităților sociale (SSRS)

Interpretarea datelor statistice cu privire la indicele de comparație și pragul de semnificație al eșantionului independent este redat în tabelul de mai jos:

Tabel 30.II. Valoarea indicelui de comparație și a pragului de semnificație pentru

Sub-scală	Item	<i>t</i>	<i>P</i>
COOPERARE	Cer favoruri colegilor mei	.362	.520
	Cer permisiunea înainte de a folosi un obiect al colegului	.421	.652
	Pupitrul meu este mereu curat și ordonat	.652	.118
	Finalizez activitatea în timp	1.112	.533
	Sunt atent/ă când un adult îmi vorbește	.387	.791
	Evit să fac lucruri care îmi pot aduce neazuri în fața unui adult	.549	.397
AUTO- AFIRMARE	Inițiez conversații cu colegii de clasă	.582	.560
	Inițiez conversații cu colegul/ colega de gen opus, fără să mă rușinez	1.376	.313
	Dacă mă împotmolesc, cer ajutorul colegilor care îmi sunt prieteni	.295	.248
	Îmi invit în vizită colegii care îmi sunt prieteni	-.575	.566
	Apreciez munca colegului/ei de gen opus	.942	.780
	Discut lucrurile cu colegii atunci când există o neînțelegere	.664	.375
EMPATIE	Îmi susțin colega/ul care a fost certat pe nedrept	1.128	.483
	Îmi pare rău pentru colegul/a care întâmpină dificultăți în rezolvarea sarcinilor	.664	.375
	Îmi ascult colegii care îmi povestesc despre problemele lor	1.128	.483
	Aduc aprecieri colegilor când aceștia o merită	1.715	.881
	Îmi arăt afecțiunea față de colegii care îmi sunt prieteni	.596	.745
	Laud colegii care au performat în timpul activității	.478	.560
	Încerc să înțeleg cum se simte colegul/a meu/a care este furios, supărat sau trist	.839	.542
AUTO – CONTROL	Încep o conversație cu ceilalți colegi	.990	.320
	Încep o conversație cu colegul/a mea de gen opus, fără să mă rușinez	.673	.734
	În cazul în care întâmpin dificultăți, cer ajutorul colegului/ei meu/mele	.780	.686
	Cu colegul/a cu care mă înțeleg cel mai bine, îl/ îi propun să ne vedem și în afara școlii	1.336	.454
	Aduc aprecieri colegilor de gen opus, fără să mă rușinez	.885	.638
	Discut cu colegii dacă întâmpinăm o problemă în care suntem toți implicați	.367	.933

În etapa pre-experimentală, analiza valorilor t sunt nesemnificative la pragul de semnificație $p > 0,05$ pentru toți itemii scalei. Din această interpretare concluzionăm că între cele două eșantioane experimental și de control, nu există diferențe semnificative, astfel cele două eșantioane sunt valide pentru cercetarea noastră. În tabelul de mai jos redăm analiza statistică a mediilor celor două eșantioane:

Tabel 31.II. Valori medii ale celor două eșantioane
în etapa pre-experimentală pentru SSRS

Sub-scală	Item	Media Eșantion de control	Media Eșantion experimental
COOPERARE	Cer favoruri colegilor mei	3.84	3.51
	Cer permisiunea înainte de a folosi un obiect al colegului	3.93	3.65
	Pupitrul meu este mereu curat și ordonat	3.26	3.80
	Finalizez activitatea în timp	3.14	3.22
	Sunt atent/ă când un adult îmi vorbește	3.18	3.68
	Evit să fac lucruri care îmi pot aduce neazuri în fața unui adult	3.63	3.53

AUTO - AFIRMARE	Inițiez conversații cu colegii de clasă	3.82	3.26
	Inițiez conversații cu colegul/ colega de gen opus, fără să mă rușinez	4.14	4.00
	Dacă mă împotmolesc, cer ajutorul colegilor care îmi sunt prieteni	4.12	4.00
	Îmi invit în vizită colegii care îmi sunt prieteni	3.95	3.24
	Apreciez munca colegului/ei de gen opus	3.20	3.10
	Discut lucrurile cu colegii atunci când există o neînțelegere	3.60	3.46
EMPATIE	Îmi susțin colega/ul care a fost certat pe nedrept	3.64	3.40
	Îmi pare rău pentru colegul/a care întâmpină dificultăți în rezolvarea sarcinilor	3.42	3.73
	Îmi ascult colegii care îmi povestesc despre problemele lor	3.01	3.02
	Aduc aprecieri colegilor când aceștia o merită	4.00	4.20
	Îmi arăt afecțiunea față de colegii care îmi sunt prieteni	3.56	3.70
	Laud colegii care au performat în timpul activității	3.98	3.82
	Încerc să înțeleg cum se simte colegul/a meu/a care este furios, supărat sau trist	3.72	3.56

AUTO – CONTROL	Încep o conversație cu ceilalți colegi	4.20	3.90
	Încep o conversație cu colegul/a mea de gen opus, fără să mă rușinez	3.46	3.74
	În cazul în care întâmpin dificultăți, cer ajutorul colegului/ei meu/mele	3.93	3.86
	Cu colegul/a cu care mă înțeleg cel mai bine, îl/îi propun să ne vedem și în afara școlii	3.42	3.50
	Aduc aprecieri colegilor de gen opus, fără să mă rușinez	3.79	3.93
	Discut cu colegii dacă întâmpinăm o problemă în care suntem toți implicați	3.33	3.25

II.4.6.3. Metoda sociometrică

Metoda a fost utilizată atât în etapa pre-experimentală cât și în cea experimentală și post-experimentală. Instrumentele acestei metode au fost testul sociometric și matricea sociometrică, și a fost folosit pentru a măsura gradul de integrare școlară socială a elevilor.

Instrument conceput de noi, testul sociometric, a fost completat de către fiecare elev în parte, iar matricea sociometrică, realizată pentru fiecare clasă participantă la cercetare, pe baza răspunsurilor individuale ale testului sociometric. Testul sociometric cuprinde 10 întrebări, de la secțiunea A la secțiunea E, și solicită elevilor să își exprime afinitățile, simpatiile socio-afective față de ceilalți colegi de clasă, raportându-se la domenii de activități formale și nonformale.

În urma testului sociometric, s-a realizat matricea sociometrică. Datele obținute au fost înregistrate într-un tabel în care atât pe verticală cât și e orizontală sunt trecute inițialele elevilor. Pentru fiecare clasă s-a realizat o matrice, iar consemnarea în tabel s-a realizat prin semnele de (+), reprezentând afinitățile, și (-) reprezentând respingerile. Indicele statusului sociometric, care atestă poziția pe care o ocupă fiecare elev din clasă, se calculează după următoarea formulă:

$$I=n/ (N-1),$$

unde n reprezintă numărul afinităților primite de elev, iar N reprezintă numărul total al elevilor din clasă.

II.4.6.3.1. Aplicarea, prelucrarea și interpretarea testului sociometric

În etapa de pre-experimentală, testul sociometric a fost aplicat la începutul semestrului I al anului școlar 2018 – 2019, elevilor cuprinși în lotul de cercetare din cele două instituții de învățământ. Au participat la experiment câte două clase paralele pentru clasele a II-a și a III-a. Clasele Pregătitoare și clasa a I-a a fost omisă, plecând de la perspectiva psihologică conform căreia la vârsta de 6 – 7 ani copilul se află la stadiul imitării comportamentelor sociale, indicele de socializare la această vârstă este ridicat, respectiv nu are însușite deprinderile de scris – citit. Motivul pentru care elevii claselor a IV-a nu au fost cuprinși în cercetarea noastră, este întemeiat pe faptul că experimentul formativ se desfășoară pe o perioadă de 18 luni, timp în care elevii trec în clasele gimnaziale.

Indicele sociometric evidențiază relația fiecărui elev în parte în raport cu colegii săi de clasă. În tabelul de mai jos sunt evidențiați membri clasei de elevi care sunt agreeți, acceptați, marginalizați sau respinși, sau cei față de care colegii de clasă sunt indiferenți:

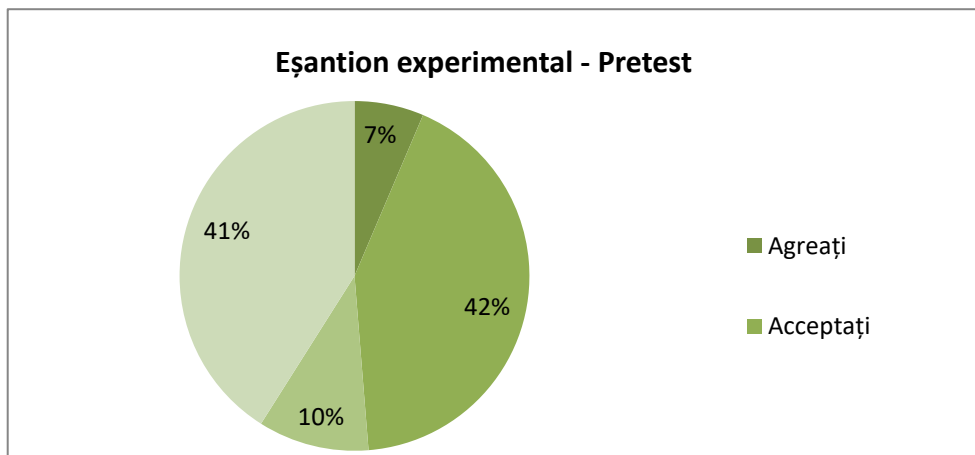

Figura 17.II. Valoarea socială de tip preferențial pentru eșantionul experimental

Din numărul total al elevilor din eșantionul experimental, care a participat la testul sociometric, procentual predomină numărul elevilor

acceptați (46%) și respinși (38%). Numărul elevilor la care ceilalți colegi se raportează indiferent (11%), este mai mare decât cel al elevilor agreați (7%).

Testul sociometric a fost aplicat în etapa pre-experimentală și la elevii eșantionului de control de la Liceul Tehnologic de Construcții și Protecția Mediului din Arad din clasele a II-a și a III-a. Atât la eșantionul de control cât și la cel experimental, testul sociometric a fost aplicat în aceeași perioadă a anului școlar, și anume în prima parte a semestrului II din anul școlar 2017 – 2018.

Având în vedere faptul că cele două eșantioane, de control și cel experimental, nu sunt identice din punct de vedere numeric, optăm pentru reprezentarea procentuală a valorilor sociale de tip preferențial. Pentru a evidenția rezultatele obținute în mod individual de fiecare eșantion în parte, dar și pentru compararea acestora, redăm forma grafică:

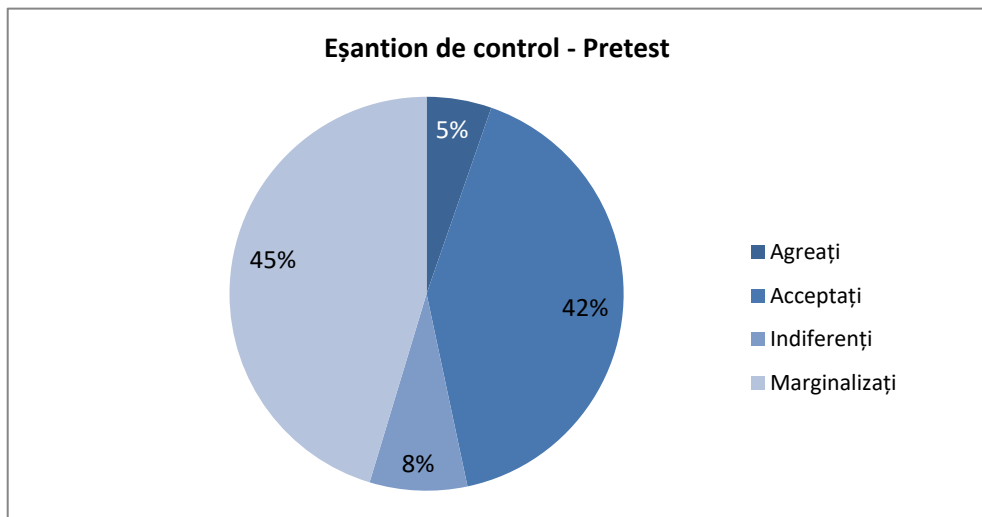

Figura 18.II. Valoarea socială de tip preferențial pentru eșantionul de control

În ceea ce privește eșantionul de control, elevii claselor a II-a și a III-a de la Liceul Tehnologic de Construcții și Protecția Mediului Arad, surprinde faptul că procentual, numărul elevilor respinși (45%) este mai mare decât al celor acceptați (42%).

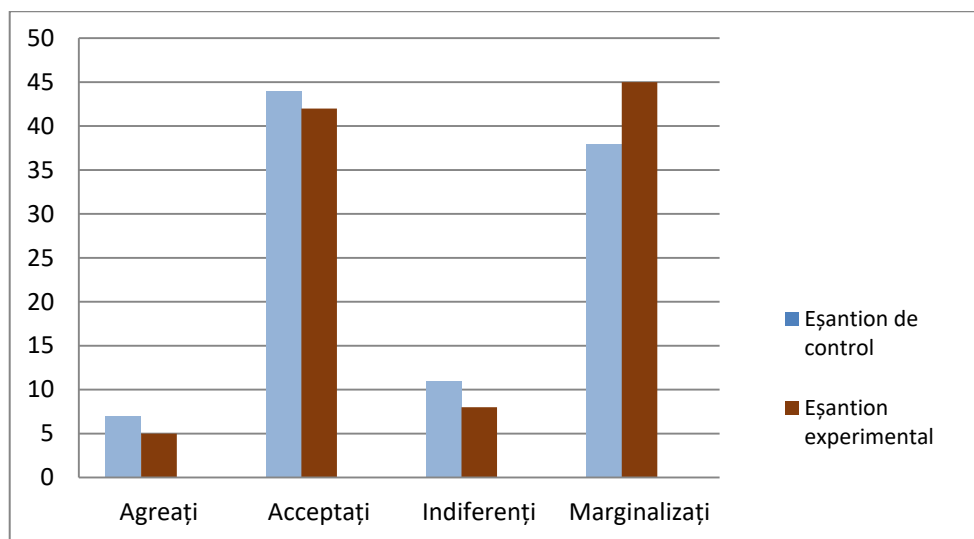

Figura 19.II. Comparații ale valorilor sociale de tip preferențial pentru eșantionul experimental și de control

Deși numeric există o diferență de doar 9 elevi între eșantionul experimental și cel de control, raportat la valorile sociale de tip preferențial între cele două eșantioane, remarcăm diferențe semnificative la toate cele 4 valori sociale: agreeți, acceptați, indiferenți și respinși. În cadrul eșantionului de control valoarea socială preferențială a elevilor agreeți și acceptați este mai mare decât valoarea eșantionului experimental, aceeași situație fiind valabilă și în cazul elevilor față de care colegii de clasă manifestă o atitudine de indiferență. În ceea ce privește valoarea socială preferențială a elevilor respinși, în cadrul eșantionului experimental, numărul acestora este mai mare față de cel al eșantionului de control.

II.4.6.4. Metoda interviului

A avut ca scop cunoașterea percepției părinților elevilor din grupul experimental cu privire la desfășurarea și evaluarea activităților nonformale în spațiul formal. Informațiile obținute au fost utile în ceea ce privește disponibilitatea părinților în implicarea organizării activităților

nonformale, identificarea potențialilor parteneri în demersul premergător organizării activităților, identificarea posibilelor riscuri care pot apărea în toate fazele proiectării și desfășurării activităților nonformale, precum și managementul acestora.

II.4.6.4.1. Aplicarea, prelucrarea și interpretarea interviului de tip Focus grup

Interviul de tip Focus grup a avut loc în semestrul I al anului școlar 2018 – 2019, în cadrul școlii gimnaziale „Aurel Vlaicu” Arad, și au fost invitați toți părinții elevilor din eșantionul experimental care și-au manifestat dorința și disponibilitatea de implicare în activitățile nonformale în spațiul formal. La această întâlnire au participat 16 părinți.

Cum ați caracteriza copilul dvs. folosind un singur cuvânt? a fost întrebarea de deschidere, iar răspunsurile părinților: vesel, iubăreț, supărăcios, bucuros, fericit, cuminte, ascultător, energic, prietenos, plictisit, singuratic.

Cum credeți că se pot integra activitățile nonformale în spațiul formal, fără să fie afectat procesul instructiv – educativ al elevilor?

Opiniile părinților la această întrebare au fost diferite: unii au considerat că aceste activități ar trebui desfășurate după terminarea orelor de curs, între orele 13 – 16, însă o mare parte dintre părinți nu au agreeat această variantă, justificând faptul că unii elevi încheie orele de curs la amiază, iar pentru alții ar fi prea obositor să petreacă 7 – 8 ore în incinta școlii. O altă părere a părinților a fost ca aceste activități să fie desfășurate sâmbătă, însă această a fost respinsă total, părinții de față afirmând că sunt dispuși să se implice doar în zilele lucrătoare a săptămânii.

După mai multe dezbateri, s-a ajuns la un consens cu privire la desfășurarea activităților nonformale fără să fie afectate procesul instructiv – educativ al elevilor. Propunerea unanim agreeată de părinți a fost ce referitoare la modificarea programului în ziua desfășurării activităților, desigur aceasta cu aprobarea conducerii instituției de învățământ.

Care sunt domeniile de interes pentru tematica proiectării activităților nonformale?

La această întrebare răspunsurile părinților privind domeniile de interes ale copiilor sunt din zona: activităților sportive, de nutriție, ecologie, artistice, interculturalitate.

Care ar fi potențialii parteneri implicați în desfășurarea activității nonformale?

Raportat la domeniile propuse de părinți în vederea organizării activităților nonformale, propunerile părinților privind potențialii parteneri educaționali, sunt următoarele:

- Asociația Părinților școlii gimnaziale „Aurel Vlaicu” Arad;
- Asociație „Share Education – Împărtași educația”;
- Asociația „Equilibrium”;
- Biblioteca Județeană Arad;
- Baza Sportivă „Gloria” Arad;
- Cabinet de nutriție;

Care sunt riscurile proiectării și desfășurării activităților nonformale în spațiul formal?

Dintre riscurile identificate de părinți, redăm mai jos sinteza acestora:

- Dezacordul conducerii instituției școlare cu privire la organizarea activităților nonformale cu modificarea programului școlar al elevilor;
- Insuficiența resurselor umane și materiale;
- Participarea scăzută a elevilor;
- Dezinteresul elevilor pentru activitățile propuse;
- Identificarea partenerilor și încheierea contractului de parteneriat cu aceștia;
- Neimplicarea partenerilor în organizarea și desfășurarea activităților educaționale nonformale;
- Posibilele accidentări ale elevilor în timpul desfășurării activităților nonformale;

În timpul derulării interviului semistrukturat atitudinea părinților a fost entuziasă, s-a remarcat dorința de implicare a acestora de a fi părtași la o acțiune care vine în întâmpinarea nevoii de socializare a elevilor, pregătindu-l astfel pentru integrarea societală a acestuia.

Întâlnirea s-a încheiat într-un ton pozitiv, părinții prezenți fiind determinați să se implice pe tot parcursul derulării programului de activități nonformale organizate în spațiul formal.

II.4.6.5. Ancheta pe bază de chestionar

Ancheta pe bază de chestionar și instrumentul aferent acestuia, Evaluarea comportamentului social al copilului din perspectiva părintelui, este un instrument conceput de noi. În etapa pre-experimentală a fost aplicat părinților copiilor care fac parte atât din eșantionul de control cât și cel experimental.

II.4.6.5.1. Aplicarea chestionarului privind evaluarea competenței sociale a copilului din perspectiva părintelui

În ceea ce privește interpretarea rezultatelor, eșantionul experimental, concluzionăm:

Itemul referitor la identificarea unui lucru nou, observabil, în comportamentul copilului în ultima lună, din perspectiva părintelui, răspunsurile acestora au fost concluzionate astfel:

Își pierde răbdarea cu frații mai mici;

Nu își finalizează temele de casă;

Se plictisește repede de orice activitate;

Preferă să stea singur;

Este la fel, nimic nu s-a schimbat;

Devine agitat dacă cineva îi umblă cu jucăria preferată;

Nu își menține camera curată;

Petrece din ce în ce mai mult timp în fața calculatorului;

Este la fel de agitat;

*Preferă să cedeze, numai să nu își supere prietenii;
Uneori răbufnește isteric;
Evită să povestească dacă cineva i-a rănit sentimentele.*

Răspunsurile părinților din care face parte eșantionul de control, concluzionăm următoarele:

*Se ia la ceartă cu frații mai mari;
Nu îi place să se implice în treburile din casă;
Este mai preocupat de muzică decât de școală;
Se plictisește repede;
Nu prea vrea să se joace cu copii de vârsta ei;
A început să mintă;
Este la fel de dezordonat;*

Aprecierea comportamentului copilului din ultimele 2 săptămâni este redat în graficul de mai jos:

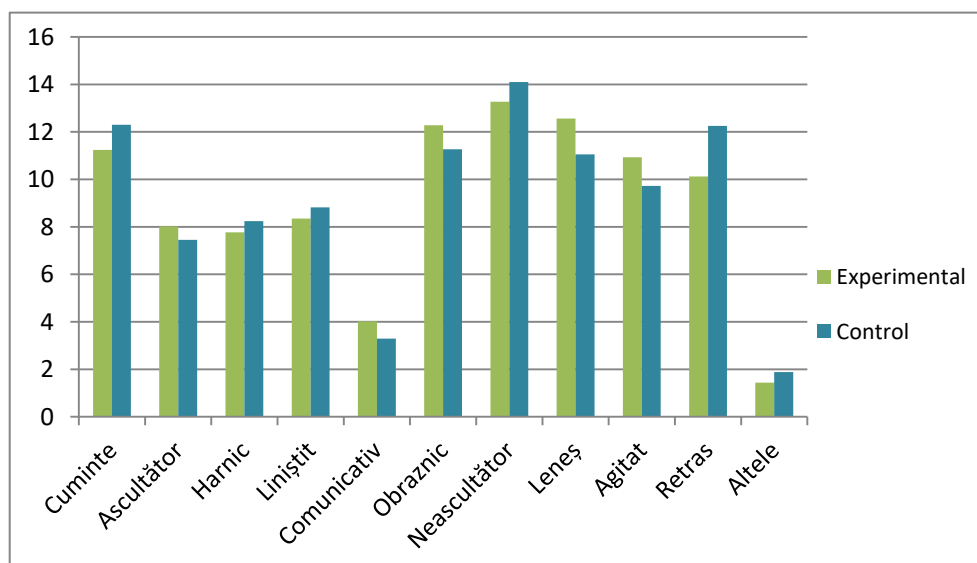
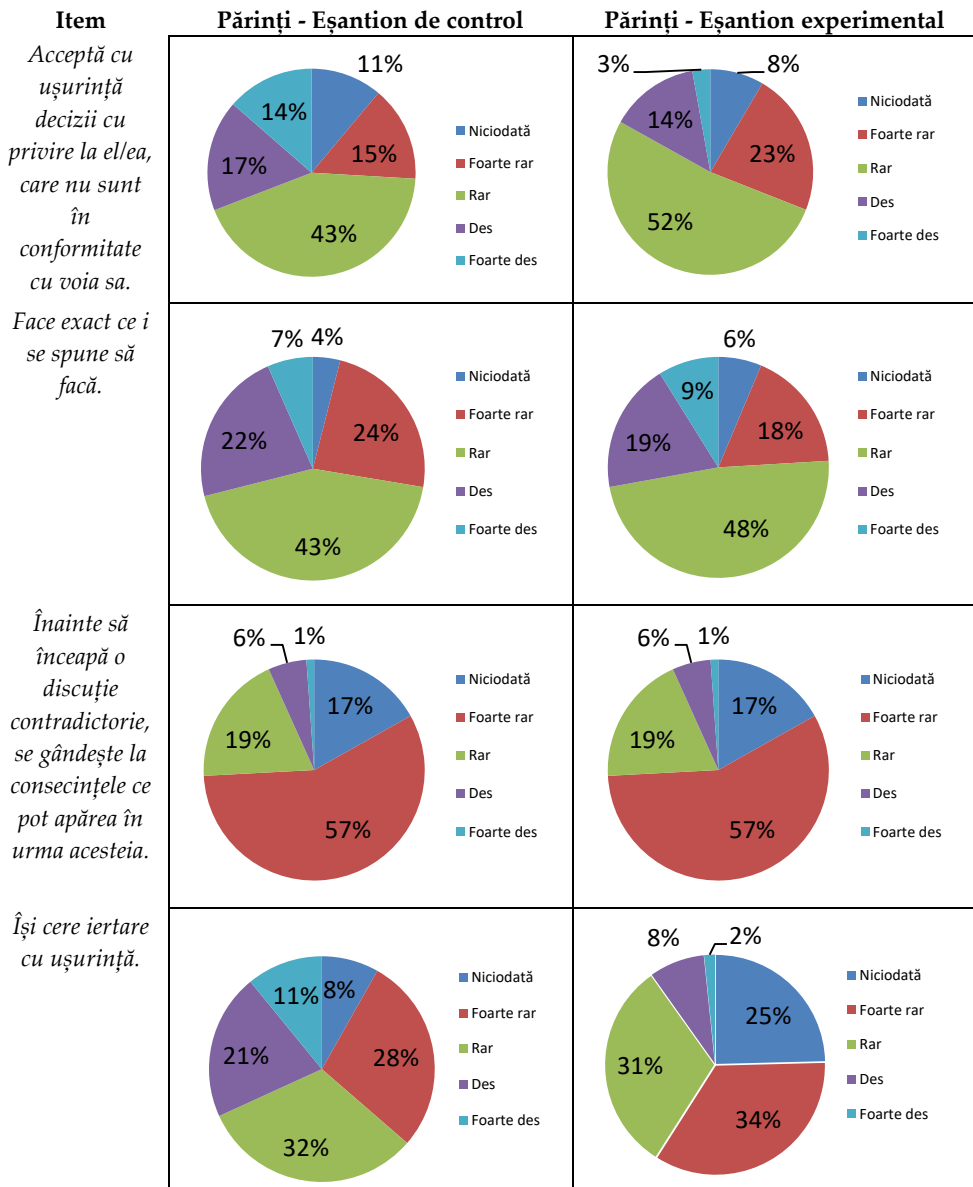

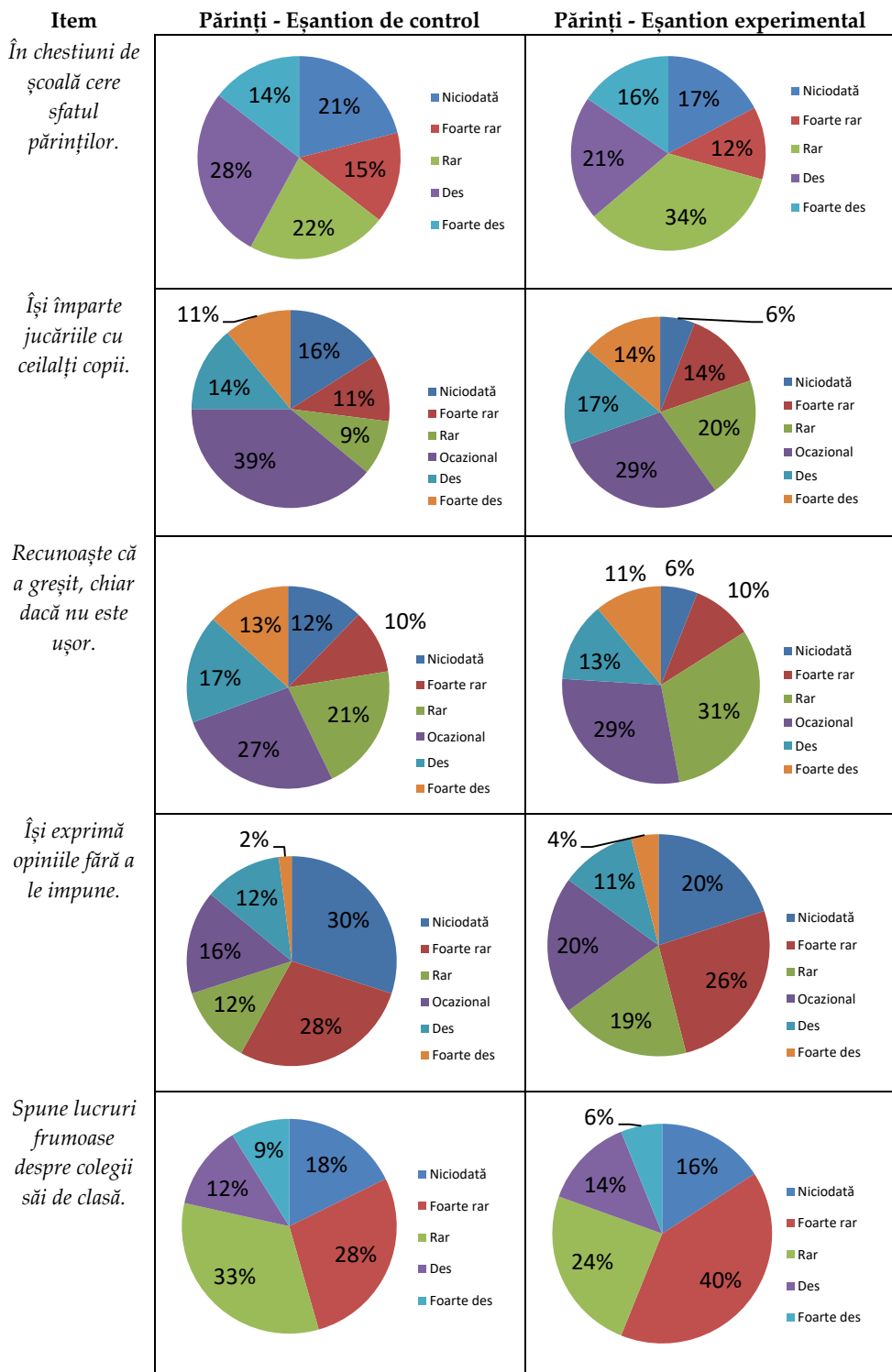
Figura 20.II. Aprecierea comportamentului copiilor de către părinți

Din analiza comparativă a aprecierii comportamentului copilului din perspectiva părintelui, comportament observat de către aceștia în ultimele două săptămâni, concluzionăm că între părinții eșantionului experimental și părinții eșantionului de control nu sunt diferențe

semnificative. Remarcăm faptul că, caracteristicile comportamentale negative (obraznic, leneș, neascultător, agitat, retras), prezintă valori ridicate la ambele eșantioane.

Pentru evidențierea diferențelor și/ sau a similitudinilor răspunsurilor părinților eșantionului de control și cel experimental, redăm forma grafică de mai jos:

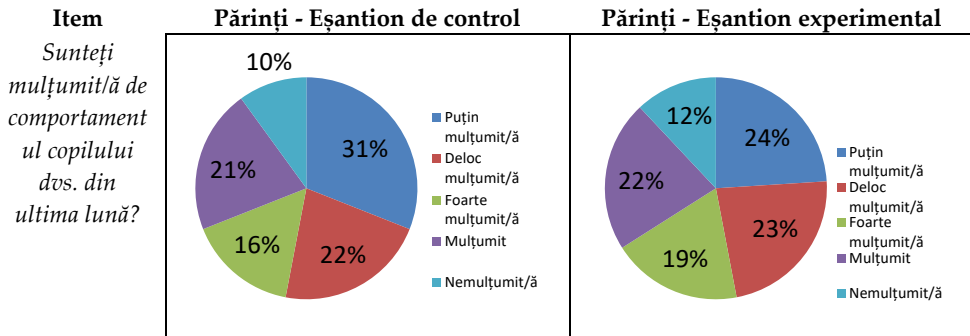

Figura 21.II. Analiza comparativă a aprecierii comportamentului copilului din perspectiva părintelui

În ceea ce privește itemul „*Acceptă cu ușurință decizii cu privire la el/ea, care nu sunt în conformitate cu voia sa*”, observăm o diferență în ceea ce privește percepția părinților eșantionului de control și cel experimental. Astfel, părinții elevilor din care face parte eșantionul experimental, în proporție de 28% consideră că ocazional, copii lor acceptă cu ușurință decizii cu privire la propria persoană, decizii care nu sunt în conformitate cu voia lor, față de părinții eșantionului de control, care în proporție de 19% au aceeași opinie despre propriul lor copil.

Un alt item la care remarcăm o diferență majoră între răspunsurile părinților, este cel referitor la „*Își cere iertare cu ușurință*”. În această situație, părinții elevilor eșantionului experimental în proporție de 51% consideră că această afirmație este potrivită foarte rar în dreptul propriului copil, pe când părinții eșantionului de control consideră că în proporție de 36% afirmația se potrivește foarte rar pentru copii lor.

Acest item nu prezintă diferențe semnificative în răspunsurile părinților, totuși subliniem faptul că din numărul total al părinților elevilor din care face eșantionul experimental, în proporție de 4% consideră apreciază că niciodată copilul lor nu face exact ceea ce i se spune să facă, 35,4% consideră că rar se întâmplă ca al lor copil să facă exact ceea ce i se spune, iar 6,5% constată că al lor copil face exact ceea ce i se spune să facă.

În ceea ce privește solicitarea sfatului părintesc din partea copilului, în anumite chestiuni școlare, răspunsurile părinților eșantionului experimental și al celui de control, răspunsurile sunt asemănătoare. Astfel putem concluziona, că elevii eșantionului de conținut sunt mai puțin comunicativi cu părinții lor despre ceea ce se petrece în instituția școlară.

Referitor la itemul *Își împarte jucăriile cu ceilalți copii*, părinții eșantionului experimental consideră afirmația este potrivită în dreptul copiilor lor ocazional, în proporție de 29% față de părinții eșantionului de control, care consideră potrivită ocazional afirmația în dreptul copiilor în proporție de 39%. O altă discrepanță în dreptul aceluiași item observăm la varianta de răspuns *niciodată*, astfel 6% dintre părinții copiilor eșantionului experimental apreciază că al lor copil nu împarte jucăriile niciodată cu ceilalți copii, pe când 16% dintre părinții elevilor din care face parte eșantionul de control apreciază că al lor copil niciodată nu împarte jucării cu ceilalți copii.

Un alt item analizat comparativ, este cel legat de *„Spune lucruri frumoase despre colegii săi de clasă”*. Cea mai semnificativă diferență o remarcăm în dreptul variantei de răspuns foarte rar. Astfel, 32% dintre părinții elevilor din care face parte eșantionul experimental susțin că al lor copil foarte rar spune lucruri frumoase, de apreciere, despre colegii de clasă, în raport cu aprecierea părinților elevilor eșantionului de control, care în proporție de 26% apreciază că foarte rar al lor copil spune lucruri frumoase despre colegii de clasă.

Raportat la ultimul item al chestionarului, care dorește să identifice nivelul de mulțumire al părintelui cu privire la comportamentul copilului din ultima lună, nu remarcă diferențe semnificative între cele două eșantioane.

II.4.7. Etapa experimentului formativ

Instituția școlară este un univers de relații și activități, care gravitează în jurul elevului. Relațiile interpersonale dintre elevi, profesori și elevi, sau profesori, au o mare încărcătură afectivă. Aceste relații pot fi

de atracție sau respingere, de asociere sau disociere, plăcute și relaxante, sau dimpotrivă, obositoare, nestimulative. Promovarea și cultivarea unor relații educaționale eficiente, formative, este o chestiune care ține de managementul educațional, de măiestrie și talentul pedagogic al profesorului.

Relațiile din sfera educației presupun cooperarea și conlucrarea dintre elevi, cadre didactice și părinți. Beneficiarul direct al acestor relații va fi elevul, care, își va forma noi capacități, își va lărgi experiența, își va însuși noi cunoștințe, priceperi, abilități și valori.

Apartenența la o comunitate de interpretare a unităților de reprezentare, după Boza M. (2010), permite înțelegerea și anticiparea activităților altuia; de asemenea, ea permite modificarea comportamentului propriu, ținând seama de punctul de vedere al celuilalt.

Dezvoltarea socială a elevului mic, după Șoitu (2001), constă în asimilarea de conduite care acoperă două câmpuri: cel al actelor sociale observabile și cel al experiențelor personale. La reacțiile la stimuli externi și interni, se adaugă semnele și simbolurile semnificative care devin treptat prevalente, astfel manifestările comportamentului ecologic ar putea deveni mecanism automat, nedeliberat bazat pe învățarea socială.

Programul formativ „Școala mea, spațiu de viață” își propune să stimuleze această relație dintre elevi, cadre didactice și părinți, construind un climat micro-social care să contribuie la dezvoltarea competenței sociale ale elevilor. Activitățile din cadrul programului se vor orienta spre îmbunătățirea experienței de învățare, pe de o parte, și spre implicarea lor activă în proiectarea, organizarea și desfășurarea activităților educaționale nonformale, pe de altă parte.

Interacțiunea socială dintre elevi va contribui la modificarea temporară a comportamentelor acestora, prin stimulare reciprocă continuă.

Elevii participanți la activitățile desfășurate în cadrul programului își vor dezvolta abilități relaționale și de colaborare. Activitățile propuse se vor desfășura în echipă, astfel elevii vor învăța să colaboreze.

II.4.7.1. Programul activităților de intervenție

Pentru a crea elevilor cele mai bune oportunități de colaborare, cadrele didactice trebuie să ia în considerare care este scopul proiectării unui mediu de învățare mai colaborativ și interactiv.

O parte din considerație ar trebui să fie asupra modului în care îi putem ajuta pe elevi să-și dezvolte abilitățile sociale, emoționale, sau de comunicare, precum și să lucreze ca parte a unei echipe de colaborare, care promovează discuția, interacțiunea și rezolvarea problemelor.

Dovezile internaționale demonstrează că cele mai bune sistemele de învățământ performante sunt cele în care cele bazele pentru colaborare sunt bine stabilite (Farrar, 2015). Colaborarea presupune muncă în echipă, implicare, responsabilitate civică, centrare pe rezolvarea de probleme.

Programul activităților desfășurate în etapa de intervenție a fost construit pe baza piramidei dezvoltării sociale prevenirea comportamentului provocator la copiii ale lui L. Fox, G. Dunlap, M. L. Hemmeter, G. E. Joseph & P. S. Strain (2003), și care este fundamentat pe teoria învățării sociale a lui A. Bandura (1977), și care sugerează că oamenii învață într-un context social.

Comportamentul este învățat din mediu prin procesul de învățare observațională. Copiii observă oamenii din jurul lor comportându-se în diferite moduri. Indivizii observați se numesc modele.

În societate, copiii sunt înconjuțați de multe modele influente, cum ar fi părinții, membri familiei, personajele de pe micul ecran, prietenii din grupul lor de colegi, profesorii de la școală etc. Aceste modele, involuntar, oferă exemple de comportament de observat și imitat de către copii, care acordă atenție unora dintre acești oameni (modele), și le codifică comportamentul, iar mai târziu, ei pot imita (copia) comportamentul pe care l-au observat.

În primul rând, copilul are mai multe șanse să se îngrijească și să imite acei oameni pe care îi percepe ca fiind similari cu el însuși. În

consecință, este mai probabil să imite comportamentul modelat de persoane de același gen sau vârstă.

În al doilea rând, oamenii din jurul copilului vor răspunde comportamentului pe care îl imită fie prin întărire, fie prin pedeapsă. Dacă un copil imită comportamentul unui model și consecințele sunt pline de satisfacții, este probabil ca copilul să continue comportamentul.

Dacă un părinte vede o fetiță mângâindu-și ursulețul și spune „ce fetiță bună ești”, acest lucru este plin de satisfacții pentru copil, și face mai probabil ca ea să repete comportamentul, și astfel comportamentul ei a fost întărit. Întărirea poate fi externă sau internă și poate fi pozitivă sau negativă. Dacă un copil dorește aprobarea de la părinți sau de la semenii, această aprobare este o întărire externă, dar a fi fericit că este aprobat este o întărire internă.

În al treilea rând, copilul va ține cont și de ceea ce se întâmplă cu alte persoane atunci când decide dacă să copieze sau nu acțiunile cuiva. O persoană învață observând consecințele comportamentului altei persoane (de exemplu, o soră mai mică care observă că o soră mai mare este recompensată pentru un anumit comportament are mai multe șanse să repete ea însăși acel comportament).

Programul activităților nonformale „Școala mea, spațiu de viață” a fost conceput pentru a stimula un mediu colaborativ între elevi-părinți-cadre didactice prin facilitarea, proiectarea, organizarea și desfășurarea activităților nonformale în spațiul formal, cu scopul dobândirii și dezvoltării competențelor sociale ale elevilor participanți.

Prin participarea la programul activităților nonformale, elevii sunt încurajați de cadrele didactice să își identifice și să adopte modele comportamentale pozitive, dar în același timp să construiască relații colegiale bazate pe respect reciproc.

Fiecare activitate proiectată din cadrul programului „Școala mea, spațiu de viață”, vizează aspecte specifice gestionării comportamentelor proprii, ale comunicării și inter-relaționării, modalități de dobândire a unui comportament prosocial.

Tabel 32.II. Competențele generale și competențele specifice ale programului de activități nonformale „Școala mea, spațiu de viață”

Programul activităților nonformale „Școala mea, spațiu de viață”	
Competențe generale	Competențe specifice
1. Gestionarea propriilor comportamente	1.1. Identificarea și recunoașterea unor comportamente aflate în conformitate cu codul de conduită; 1.2. Dezvoltarea unui comportament auto-reglat; 1.3. Adoptarea unor acțiuni decizionale adecvate contextului.
2. Comunicare și inter-relaționare	2.1. Manifestarea unei atitudini de respect față de ceilalți; 2.2. Cooperare și colaborare în timpul activităților întreprinse; 2.3. Dezvoltarea capacității de adaptabilitate la schimbările mediului social; 2.4. Dobândirea unor atitudini de toleranță și acceptare a diversității; 2.5. Adaptarea la roluri și responsabilități din cadrul grupului;
3. Manifestarea unui comportament prosocial	3.1. Responsabilizarea necesității de apartenență la grupul social; 3.2. Manifestarea unei stări de interes pentru îmbunătățirea bunăstării sociale (de grup); 3.3. Valorizarea pozitivă de diferențelor inter și intra grup; 3.4. Asumarea responsabilității pentru propriile acțiuni;

Cele 13 activități propuse în cadrul programului „Școala mea, spațiu de viață” sunt derivate din competențele specifice identificate, și pot fi valorificate prin monitorizarea unor exemple de comportamente în vederea dezvoltării competenței sociale ale elevilor.

Prin identificarea și încurajarea comportamentelor care să stimuleze dezvoltarea competenței sociale, elevii vor fi responsabilizați să dezvolte un comportament autoreglat, care să coincidă cu normele sociale acceptate de comunitatea grupului de elevi.

Tabel 33.II. Exemple de comportamente aferente competențelor specifice din cadrul programului de activități nonformale „Școala mea, spațiu de viață”

Activitatea	Exemple de comportamente pentru dezvoltarea competenței sociale	Competența specifică
Ce pot face două mâini dibace?	<ul style="list-style-type: none"> • Să își aprecieze corect propriile reușite, dar și pe cea a colegilor; • Să își stăpânească comportamentele impulsive; • Să arate respect față de emoțiile și bunurile celorlalți; 	2.1 2.2 3.1
Maniere ce rup bariere	<ul style="list-style-type: none"> • Să discute cu ceilalți colegi despre comportamente adecvate, manierate; • Să discute cu ceilalți despre impactul cuvintelor și al acțiunilor lor asupra celorlalți; 	1.1 2.4 3.2

Activitatea	Exemple de comportamente pentru dezvoltarea competenței sociale	Competența specifică
De la stilus la stilou	<ul style="list-style-type: none"> • Să inițieze discuții cu ceilalți colegi; • Să își păstreze calmul; • Să manifeste interes pentru abilitățile de autocontrol; 	2.3 2.5
Găsește și descifrează artefactul	<ul style="list-style-type: none"> • Să acorde încredere colegilor; • Să accepte opinia contradictorie a colegului; • Să accepte opinii diferite ale colegilor; • Să manifeste interes față de apartenența la grup; • Să colaboreze cu ceilalți colegi pentru a rezolva sarcina dată; 	2.2 2.5 3.1
Grija habitatului nostru	<ul style="list-style-type: none"> • Să discute cu ceilalți despre impactul cuvintelor și al acțiunilor lor asupra celorlalți; • Să conștientizeze conexiunile dintre oameni; • Să arate grijă și preocupare față de ceilalți; • Să participe alături de ceilalți la rezolvarea problemelor; 	1.1 2.2 3.1 3.2
Școala mea – spațiu de viață	<ul style="list-style-type: none"> • Să prezinte interes pentru activitățile de grup; • Să arate respect față de emoțiile și bunurile celorlalți; • Să arate grijă și preocupare față de ceilalți; • Să prezinte acceptare față de colegi; • Să manifeste interes față de apartenența la grup; • Să fie capabil să își recunoască propriile greșeli; 	2.1 2.5 3.1 3.2
Story telling	<ul style="list-style-type: none"> • Să empatizeze cu emoțiile celorlalți; • Să asculte cu respect interlocutorul; • Să prezinte interes pentru a consolida/ lega noi relații colegiale; 	1.2 2.1 3.4
Copiii care găsesc soluții	<ul style="list-style-type: none"> • Să identifice corect propriile reușite; • Să inițieze discuții cu ceilalți colegi; • Să accepte opinii diferite ale colegilor; • Să identifice soluții în vederea rezolvării situațiilor conflictuale; 	1.3 2.1 2.4 2.5
ArtProvo-carea	<ul style="list-style-type: none"> • Să își identifice propriile calități; • Să arate respect față de emoțiile și bunurile celorlalți; • Să solicite ajutor pentru îndeplinirea sarcinilor de lucru; 	2.2 3.2 3.4
Tradiții și obiceiuri la masa de Crăciun	<ul style="list-style-type: none"> • Să manifeste respect față de obiceiuri și tradiții culturale; • Să arate grijă și preocupare față de ceilalți; 	1.3 2.3 3.1
Nutriție în farfurie	<ul style="list-style-type: none"> • Să împărtășească propriile păreri cu ceilalți; • Să arate respect față de emoțiile și bunurile celorlalți; 	2.3 2.4 3.3
Bucătarul iscusit	<ul style="list-style-type: none"> • Să împărtășească succesele proprii; • Să reflecte asupra propriilor acțiuni și asupra consecințelor acestora; • Să prezinte grijă și preocupare față de nevoile colegilor; 	2.2 3.1 3.4

Activitatea	Exemple de comportamente pentru dezvoltarea competenței sociale	Competența specifică
Artist pentru o zi	<ul style="list-style-type: none"> • Să inițieze discuții cu ceilalți colegi; • Să accepte opinii diferite ale colegilor; • Să empatizeze față de ceilalți; 	1.2
		2.5
		3.3

Numărul total al elevilor înscriși în ciclul primar la instituția a căror eșantion a fost selectat drept eșantion experimental, este de 102 de elevi. În ceea ce privește participarea acestora la programul activităților nonformale propuse spre desfășurare în spațiul formal, amintim:

Tabel 34.II. Evidența participării subiecților implicați în activitățile nonformale desfășurate în etapa experimentală

Denumirea activității	Eșantion experimental	Cadre didactice implicate	Părinți
<i>Ce pot face două mâini dibace?</i>	91	10	22
<i>Maniere ce rup bariere</i>	100	11	20
<i>De la stilus la stilou</i>	100	9	25
<i>Găsește și descifrează artefactul</i>	94	7	23
<i>Grija habitatului nostru</i>	97	11	28
<i>Școala mea – spațiu de viață</i>	102	12	31
<i>Story telling</i>	88	5	23
<i>Copiii care găsesc soluții</i>	96	4	25
<i>ArtProvocarea</i>	95	9	27
<i>Tradiții și obiceiuri la masa de Crăciun</i>	99	7	26
<i>Nutriție în farfurie</i>	101	4	25
<i>Bucătarul iscusit</i>	98	6	21
<i>Artist pentru o zi</i>	102	12	42

S-a remarcat o diferență semnificativă în ceea ce privește participarea eșantionului experimental la activitățile 1-3 în raport cu participarea la activitatea 4. Dacă activitățile 1-3 au fost proiectate astfel încât educabilii să lucreze inter- și intragrup, fără a se face remarcăți într-un mod individualist, activitatea numărul 4 scoate elevii participanți din zona de confort, provoacă elevii care au dezvoltat deja o stimă de sine pozitivă și un nivel de dezvoltare a competenței sociale ridicate, astfel încât să își asume roluri mai importante, de a fi un „catalizator” între elevii care nu se simt pregătiți pentru un astfel de rol, contribuția lor fiind

de pregătire scenariu, amenajare cadru, elaborare script etc., și elevii care nu prezintă creativitate pentru astfel de aspecte, însă au un talent aparte pentru interpretarea rolului ales.

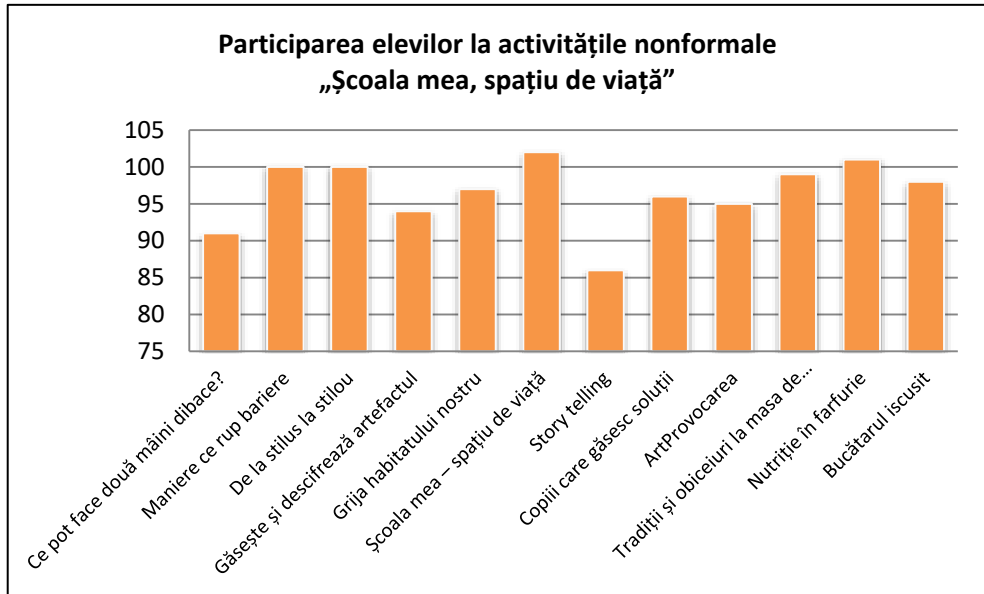

Figura 22.II. Evoluția participării elevilor din ciclul primar la activitățile nonformale propuse

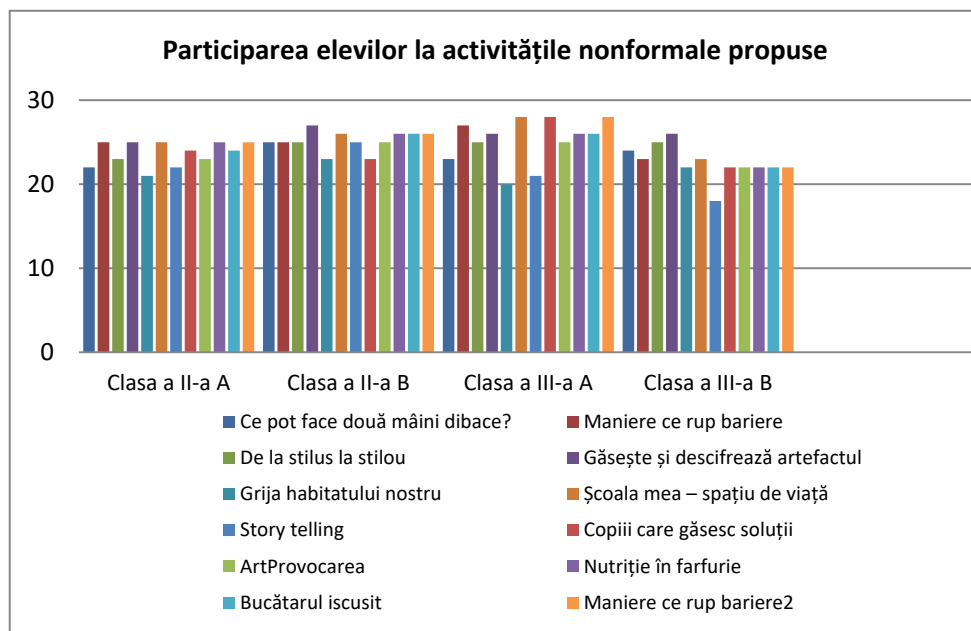
Participarea tuturor elevilor din ciclul primar la activitățile nonformale propuse spre organizare și desfășurare, s-a realizat în mod voluntar. În unele situații, absența educabililor a fost datorată unor situații medicale intervenite, în alte situații, precum în cazul „Ce pot face două mâini dibace”, lipsa unor elevi s-a datorat faptului că părinții acestora au decis ca în ultima săptămână de cursuri să nu îi expună riscului de îmbolnăvire. Remarcăm o scădere a numărului de participanți la activitatea Story telling. Acest lucru poate fi datorat faptului că denumirea activității a fost asociată acțiunii instructiv-educative.

Raportat la elevii participanți la cele 4 activități propuse în funcție de clasa din care aceștia fac parte redăm tabelul de mai jos:

Tabel 35.II. Privind numărul de participanți ai claselor din ciclul primar la activitățile nonformale desfășurate în etapa experimentului formativ

Denumirea activității	Clasa				Total
	IIA	IIB	IIIA	IIIB	
Ce pot face două mâini dibace?	22	23	25	21	91
Maniere ce rup bariere	25	25	27	23	100
De la stilus la stilou	25	25	27	23	100
Găsește și descifrează artefactul	23	25	26	20	94
Grija habitatului nostru	24	25	26	22	97
Școala mea – spațiu de viață	25	26	28	23	102
Story telling	22	25	21	18	86
Copiii care găsesc soluții	24	23	28	22	96
ArtProvocarea	23	25	25	22	95
Nutriție în farfurie	25	26	27	23	101
Bucătarul iscusit	24	26	26	22	98

Analizând evoluția participării eșantionului experimental la activitățile nonformale propuse, repartizate pe nivelul de clasă frecventat, evidențiem faptul că pe parcursul celor patru activități propuse s-a observat o scădere a numărului de participanți la toate cele trei clase.

Figura 23.II. Evoluția prezenței eșantionului experimental la activitățile nonformale propuse

Activitatea 1.

Titlul activității: *Ce pot face două mâini dibace?*

Numărul elevilor implicați: 91

Numărul părinților/ adulților educogeni implicați: 22

Resurse necesare: ornamente și decorațiuni, panglici, sârmă plușată, mărgel, crengi de brad;

Scop: Dezvoltarea relațiilor de cooperare, colaborare, socializare, comunicare, inter-relaționare umană.

Obiective:

- Conștientizarea comunității locale de nevoia unui parteneriat real între școală – familie – comunitate;
- Responsabilizarea elevilor în activități de cooperare;
- Însușirea unor reguli de conduită comportamentală;

Competențe specifice:

- 2.1. Manifestarea unei atitudini de respect față de ceilalți;
- 2.2. Cooperare și colaborare în timpul activităților întreprinse;
- 3.1. Responsabilizarea necesității de apartenență la grupul social;

Descrierea activității:

Cadrele didactice împreună cu elevii implicați în această activitate vor organiza ateliere de lucru la care toți participanții la vor avea posibilitatea de a confecționa ornamente și obiecte specifice sărbătorilor de iarnă/ anotimpului iarnă (felicitări, crenguțe împodobite, globuri personalizate etc.) Adulții educogeni și părinții responsabili cu organizarea atelierelor de lucru vor iniția participanții în tehnicile de realizare a respectivelor obiecte: tăiere, decupare, lipire, pictură.

Fiecare clasă de elevi împreună cu cadrul didactic și părinții voluntari, au fost responsabili de câte un atelier. Clasa a I-a s-a ocupat de împodobirea crenguțelor de brad sau a conurilor de brad, clasa a II-a a fost responsabil de personalizarea globurilor de plastic, iar clasa a III-a a confecționat brăduți sau om de zăpadă din diferite materiale textile. Pe măsură ce elevii au terminat activitatea de la atelierul la care au fost repartizați, aceștia puteau să opteze să se mute la alt atelier. Astfel s-a dat

posibilitatea ca fiecare elev participant să treacă la fiecare atelier în parte. La final toate expozatele au putut fi admirate de toți cei prezenți în sală și luate acasă de doritori pentru a fi arătate părinților.

Activitatea 2.

Titlul activității: *Maniere ce rup bariere*

Numărul elevilor implicați: 100

Numărul părinților/ adulților educogeni implicați: 20

Resurse necesare: codul bunelor maniere;

Scop: Cunoașterea și respectarea normelor necesare în cadrul grupului social;

Obiective:

- Formarea unui comportament social activ și responsabil față de sine și față de ceilalți;
- Îmbogățirea cunoștințelor despre norme și comportamente manierate, prin observare;
- Manifestarea unui comportament adecvat față de cerințele grupului social;

Competențe specifice:

- 1.1. Identificarea și recunoașterea unor comportamente aflate în conformitate cu codul de conduită;
- 2.4. Dobândirea unor atitudini de toleranță și acceptare a diversității;
- 3.2. Manifestarea unei stări de interes pentru îmbunătățirea bunăstării sociale (de grup);

Descrierea activității:

Această activitate desfășurată în sala de clasă, în colaborare cu părinții ci cadrele didactice voluntare să transmită elevilor un set de valori de conduită comportamentală adecvată în societate.

Responsabilitatea cadrelor didactice este a aceea de a discuta cu părinții voluntari despre manierele abordate în diferite situații de viață: la masă, în vizită, în mijloacele de transport, în cadrul unei întâlniri, discuții. Părinții voluntari se vor documenta temeinic despre manierele respectate în aceste situații, și vor realiza o sinteză a acestora.

La această activitate, elevii nu vor fi împărțiți pe grupe, ci prezentarea se va desfășura frontal. Cadrul didactic va prezenta o scurtă introducere despre importanța valorilor de respect, acceptare și modelare comportamentală. Activitatea propriu-zisă va fi desfășurată de către părinții voluntari. Aceștia vor prezenta sinteza manierelor în diferite situații, provocând elevii la un joc de rol în acest sens.

Activitatea 3.

Titlul activității: *De la stilus la stilou*

Numărul elevilor implicați: 100

Numărul părinților/ adulților educogeni implicați: 25

Resurse necesare: imagini cu instrumente de scris și suprafețe de scris, mașină scris clasică și în Braille, hârtie, lut, stilus din bambus;

Scop: Cultivarea abilităților de cooperare relaționare cu ceilalți colegi;

Obiective:

- Îmbogățirea cunoștințelor despre evoluția scrisului și a instrumentelor de scris;
- Motivația elevilor spre învățare prin dezvoltarea curiozității acestora;
- Înțelegerea diferitelor forme de comunicare;
- Stimularea colaborării și a cooperării dintre elevi;

Competențe specifice:

2.3. Cooperare și colaborare în timpul activităților întreprinse;

2.5. Adaptarea la roluri și responsabilități din cadrul grupului;

Descrierea activității:

Elevii, împreună cu părinții, sunt responsabilizați să caute în diferite surse inspiraționale (internet, atlase, cărți istorice, bibliotecă etc) cât mai multe informații cu privire la evoluția instrumentului de scris, precum și a suprafețelor de scriere. Se încurajează gruparea elevilor în echipe. Imaginile/ fotografiile vor fi colectate de cadrul didactic, și predate către o societate parteneră, care asigură tipărirea acestora în mod gratuit. Pentru a realiza un „muzeu mobil”, elevii/ părinții care dețin

diferite instrumente de scris antice, vor fi încurajați să le prezinte în ziua programată desfășurării evenimentului. Astfel, exponatele vor fi afișate în loc vizibil, iar elevii, împreună cu părinții acestora vor prezenta informațiile colectate despre instrumente precum și suprafețe de scriere.

Având ca partener în această activitate reprezentanți ai unei tipografii arădene, aceștia au prezentat elevilor caracteristicile unei mașini de scris, precum și o mașină de scris în Braille, dând posibilitatea fiecărui elev să scrie câte o propoziție la ambele mașini de scris.

La finalul activității, elevii participanți vor primi o bucată de lut, pe care o vor modela pe o suprafață cartonată, și, cu un stilus din bambus își vor scrijeli numele.

Activitatea 4.

Titlul activității: *Găsește și descifrează artefactul*

Numărul elevilor implicați: 94

Numărul părinților/ adulților educogeni implicați: 23

Resurse necesare: pietre de dimensiune mică și medie, marker permanent, cutie cu nisip, alfabet fenician;

Scop: Stimularea abilităților de a lucra în echipă;

Obiective:

- Dezvoltarea capacității de gestionare a responsabilităților din cadrul activității;
- Abilitatea de a lucra curat și ordonat;
- Cultivarea unei atitudini de răbdare și respect față de ceilalți;

Competențe specifice:

2.4. Cooperare și colaborare în timpul activităților întreprinse;

2.5. Adaptarea la roluri și responsabilități din cadrul grupului;

3.1. Responsabilizarea necesității de apartenență la grupul social;

Descrierea activității:

Pregătirea prealabilă a acestei activități a presupus implicarea elevilor și a părinților deopotrivă. Astfel, elevi și părinți, au avut sarcina de a identifica și pregăti pietre de dimensiune mică și medie. Pe fiecare

piatră, cadrul didactic a scris câte o literă a unui mesaj secret pentru a fi decodificat de elevi cu ajutorul unui alfabetului fenician.

În ziua programată desfășurării activității, cadrul didactic prezintă elevilor o meserie mai puțin cunoscută și promovată în secolul XXI, și anume meseria unui arheolog, specificând că în activitatea de față, fiecare elev va fi la rândul său, va fi un mic arheolog, care nu va căuta comori, ci mesaje lăsate de strămoși. Activitatea în sine presupune ascunderea acestor pietre într-o cutie de nisip, identificarea lor de către elevi, poziționarea corectă a acestora pe o hartă secretă, și decodificarea mesajului utilizând alfabetul fenician. Părinții au supravegheat desfășurarea activității, coordonând totodată echipele. Pentru a compune și transmite un mesaj colegilor, folosind alfabetul fenician, elevii au fost organizați pe grupe. Organizarea pe grupe s-a efectuat prin împărțirea unor acadele ambalate în culori diferite.

Activitatea 5.

Titlul activității: *Grija habitatului nostru*

Numărul elevilor implicați: 97

Numărul părinților/ adulților educogeni implicați: 28

Resurse necesare: cutie cu ambalaje, sac menajer,

Scop: Promovarea unui stil de viață care să promoveze starea de sănătate a mediului înconjurător;

Obiective:

- Creșterea nivelului de informare despre colectarea selectivă a deșeurilor;
- Încurajarea elevilor pentru schimbarea obiceiurilor zilnice pentru protejarea mediului înconjurător;
- Stimularea colectării selective a deșeurilor;

Competențe specifice:

- 1.1. Identificarea și recunoașterea unor comportamente aflate în conformitate cu codul de conduită;
- 2.2. Cooperare și colaborare în timpul activităților întreprinse;
- 3.1. Responsabilizarea necesității de apartenență la grupul social;

3.2. Manifestarea unei stări de interes pentru îmbunătățirea bunăstării sociale (de grup);

Descrierea activității:

Această activitate de conștientizare a importanței de ecologizare a necesitat pregătirea prealabilă a cadrului didactic în ceea ce privește documentarea despre sortarea deșeurilor, date statistice despre deșeurile produse de un individ, importanța menținerii unui mediu sănătos etc.

Elevii și părinții acestora au fost provocați ca timp de două zile să adune ambalajele produselor consumate acasă într-un sac menajer special, după care să fotografieze aceste ambalaje, iar fotografia să fi trimisă doamnei învățătoare. Scopul acestei acțiuni a fost acela de conștientizare a volumului de ambalaje adunate în urma consumului diferitelor produse, precum și selectarea modalității de sortare a acestora.

Activitatea propriu-zisă s-a desfășurat în sala de clasă. Cadrul didactic a prezentat elevilor informațiile selectate despre responsabilitatea fiecărui individ în parte de a proteja și îngriji mediul în care trăiește, necesitatea de selectare corectă a deșeurilor, menținerea spațiului curat etc. La final, elevi, părinți și cadre didactice au înconjurat clădirea școlii pentru a colecta ambalajele de primprejur.

Activitatea 6.

Titlul activității: *Școala mea, spațiu de viață*

Numărul elevilor implicați: 102

Numărul părinților/ adulților educogeni implicați: 31

Resurse necesare: unelte de mână pentru grădinărit, flori și plante ornamentale primite ca donație.

Scop: Formarea unei atitudini responsabile în vederea îngrijirii spațiului școlar;

Obiective:

- Promovarea educației ecologice;
- Dezvoltarea unui comportament socio-ecologic;
- Implicarea elevilor în acțiuni de ecologizare;

Competențe specifice:

- 2.1. Manifestarea unei atitudini de respect față de ceilalți;
- 2.5. Adaptarea la roluri și responsabilități din cadrul grupului;
- 3.1. Responsabilizarea necesității de apartenență la grupul social;
- 3.2. Manifestarea unei stări de interes pentru îmbunătățirea bunăstării sociale (de grup);

Descrierea activității:

Activitate proiectată spre organizare și desfășurarea la începutul anotimpului primăvara a implicat participarea elevilor, a cadrelor didactice, a părinților și a partenerilor externi. Responsabilitatea părinților și a cadrelor didactice a constat în identificarea unei societăți comerciale cu specific de activitate din domeniul plantelor, care să doneze școlii flori și arbuști ornamentali.

În ziua programării activității, părinții implicați în mod voluntar în activitatea aceasta, au adus diferite unelte de mână pentru grădinarit, potrivite activităților de plantare și întreținere a spațiilor verzi. Pentru siguranța copiilor, aceste unelte au fost utilizate doar de către adulți.

Rolul elevilor în activitatea desfășurată, în primul rând, a fost acela de a gândi și proiecta un mod estetic de organizare a plantelor donate, astfel încât spațiul verde alocat spre amenajare să fie unul cât mai plăcut. După „întocmirea proiectului de amenajare”, elevii implicați în activitate au plantat florile și plantele ornamentale în spațiul pregătit de către părinți.

Activitatea 7.

Titlul activității: *Story telling*

Numărul elevilor implicați: 88

Numărul părinților/ adulților educogeni implicați: 23

Parteneri:

Resurse necesare: foi albe, carioci, stilou, flipchart, markere.

Scop: Stimularea imaginației și a creativității verbale.

Obiective:

- Formarea unei atitudini de grijă și respect față de comunicarea orală;

- Îmbunătățirea comunicării orale dintre elevi;
 - Dezvoltarea creativității lingvistice și a imaginației;
- Competențe specifice:

1.2. Dezvoltarea unui comportament auto-reglat;

2.1. Manifestarea unei atitudini de respect față de ceilalți;

3.4. Asumarea responsabilității pentru propriile acțiuni;

Descrierea activității:

Activitatea desfășurată în sala de clasă a provocat toți elevii participanți să se implice în crearea unor povești personalizate. Elevii au fost organizați în mod aleatoriu în centre de lucru: elevii care au un obiect de îmbrăcăminte de culoarea roșie, într-o echipă, elevii care au pantofi de culoare închisă, în altă echipă, elevii care, dimineața au servit micul dejun înainte de începerea orelor de curs, în altă echipă. În fiecare echipă au fost repartizați părinții voluntari, participanți la activitate.

Învățătoarea prezintă elevilor și părinților deopotrivă sarcina de lucru: la auzul unui cuvânt/ termen, care face parte dintr-o anumite categorie, timp de 1 minut, elevii pot scrie orice alt cuvânt asociat celui rostit de învățătoare. Cuvintele enunța te de învățătoare: erou din poveste, prietenii eroului, o provocare a eroului, locație sau tărâm, animale, acțiuni. Părinții voluntari vor scrie cuvintele rostite de elevi pe foi de flipchart, astfel, fiecare echipă va avea propria listă de cuvinte cu ajutorul cărora trebuie să conceapă o poveste. Conținutul poveștilor, structura gramaticală a textului vor fi verificate și corectate de cadre didactice și părinți. La finalul activității, fiecare echipă își va prezenta proprie poveste. La final toți elevii vor fi aplaudați și recompensați.

Poveștile create de elevi vor fi publicate în revista școlii.

Activitatea 8.

Titlul activității: *Copiii care găsesc soluții*

Numărul elevilor implicați: 96

Numărul părinților/ adulților educogeni implicați: 25

Resurse necesare: plic, imprimantă, hârtie, instrument de scris;

Scop: Dezvoltarea unei atitudini responsabile și a spiritului civic;

Obiective:

- Conștientizarea beneficiilor educaționale și materiale de care dispune fiecare elev;
- Dezvoltarea unei atitudini de empatie față de semenii;
- Identificarea și propunerea unor situații remediale față de problema dată;

Competențe specifice:

- 1.2. Adoptarea unor acțiuni decizionale adecvate contextului.
- 2.1. Manifestarea unei atitudini de respect față de ceilalți;
- 2.4. Dobândirea unor atitudini de toleranță și acceptare a diversității;
- 2.5. Adaptarea la roluri și responsabilități din cadrul grupului;

Descrierea activității:

Elevii care participă la această activitate vor fi împărțiți aleatoriu, în 4 grupe. În fiecare grup vor fi reprezentanți ai părinților voluntari implicați în acest program. Fiecare echipă va primi un plic sigilat de la un destinatar secret. Conținutul scrisorii este un mesaj de solicitare de ajutor din partea celor care deschid scrisoare. Fiecare scrisoare are alt conținut. Elevii citesc mesajul: pericolul de dispariție a unei specii foarte rare de pești; poluarea masivă care pune în pericol locuitorii unui sat din India; educația precară și lipsa de rechizite de care dispun copii din Africa; lipsa de locuitori tineri din unele zone rurale.

Grupele de elevi, coordonați de câte un părinte voluntar, vor trebui să propună cât mai multe soluții de remediere a problemei descrise în scrisoare. Fiecare echipă va avea 30 de minute la dispoziție să discute despre problema în sine, despre propunerile aduse, care ar fi câteva instituții abilitate care ar avea puterea de a interveni în remedierea problemei etc.

La finalul activității, din fiecare echipă un reprezentant va citi conținutul scrisorii, iar ceilalți membri ai echipei vor prezenta soluțiile identificate spre rezolvarea acesteia. Elevii vor fi apreciați pentru creativitatea și originalitatea acordării unei situații de criză.

Activitatea 9.

Titlul activității: *ArtProvocarea*

Numărul elevilor implicați: 95

Numărul părinților/ adulților educogeni implicați: 26

Parteneri: Părinți, cadre didactice.

Resurse necesare: lipici, foarfecă, paiete, sclipici, flori și frunze uscate, hârtie cartonată, materiale textile, pensulă, mărgel etc.

Scop: Realizarea în echipă a unor obiecte decorative.

Obiective:

- Elaborarea unor lucrări originale prin valorificarea materialelor puse la dispoziție;
- Trăirea satisfacției elevilor pentru reușita lucrărilor realizate;
- Stimularea capacității de colaborare și cooperare dintre elevi;

Competențe specifice:

- 2.2. Cooperare și colaborare în timpul activităților întreprinse;
- 3.2. Manifestarea unei stări de interes pentru îmbunătățirea bunăstării sociale (de grup);
- 3.4. Asumarea responsabilității pentru propriile acțiuni;

Descrierea activității:

Elevii, împreună cu părinții, au fost provocați să selecteze timp de o săptămână, câteva obiecte precum mărgel, paiete, flori uscate, panglici colorate etc. pe care nu le mai folosesc. În sala de clasă, loc în care s-a desfășurat activitatea, au fost organizate centre de lucru. Obiectele decorative aduse de elevi, au fost înșiruite pe masă, iar toți participanții (elevi părinți și cadre didactice) au fost provocați ca prin utilizarea materialelor disponibile să conceapă sau să redecoreze obiecte, ca mai apoi acestea să fie expuse în sala de clasă.

Activitatea 10.

Titlul activității: *Tradiții la masa de Crăciun*

Numărul elevilor implicați: 99

Numărul părinților/ adulților educogeni implicați: 26

Resurse necesare: hârtie colorată, pahare, farfurii, șervețele ecologice, de unică folosință, imprimantă;

Scop: Îmbogățirea cunoștințelor despre sărbătorile de iarnă

Obiective:

- Descrierea obiceiurilor legate de sărbătorile de iarnă;
- Dezvoltarea capacității de ascultare și cooperare;
- Conștientizarea importanței de apartenență la grup (familial, social);
- Identificarea propriilor valori;
- Cultivarea capacității creatoare a elevilor;
- Stimularea abilităților de lucru în echipă în ceea ce privește comunicarea, ascultarea, adaptarea;

Competențe specifice:

1.3. Adoptarea unor acțiuni decizionale adecvate contextului; 2.3.

Dezvoltarea capacității de adaptabilitate la schimbările mediului social;

3.1. Responsabilizarea necesității de apartenență la grupul social;

Descrierea activității:

Această activitate ar ca specific pregătirile pentru sărbătorile de iarnă. Părinții voluntari ai elevilor participanți își vor nota câteva tradiții și obiceiuri zonale. Acestea vor fi discutate cu cadrul didactic, responsabil al clasei. Toate informațiile vor fi grupate și prezentate frontal elevilor participanți de către părinții voluntari. La finalul prezentării frontale, elevii se vor grupa pentru a discuta despre informațiile transmise, despre propriile obiceiuri familiale, despre importanța de a transmite generațiilor viitoare tradiții și obiceiuri etc. Aceste discuții libere se vor desfășura în timp ce se va servi cozonac și ceai aromat, donate de un reprezentant al patiseriei partenere. La finalul activității, fiecare elev va primi câte un card cu o sinteză a obiceiurilor discutate și o rețetă tradițională.

Activitatea 11.

Titlul activității: *Nutriție în farfurie*

Numărul elevilor implicați: 101

Numărul părinților/ adulților educogeni implicați: 25

Resurse necesare: Săpun dezinfectant, rolă șervețele, farfurii, șervețele ecologice, de unică folosință;

Scop: Prezentarea importanței unei alimentații sănătoase

Obiective:

- Deprinderea unui stil de viață sănătos;
- Înțelegerea necesității unei alimentații sănătoase în vederea evitării îmbolnăvirilor;
- Adoptarea unei alimentații bazată pe cât mai multe fructe și legume;
- Stimularea colaborării dintre elevi în vederea organizării „operei de artă” din farfurie;

Competențe specifice:

2.3. Dezvoltarea capacității de adaptabilitate la schimbările mediului social;

2.4. Dobândirea unor atitudini de toleranță și acceptare a diversității;

3.3. Valorizarea pozitivă de diferențelor inter și intra grup;

Descrierea activității:

La această activitate va fi invitat un specialist în nutriție, care va prezenta elevilor participanți importanța unei alimentații sănătoase. Activitatea se va desfășura în sala de sport a instituției, deoarece vor participa cele 4 clase de elevi. Cu ajutorul unei prezentări în PowerPoint, specialistul în nutriție va prezenta categorii de alimente sănătoase, care sunt beneficiile acestora, vitaminele pe care le furnizează organismului, modalitatea de depozitare a acestora. În prezentare vor fi implicați și elevii. După încheierea prezentării, vor fi puse la dispoziția elevilor fructe și legume proaspete, iar cu ajutorul acestora, elevii vor fi provocați să realizeze o „operă de artă” în farfurie. Pentru siguranța și protecția elevilor, aceste legume și fructe vor fi pregătite de părinții voluntari în sala de mese a instituției.

La finalul activității, fiecare farfurie va fi fotografiată de părinții voluntari, după care, elevii vor consuma legumele și fructele cu care au decorat farfuria.

Activitatea 12.

Titlul activității: *Bucătarul iscusit*

Numărul elevilor implicați: 98

Numărul părinților/ adulților educogeni implicați: 21

Resurse necesare: fructe, legume, biscuiți, corn, alimente;

Scop: Familiarizarea elevilor cu arta culinară și prepararea gustărilor rapide;

Obiective:

- Respectarea normelor de igienă în pregătirea gustărilor;
- Utilizarea corectă a instrumentelor specifice gastronomiei (clește
- Consolidarea relației școală-familie prin implicarea părinților în activitate.

Competențe sociale:

- 2.2. Cooperare și colaborare în timpul activităților întreprinse;
- 3.1. Responsabilizarea necesității de apartenență la grupul social;
- 3.4. Asumarea responsabilității pentru propriile acțiuni;

Descrierea activității:

La această activitate, elevii împreună cu părinții, vor fi responsabilizați de cadrul didactic, pentru identificarea unor rețete de gustări simple, care nu necesită fierbere, prăjire sau coacere. În ziua stabilită pentru desfășurarea activității, elevii vor preda aceste rețete cadrului didactic, care, le va colecta și organiza într-o broșură în format electronic. Această broșură electronică va fi distribuită tuturor părinților.

Activitatea propriu-zisă constă în pregătirea unor gustări rapide, și servirea acestora de către elevii participanți. Pe tot parcursul activității, părinții voluntari se vor asigura de pregătirea igienică a gustărilor.

Activitatea 13.

Titlul activității: *Artist pentru o zi*

Numărul elevilor implicați: 102

Numărul părinților/ adulților educogeni implicați: 42

Resurse necesare: acuarele, plastilină, ghips, aracet, decorațiuni, lut, elemente din natură cu ajutorul cărora elevii să realizeze instrumente muzicale;

Scop: Încurajarea elevilor pentru acceptarea diversității culturale.

Obiective:

- Stimularea colaborării elevilor în timpul desfășurării activității;
- Dezvoltarea simțului estetic în rândul elevilor;
- Încurajarea capacității de stimă colegială și respect reciproc;

Competențe sociale:

- 1.2. Dezvoltarea unui comportament auto-reglat;
- 2.6. Adaptarea la roluri și responsabilități din cadrul grupului;
- 3.3. Valorizarea pozitivă de diferențelor inter și intra grup;

Descrierea activității:

Părinții voluntari vor fi responsabilizați să identifice câteva instituții/ societăți comerciale partenere, care, să doneze câteva materiale pentru realizarea acestei activități (pâslă, flori uscate, lut, ghips).

Activitatea organizată pe ateliere se va realiza în sala de sport a școlii. Fiecare atelier va găzdui un anumit tip de activitate. Cadrul didactic prezintă elevilor specificul atelierelor, aceștia având posibilitatea să aleagă la care dintre ele vrea să se implice. În cadrul atelierului 1 elevii vor avea posibilitatea să realizeze anumite picturi pe pâslă, cu ajutorul unor culori acrilice. Atelierul 2 va avea ca obiect de activitate modelarea unui obiect din lut, ghips sau plastilină. Cel de-al treilea atelier va găzdui elevii care doresc să alcătuiască un instrument muzical prin utilizarea unor obiecte din natură.

Toate atelierele vor fi supravegheate de cadre didactice și părinți voluntari.

II.4.8. Etapa post – experimentală

Metodologia de cercetare privind colectarea datelor din etapa postexperimentală este identică cu cea din etapa pre-experimentală. Pentru a evidenția progresele elevilor privind dezvoltarea competențelor sociale dobândite prin participarea acestora la programul activităților nonformale desfășurate în spațiul formal, după intervenția experimentului formativ, am utilizat același instrumente ca și în etapele anterioare.

Constituie element de noutate variabila dependentă performanța școlară a elevilor participante la cercetare. Pentru a urmări dacă participarea elevilor la programul activităților nonformale afectează performanța școlară a acestora am analizat cataloagele școlare, aferentă metodei de cercetare a documentelor curriculare.

În ceea ce privește componența eșantionului experimental și de control, nu s-au produs schimbări, numărul acestora fiind identic cu cel din etapa pre-experimentală.

În urma aplicării scalei SSBS și SSRS, datele obținute au fost introduse și prelucrate în programul statistic SPSS, calculându-se astfel indicele de comparație între medii (t) atât pentru eșantionul experimental cât și pentru cel de control. La pragul de semnificație corespunzător au fost raportate valorile indicilor, fiind considerați semnificativi acei indici ai căror valori se situează la un prag de semnificație $p \leq 0,05$.

II.4.8.1. Rezultate obținute în urma aplicării scalei de evaluare a comportamentului școlar social (SSBS)

În cazul scalei de evaluare a comportamentului școlar social indicii de comparație și pragul de semnificație în etapa post-experimentală se prezintă astfel:

Tabel 36.II. Valoarea indicelui de comparație și pragului de semnificație pentru SSRS – etapa experimentală inter – relaționare

INTER - RELAȚIONARE	Item	<i>t</i>	<i>p</i>
	La nevoie, oferă ajutor colegilor	-5.754	.000
	Participă eficient la discuții și activități de grup	-4.155	.001
	Înțelege problemele și nevoile celorlalți colegi	-3.168	.032
	Invită ceilalți colegi să participe la activități	-5.183	.000
	Deține competențe care sunt admirate de ceilalți colegi	-4.926	.000
	Interacționează cu o mulțime de colegi	-5.701	.000
	Inițiază cu ușurință o conversație cu colegii	-3.482	.002
	Este sensibil la emoțiile colegilor săi	-4.210	.013
	Se adaptează la activitățile desfășurate	-5.460	.000
	Are abilități remarcabile de lider	-2.930	.030
	Complimentează realizările colegilor	-4.832	.009
	Prezintă un comportament asertiv cu ceilalți colegi	-5.872	.000
	Invită colegii să participe la activități	-3.664	.009
	Este respectat de ceilalți colegi	-4.573	.000

Tabel 37.II. Valoarea indicelui de comparație și pragului de semnificație pentru SSRS – etapa experimentală management de sine

COMPORTAMENT AUTOREGLAT (SELF-MANAGEMENT)	Item	<i>t</i>	<i>p</i>
	Cooperează cu ceilalți colegi	-5.227	.000
	Rămâne calm în fața situațiilor neprevăzute	-3.990	.000
	Este acceptat de ceilalți colegi	-5.443	.000
	Va ceda sau se va înțelege cu colegii atunci când este cazul	-1.742	.000
	Respectă regulile clasei și ale școlii	-2.679	.009
	Are un comportament adecvat la școală	-5.885	.000
	Răspunde respectuos când un cadru didactic îi atrage atenția	-3.990	.000
	Își controlează reacțiile de furie	-5.526	.000
	În timpul activităților se adaptează la diferite așteptări comportamentale	-3.249	.003
	Manifestă stăpânire de sine	-3.662	.013

Tabel 38.II. Valoarea indicelui de comparație și pragului de semnificație pentru SSRS – etapa experimentală comportament academic

COMPORTAMENT ȘCOLAR	Item	<i>t</i>	<i>p</i>
	Realizează tranziții adecvate între activități	-5.671	.000
	Finalizează sarcinile școlare fără să i se reamintească	-2.572	.013
	Este atent la directivele adulților	-3.662	.003
	Dacă nu înțelege instrucțiunile, cu respect solicită clarificări	-3.057	.009
	Finalizează cerințele de lucru independent	-4.296	.000
	Finalizează sarcinile școlare la timp	-3.839	.032
	Cere ajutor într-o manieră respectuoasă	-5.968	.000
	Produce lucrări de o calitate acceptabilă pentru nivelul său de capacitate	-5.062	.000

Tabel 39.II. Valoarea indicelui de comparație și a pragului de semnificație pentru SSBS – ostil/ iritabil

OSTIL/ IRITABIL	Item	<i>t</i> Pretest	<i>p</i> Pretest
	Trișează în timpul activităților	-4.832	.009
	Se ia ușor la ceartă	-5.872	.000
	Nu este onest. Minte	-3.664	.009
	Se lasă ușor provocat de ceilalți	-4.573	.000
	Se crede superior celorlalți	-3.911	.000
	Agresiv din punct de vedere fizic	-3.990	.000
	Se autocompătimește	-5.526	.000
	Se ceartă cu ceilalți colegi	-3.249	.003
	Nu este de încredere	-3.662	.013
	Este răutăcios față de ceilalți colegi	-5.968	.000
	Acționează în mod impulsiv	-5.062	.000
	Cere ajutorul celorlalți colegi	-3.953	.000

Tabel 40.II. Valoarea indicelui de comparație și a pragului de semnificație pentru SSBS – antisocial/ agresiv

ANTISOCIAL/ AGRESIV	Item	<i>t</i> Pretest	<i>p</i> Pretest
	Îi învinovățește pe ceilalți pentru nereușitele sale	-2.586	.000
	Tachinează și ia în derâdere ceilalți colegi	-3.662	.003
	Distruge bunurile materiale din școală	-3.057	.009
	Ignoră nevoile sau sentimentele celorlalți	-4.296	.000
	Permanent are nevoie de atenția adulților	-3.953	.000
	Prezintă agresivitate verbală	-2.679	.009
	Este dificil de controlat	-5.885	.000
	Deranjează pe ceilalți	-3.422	.001
	Este lăudăros	-3.210	.013
	Este ușor de iritat	-2.586	.000

Tabel 41.II. Valoarea indicelui de comparație și a pragului de semnificație pentru SSBS – deviant/ disruptiv

DEVIANȚ/ DISRUPTIV	Item	<i>t</i> Pretest	<i>p</i> Pretest
	Își însușește lucruri/ obiecte care nu îi aparțin de drept	-5.754	.000
	Manifestă un comportament ostil față de ceilalți	-4.155	.001
	Este lipsit de respect	-3.168	.032
	Îi ignoră pe ceilalți	-5.183	.000
	Refuză să împartă orice cu ceilalți colegi	-3.789	.000
	Prezintă crize de furie	-5.227	.000
	Folosește injurii sau alte cuvinte ofensive	-3.990	.000
	Îi insultă pe ceilalți	-3.271	.000

Se observă o creștere progresivă, semnificativă, a valorii indicelui *t* la pragul de semnificație $p \leq 0,05$. Astfel, la finalul experimentului psihopedagogic sunt înregistrate diferențe semnificative între cele două eșantioane, în raport cu itemii scalei de evaluare a comportamentului școlar social, fiind evidențiat astfel dezvoltarea și îmbunătățirea competențelor sociale ale eșantionului experimental.

Pentru subscale inter-relaționare se remarcă un prag de semnificație de $p < 0,01$ la 7 itemi, pentru subscale comportament

autoreglat pragul de semnificație scade la valoarea de $p < 0,01$ tot la 7 itemi, iar la subscale care evaluează comportamentul școlar, pragul de semnificație de $p < 0,01$ se observă la 4 itemi. În urma analizei acestor valori ale celor trei subscale, tindem să concluzionăm îmbunătățirea inter-relaționării dintre elevi, aceștia devenind mai atenți la nevoile colegilor lor, oferindu-le ajutor la nevoie, invitându-i să se implice și să participe la activitățile programului educațional nonformal organizat și desfășurat în spațiul formal, interacționând astfel cu o mulțime de colegi, fiind asertiv în comunicare cu aceștia. Se observă creșteri semnificative și a valorilor aferente comportamentului autoreglat al elevilor, aceștia sunt mai cooperanți cu ceilalți colegi, fiind mai acceptați de aceștia, manifestă un comportament adecvat la școală, și depun efort în a-și controla reacțiile de furie. În ceea ce privește comportamentul școlar, crește nivelul de tranziții dintre activități, precum și maniera respectuoasă cu care solicită ajutor, respectiv produce lucrări de o calitate acceptabilă pentru nivelul său de capacitate.

În cele ce urmează redăm valoarea mediilor calculate pentru eșantionul de control și eșantionul experimental:

Tabel 42.II. Valori medii ale celor două eșantioane în etapa post-experimentală pentru SSBS, inter-relaționare

INTER-RELAȚIONARE	Item	Media eșantion de control	Media eșantion experimental
	La nevoie, oferă ajutor colegilor	3.71	4.93
	Participă eficient la discuții și activități de grup	3.46	4.45
	Înțelege problemele și nevoile celorlalți colegi	3.52	4.39
	Invită ceilalți colegi să participe la activități	3.97	4.64
	Deține competențe care sunt admirate de ceilalți colegi	3.68	4.43
	Interacționează cu o mulțime de colegi	3.82	4.89
	Inițiază cu ușurință o conversație cu colegii	3.76	4.41
	Este sensibil la emoțiile colegilor săi	3.93	4.73
	Se adaptează la activitățile desfășurate	3.70	4.23
	Are abilități remarcabile de lider	3.67	4.42
	Complimentează realizările colegilor	3.68	4.92
	Prezintă un comportament asertiv cu ceilalți colegi	3.43	4.14
	Este respectat de ceilalți colegi	3.57	4.26

Tabel 43.II. Valori medii ale celor două eșantioane
în etapa post-experimentală pentru SSBS, auto-management

COMPORTAMENT AUTOREGLAT (SELF-MANAGEMENT)	Item	Media eșantion de control	Media eșantion experimental
	Cooperează cu ceilalți colegi.	3.91	4.45
	Rămâne calm în fața situațiilor neprevăzute	3.20	4.47
	Este acceptat de ceilalți colegi	3.93	4.62
	Va ceda sau se va înțelege cu colegii atunci când este cazul	3.76	4.84
	Respectă regulile clasei și ale școlii	3.43	3.98
	Are un comportament adecvat la școală	3.25	4.34
	Răspunde respectuos când un cadru didactic îi atrage atenția	3.46	4.37
	Își controlează reacțiile de furie	3.51	4.23
	În timpul activităților se adaptează la diferite așteptări comportamentale	3.70	4.39
	Manifestă stăpânire de sine	3.58	4.34

Tabel 44.II. Valori medii ale celor două eșantioane
în etapa post-experimentală pentru SSBS, comportament școlar

COMPORTAMENT ȘCOLAR	Item	Media eșantion de control	Media eșantion experimental
	Realizează tranziții adecvate între activități	3.87	4.45
	Finalizează sarcinile școlare fără să i se reamintească	3.54	4.36
	Este atent la directivele adulților	3.84	4.21
	Dacă nu înțelege instrucțiunile, cu respect solicită clarificări	3.62	4.37
	Finalizează cerințele de lucru independent	3.23	4.14
	Finalizează sarcinile școlare la timp	3.98	4.21
	Cere ajutor într-o manieră respectuoasă	3.67	4.29
	Produce lucrări de o calitate acceptabilă pentru nivelul său de capacitate	3.71	4.51

Tabel 45.II. Valori medii ale celor două eșantioane
în etapa pre-experimentală pentru SSBS, subscala ostil/ iritabil

OSTIL/ IRTABIL	Item	Media eșantion de control	Media eșantion experimental
	Trișează în timpul activităților	3.67	4.42
	Se ia ușor la ceartă	3.68	4.92
	Nu este onest. Minte	3.43	4.14
	Se lasă ușor provocat de ceilalți	3.57	4.26
	Se crede superior celorlalți	3.46	4.37
	Agresiv din punct de vedere fizic	3.51	4.23
	Se autocompătimește	3.70	4.39
	Se ceartă cu ceilalți colegi	3.58	4.34
	Nu este de încredere	3.23	4.14
	Este răutăcios față de ceilalți colegi	3.98	4.21
	Aționează în mod impulsiv	3.67	4.29
	Cere ajutorul celorlalți colegi	3.71	4.51

Tabel 46.II. Valori medii ale celor două eșantioane
în etapa pre-experimentală pentru SSBS, subscala antisocial/ agresiv

ANTISOCIAL/ AGRESIV	Item	Media eșantion de control	Media eșantion experimental
	Îi învinovățește pe ceilalți pentru nereușitele sale	3.54	4.36
	Tachinează și ia în derâdere ceilalți colegi	3.84	4.21
	Distruge bunurile materiale din școală	3.62	4.37
	Ignoră nevoile sau sentimentele celorlalți	3.76	4.84
	Permanent are nevoie de atenția adulților	3.43	3.98
	Prezintă agresivitate verbală	3.25	4.34
	Este dificil de controlat	3.76	4.41
	Deranjează pe ceilalți	3.93	4.73
	Este lăudăros	3.70	4.23
	Este ușor de iritat	3.82	4.89

Tabel 47.II. Valori medii ale celor două eșantioane
în etapa pre-experimentală pentru SSBS, subscala deviant/ disruptiv

DEVIANȚ/ DISRUPTIV	Item	Media eșantion de control	Media eșantion experimental
	Își însușește lucruri/ obiecte care nu îi aparțin de drept	3.71	4.93
	Manifestă un comportament ostil față de ceilalți	3.46	4.45
	Este lipsit de respect	3.52	4.39
	Îi ignoră pe ceilalți	3.97	4.64
	Refuză să împartă orice cu ceilalți colegi	3.91	4.45
	Prezintă crize de furie	3.20	4.47
	Folosește injurii sau alte cuvinte ofensive	3.93	4.62
	Îi insultă pe ceilalți	3.76	4.84

II.4.8.2. Rezulte obținute în urma evaluării scalei de evaluare SSRS

În cazul SSRS, indicii de comparație și pragul de semnificație se prezintă astfel:

Tabel 48.II. Valoarea indicelui de comparație
și pragului de semnificație pentru SSRS

Subscală	Item	<i>t</i>	<i>p</i>
Cooperare Scor 0 – 12	Cer favoruri colegilor mei	-3.008	.032
	Cer permisiunea înainte de a folosi un obiect al colegului	-3.932	.000
	Pupitrul meu este mereu curat și ordonat	-2.500	.013
	Finalizez activitatea în timp	-3.379	.000
	Sunt atent/ă când un adult îmi vorbește	-3.894	.000
	Evit să fac lucruri care îmi pot aduce neazuri în fața unui adult	-5.728	.000
Auto – afirmare Scor 0 – 12	Inițiez conversații cu colegii de clasă	-5.302	.000
	Inițiez conversații cu colegul/ colega de gen opus, fără să mă rușinez	-3.111	.015
	Dacă mă împotmolesc, cer ajutorul colegilor care îmi sunt prieteni	-5.945	.000
	Îmi invit în vizită colegii care îmi sunt prieteni	-3.363	.001
	Apreciez munca colegului/ei de gen opus	-3.932	.009
	Discut lucrurile cu colegii atunci când există o neînțelegere	-4.568	.000

Subscală	Item	<i>t</i>	<i>p</i>
Empatie Scor 0 – 14	Îmi susțin colega/ul care a fost certat pe nedrept	-3.212	.039
	Îmi pare rău pentru colegul/a care întâmpină dificultăți în rezolvarea sarcinilor	-5.780	.000
	Îmi ascult colegii care îmi povestesc despre problemele lor	-3.792	.015
	Aduc aprecieri colegilor când aceștia o merită	-5.421	.000
	Îmi arăt afecțiunea față de colegii care îmi sunt prieteni	-3.714	.000
	Laud colegii care au performat în timpul activității	-3.461	.000
	Încerc să înțeleg cum se simte colegul/a meu/a care este furios, supărat sau trist	-4.217	.000
Auto – control Scor 0 – 16	Încep o conversație cu ceilalți colegi	-5.123	.000
	Încep o conversație cu colegul/a mea de gen opus, fără să mă rușinez	-4.525	.019
	În cazul în care întâmpin dificultăți, cer ajutorul colegului/ei meu/mele	-5.246	.000
	Cu colegul/a cu care mă înțeleg cel mai bine, îl/ îi propun să ne vedem și în afara școlii	-3.389	.000
	Aduc aprecieri colegilor de gen opus, fără să mă rușinez	-4.665	.001
	Discut cu colegii dacă întâmpinăm o problemă în care suntem toți implicați	-5.117	.000

La încheierea experimentului psihopedagogic sunt înregistrate diferențe semnificative la toți itemii scalei de evaluare, evidențiindu-se astfel un progres al eșantionului experimental. Pragul de semnificație $p < 0,01$ se remarcă la subscala cooperare la 4 itemi, pentru subscala auto-afirmare pragul de semnificație $p < 0,01$ este semnificativ în dreptul a 3 itemi. Subscala empatiei conchide cele mai semnificative praguri în dreptul a 5 itemi, pe când subscala auto-control este concludent pentru un prag de semnificație de $p < 0,01$ în dreptul a 3 itemi. Remarcăm astfel o creștere semnificativă a nivelului de empatie a eșantionului experimental prin aprecierile colegiale ale elevilor, manifestarea afecțiunii intercolegiale, a aprecierii acestora în timpul desfășurării programului de activități nonformale. A crescut nivelul de cooperare al elevilor și cel de auto-control, pe când comportamentele de auto-afirmare se diminuează.

Valorile medii ale evaluării experimentale a scalei SSRS, redăm tabelul de mai jos:

Tabel 49.II. Valori medii ale celor două eșantioane
în etapa post-experimentală pentru SSBS

Sub- scală	Item	Media Eșantion de control	Media Eșantion experimental
COOPERARE	Cer favoruri colegilor mei	3.86	4.21
	Cer permisiunea înainte de a folosi un obiect al colegului	3.77	4.93
	Pupitrul meu este mereu curat și ordonat	3.62	4.14
	Finalizez activitatea în timp	3.32	4.56
	Sunt atent/ă când un adult îmi vorbește	3.66	4.37
	Evit să fac lucruri care îmi pot aduce ne cazuri în fața unui adult	3.77	4.23
AUTO – AFIRMARE	Inițiez conversații cu colegii de clasă	3.45	4.42
	Inițiez conversații cu colegul/ colega de gen opus, fără să mă rușinez	3.89	4.91
	Dacă mă împotmolesc, cer ajutorul colegilor care îmi sunt prieteni	3.87	4.36
	Îmi invit în vizită colegii care îmi sunt prieteni	3.99	4.12
	Apreciez munca colegului/ei de gen opus	3.66	4.56
	Discut lucrurile cu colegii atunci când există o neînțelegere	3.34	4.62
EMPATIE	Îmi susțin colega/ul care a fost certat pe nedrept	3.66	4.37
	Îmi pare rău pentru colegul/a care întâmpină dificultăți în rezolvarea sarcinilor	3.43	4.52
	Îmi ascult colegii care îmi povestesc despre problemele lor	3.46	4.22
	Aduc aprecieri colegilor când aceștia o merită	3.89	4.46
	Îmi arăt afecțiunea față de colegii care îmi sunt prieteni	3.32	4.79
	Laud colegii care au performat în timpul activității	3.75	4.42
	Încerc să înțeleg cum se simte colegul/a meu/a care este furios, supărat sau trist	3.69	4.20
AUTO – CONTROL	Încep o conversație cu ceilalți colegi	4.01	4.98
	Încep o conversație cu colegul/a mea de gen opus, fără să mă rușinez	3.46	4.64
	În cazul în care întâmpin dificultăți, cer ajutorul colegului/ei meu/mele	3.87	4.42
	Cu colegul/a cu care mă înțeleg cel mai bine, îl/ îi propun să ne vedem și în afara școlii	3.45	4.23
	Aduc aprecieri colegilor de gen opus, fără să mă rușinez	3.43	4.67
	Discut cu colegii dacă întâmpinăm o problemă în care suntem toți implicați	3.61	4.31

II.4.8.3. Rezultate obținute în urma testului sociometric

Testul sociometric a fost aplicat și în faza etapei post-experimentale. Pentru a vedea poziția ocupată a fiecărui elev și nivelul de integrare al acestuia în interiorul clasei, a fost calculat indicele sociometric.

Având în vedere că din punct de vedere numeric cele două eșantioane nu sunt egale, am calculat procentual valoarea indicelui de tip preferențial. Pentru eșantionul experimental redăm procentele obținute în graficul de mai jos:

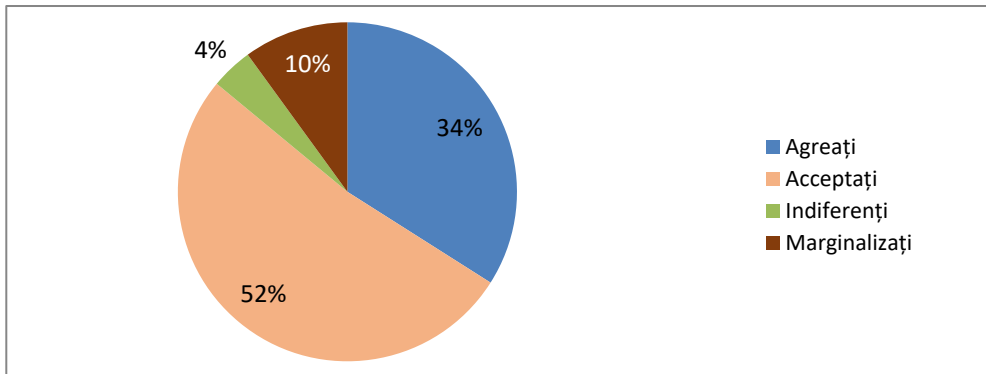

Figura 24.II. Valorile indicelui preferențial – eșantion experimental, post-test

Aceeași procedură a fost aplicată și în cazul eșantionului de control:

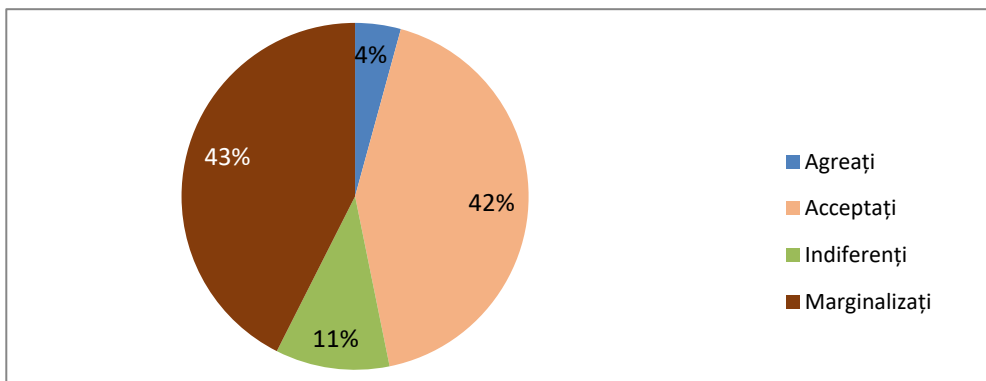

Figura 25.II. Valorile indicelui preferențial – eșantion de control, post-test

Cele mai semnificative procente ale indicelui preferențial în cazul eșantionului experimental sunt cele care reprezintă elevii acceptați (53%) și cei agreați (34). În ceea ce privește elevii marginalizați și cei respinși, procentul acestora a înregistrat scăderi semnificative.

În ceea ce privește eșantionul de control, procentual se evidențiază valori asemănătoare ale elevilor acceptați (42%) și a celor respinși, marginalizați (43%). Pentru a evidenția diferența semnificativă dintre cele două eșantioane, redăm graficul de mai jos:

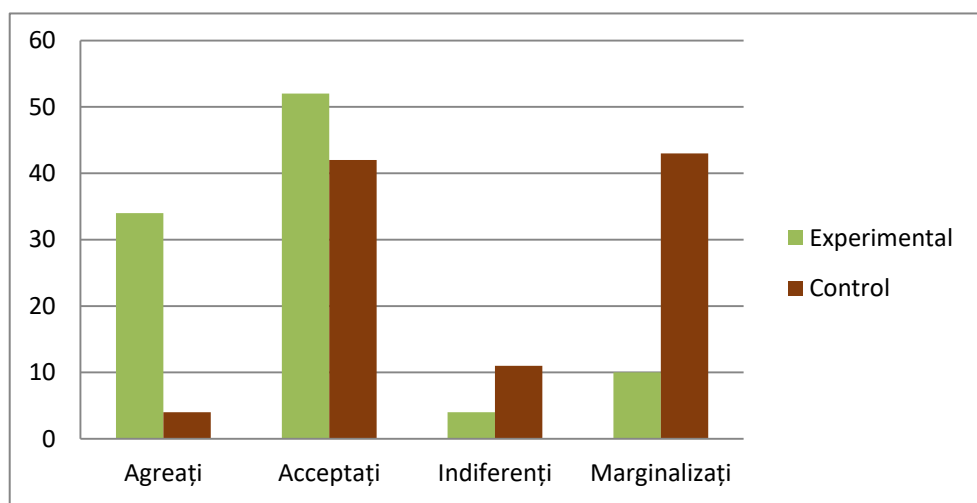

Figura 26.II. Compararea valorilor indicelui preferențial pentru cele două eșantioane

II.4.8.4. Rezultate obținute în urma aplicării chestionarului privind evaluarea competenței sociale a copilului din perspectiva părintelui

Ancheta pe bază de chestionar și instrumentul aferent acestuia, Evaluarea comportamentului social al copilului din perspectiva părintelui a fost aplicat părinților elevilor din lotul de control și cel experimental.

În ceea ce privește interpretarea rezultatelor concluzionăm:

Itemul referitor la identificarea unui lucru nou, observabil, în comportamentul copilului în ultima lună, din perspectiva părintelui, răspunsurile acestora au fost concluzionate. Redăm mai jos o sinteză a răspunsurilor acestora.

Răspunsurile părinților din care face parte eșantionul experimental, concluzionăm următoarele:

Acordă mai multă atenție proiectelor școlare;

Este receptiv la cei din jurul lui;

Are mai multă răbdare;

Uneori se plictisește, dar îți caută preocupare;

Vorbește foarte mult despre colegii săi;

Nu am observat să se fi schimbat;

Se animă foarte ușor;

Este dezordonat;

Este mai atent la menținerea prietenilor;

Uneori răbufnește;

Este încântat că particip alături de el la activitățile din școală;

Nu povestește foarte mult de ceea ce se petrece la școală;

Răspunsurile părinților din care face parte eșantionul de control, concluzionăm următoarele:

Este plictisit;

Nu îi place să își facă temele;

Este mai preocupat joacă decât de școală;

Are puțini prieteni;

Nu prea vrea să se joace cu copii de vârsta ei;

Este la fel de dezordonat;

Aprecierea comportamentului copilului din ultimele 2 săptămâni este redat în graficul de mai jos:

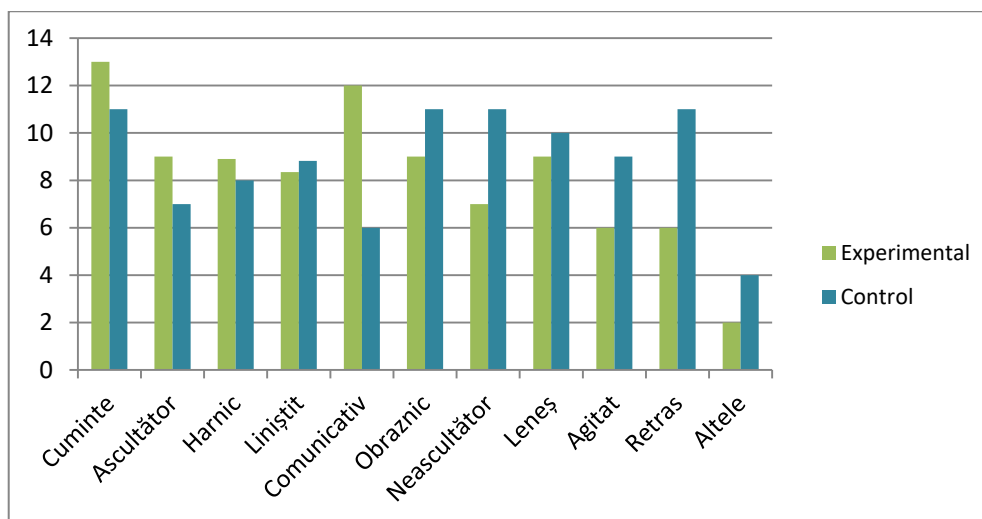
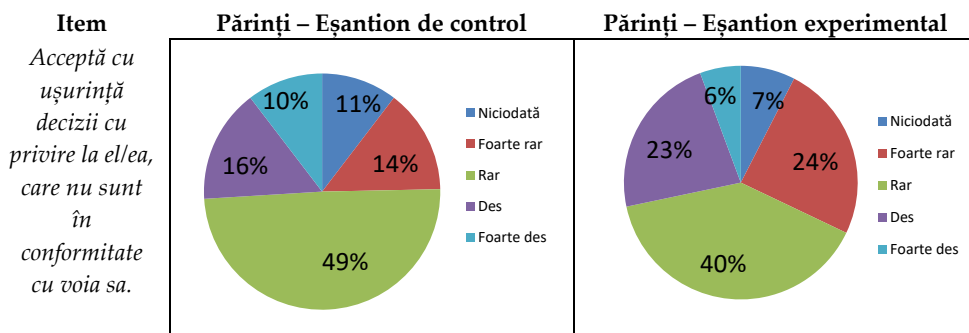

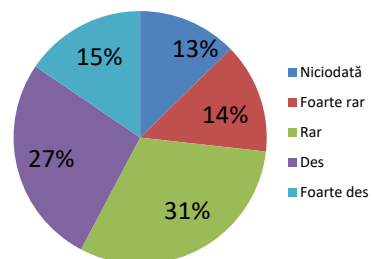
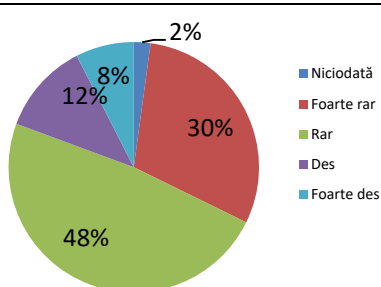
Figura 27.II. Aprecierea comportamentului copiilor de către părinți

Din analiza comparativă a aprecierii comportamentului copilului din perspectiva părintelui, comportament observat de către aceștia în ultimele două săptămâni, concluzionăm că între răspunsurile părinților eșantionului experimental și a părinților eșantionului de control sunt diferențe semnificative. Diferența cea mai semnificativă este percepută în cazul itemului care face referire la cât de comunicativ este copilul. Astfel, se observă o îmbunătățire radicală în cazul eșantionului experimental.

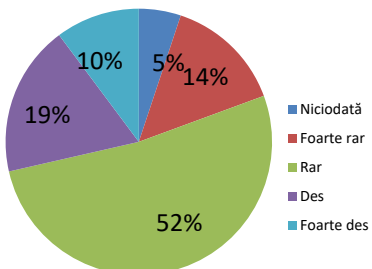
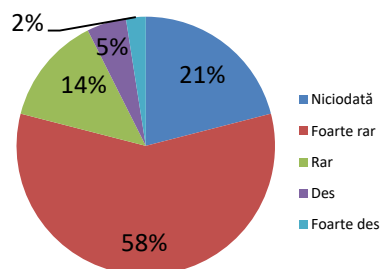
Pentru evidențierea diferențelor și/ sau a similitudinilor răspunsurilor părinților eșantionului de control și cel experimental, redăm forma grafică de mai jos:

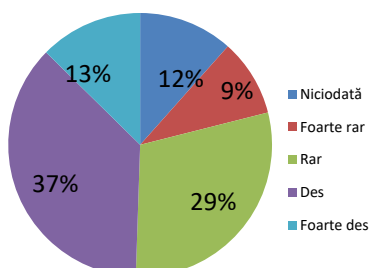
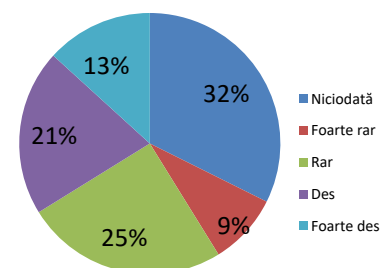
*Face exact ce i
se spune să
facă.*

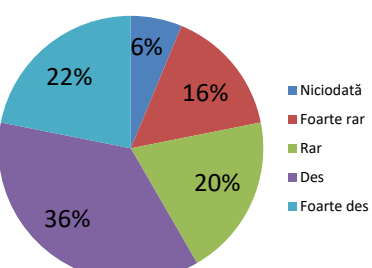
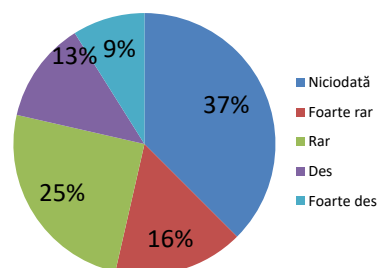
*Înainte să
înceapă o
discuție
contradictorie,
se gândește la
consecințele ce
pot apărea în
urma acesteia.*

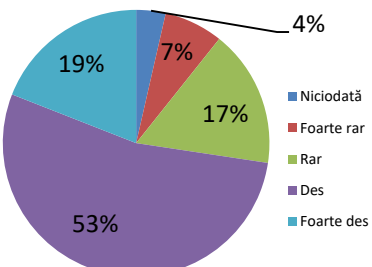
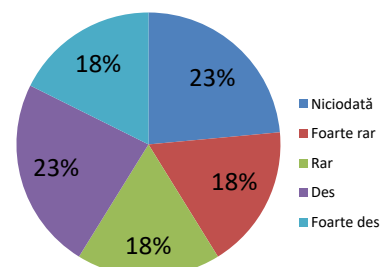
*Își cere iertare
cu ușurință.*

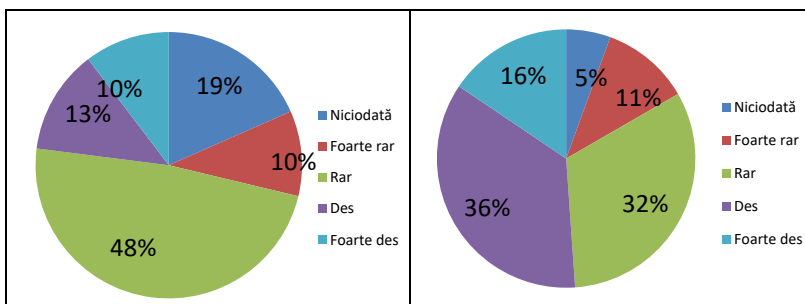
*În chestiuni de
școală cere
sfatul
părinților.*

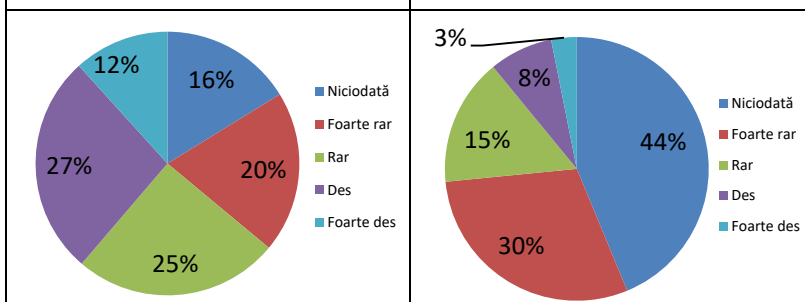
*Își împarte
jucăriile cu
ceilalți copii.*

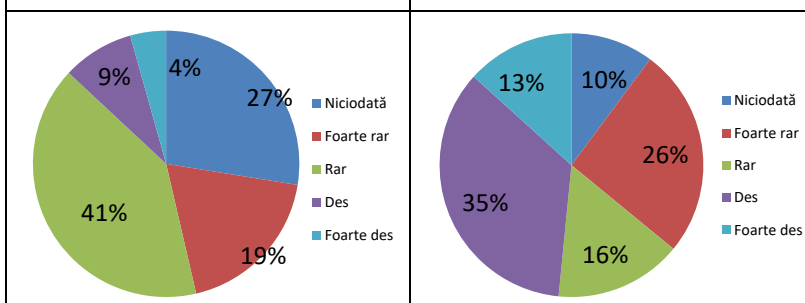
Recunoaște că a greșit, chiar dacă nu este ușor.

Își exprimă opiniile fără a le impune.

Spune lucruri frumoase despre colegii săi de clasă.

Sunteți mulțumit/ă de comportamentul copilului dvs. din ultima lună?

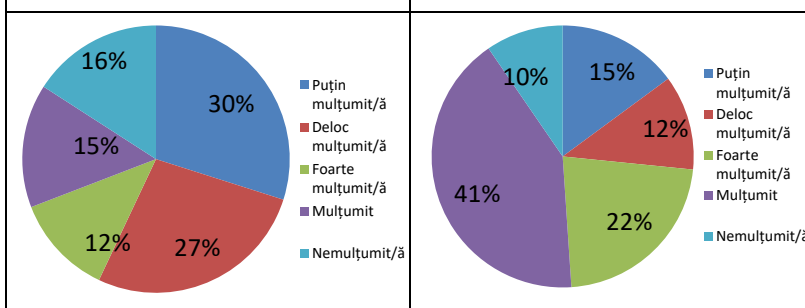

Figura 28.II. Răspunsuri ale părinților cu privire la evaluarea competenței sociale a copilului din perspectiva părintelui

Ca urmare a participării elevilor la programul activităților nonformale organizate și desfășurate în spațiul formal, observăm o îmbunătățire a comportamentului copiilor care fac parte din eșantionul experimental, comportament perceput de către părinții acestora.

În dreptul itemilor *Înainte să înceapă o discuție contradictorie, se gândește la consecințele ce pot apărea în urma acesteia* observăm o îmbunătățire semnificativă în cazul lotului experimental, altfel că 52% dintre părinții repondenți consideră că al lor copil rar se gândește la consecințele pe care le poate avea în urma unei discuții contradictorii, 19% des, 14% foarte rar, 10% foarte des și 5% niciodată nu se gândesc la astfel de consecințe.

O altă diferență semnificativă se remarcă în dreptul itemului *Își cere iertare cu ușurință*, unde părinții repondenți apreciază în proporție de 37% copii lor își cer iertare cu ușurință, 29% rar, 9% foarte des, în comparație cu părinții elevilor din lotul de control, unde 21% consideră că al lor copil își cere iertare des, 25% rar, și tot 9% foarte rar.

Sunt semnificative diferențele și în cazul itemilor *În chestiuni de școală cere sfatul părinților, Își exprimă opiniile fără a le impune, Spune lucruri frumoase despre colegii săi de clasă*, fapt ce ne poate confirma importanța și eficiența programului de activități nonformale „Școala mea, spațiu de viață”.

CAPITOLUL III.

Analiza și interpretarea datelor

Cercetarea de față și-a propus să demonstreze că prin valorizarea unui program de activități nonformale organizate și desfășurate în spațiul școlar, competențele sociale ale educabililor participante va înregistra progrese semnificative. Astfel, pentru validarea ipotezei de la care am pornit în demersul cercetării, necesită o analiză statistică complexă în ceea ce privește compararea rezultatelor înainte și după programul de intervenție formativă.

Demersul de comparare a datelor se va realiza atât inter-subiecți cât și intra-subiecți. Compararea rezultatelor inter-subiecți se realizează în urma analizei rezultatelor obținute în etapa pre-experimentală, precum și în etapa post-experimentală. Acest tip de comparație va fi utilizat pentru a evidenția asemănarea dintre cele două eșantioane înainte de intervenția formativă, precum și diferențele dintre acestea, după încheierea programului de intervenție.

Prin participarea eșantionului experimental la programul activităților nonformale intitulat „Școala mea, spațiu de viață”, ne așteptăm la o ascensiune în ceea ce privește dezvoltarea competențelor sociale a acestora. În ceea ce privește lotul de control, așteptările noastre sunt ca și aceștia să înregistreze modificări în ceea ce privește dezvoltarea competențelor sociale, însă acestea să nu fie semnificative, deoarece aceștia nu beneficiază de un program de activități nonformale organizate, ci doar de aplicarea programei aferente disciplinelor care tangențial acoperă necesitatea dezvoltării competenței sociale ale elevilor. Aceste discipline sunt *Dezvoltare personală* pentru elevii claselor a II-a, și *Educație civică*, pentru elevii claselor a III-a.

Pentru validarea cercetării, este important să demonstrăm utilitatea programului de activități nonformale „Școala mea, spațiu de viață”. În cele ce urmează, rezultatele obținute înainte și după programul de intervenție vor fi analizate cu ajutorul instrumentelor de cercetare aplicate.

III.1. Analiza și interpretarea rezultatelor pentru Ipoteza 1

Există diferențe semnificative în ceea ce privește scorul rezultatelor care arată nivelul de dezvoltare a competențelor sociale în cadrul etapei de post test, dintre grupul experimental și cel de control, obținute în urma implementării programului de activități nonformale „Școala mea, spațiu de viață”.

Pentru urmărirea variabile dependente *integrarea școlară socială a elevilor* am utilizat testul sociometric, iar pentru variabila dependentă *gradul de integrare școlară socială a elevilor*, am utilizat subscala SSBS (School Social Behavior Sistem), comportament școlar.

III.1.1. Rezultatele obținute cu ajutorul testului sociometric și a matricei sociometrice

Prin intermediul matricei sociometrice realizate în cele două etape ale cercetării, etapa pre-experimentală și etapa post-experimentală, pentru cele două eșantioane, de control și experimental, vom analiza comparativ rezultatele acestora. Având în vedere faptul că din punct de vedere numeric cele două eșantioane nu sunt identice, recurgem la analiza procentuală a valorilor indicelui preferențial pentru fiecare eșantion în parte.

Tabel 1.III. Indicele preferențial calculat în procente pretest-posttest

Eșantion de control	Agreați	Acceptați	Indiferenți	Marginalizați
Pretest	5%	42%	8%	45%
Posttest	4%	42%	11%	42%
Eșantion experimental				
Pretest	7%	44%	11%	38%
Posttest	34%	52%	4%	10%

Valorile procentuale ale indicelui de tip preferențial pentru cele două evaluări ale eșantionului de control sunt redată în figura de mai jos:

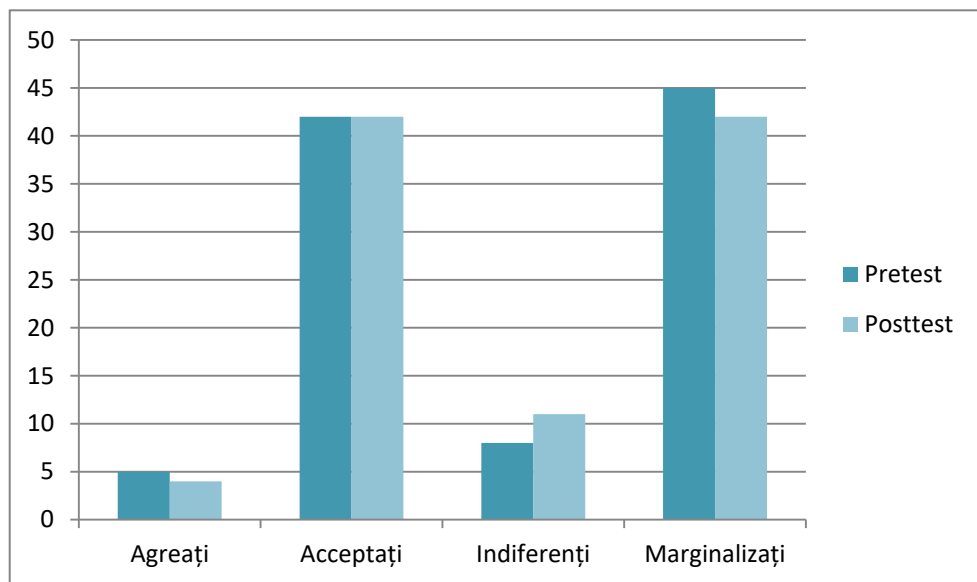

Figura 1.III. Valorile indicelui preferențial – eșantion de control – pretest – posttest

În ceea ce privește valorile indicelui preferențial ale eșantionului de control nu înregistrează schimbări majore. Surprindem o scădere procentuală a numărului de elevi agreeți (5% pretest, 4 % posttest) precum și a celor marginalizați (45% pretest, 42% posttest). Procentual, numărul elevilor acceptați în cele două evaluări nu a înregistrat modificări, pe când numărul elevilor față de care ceilalți colegi sunt indiferenți a crescut în evaluarea posttest.

Având în vedere că această metodă oferă date cu privire la gradul de integrare al elevului în mediul școlar, în comunitatea clasei de elevi, putem concluziona că, în ceea ce privește eșantionul de control, nu sunt înregistrate modificări semnificative între cele două evaluări, pretest-posttest.

Valorile procentuale ale indicelui de tip preferențial pentru evaluările ale eșantionului experimental sunt redată în figura de mai jos:

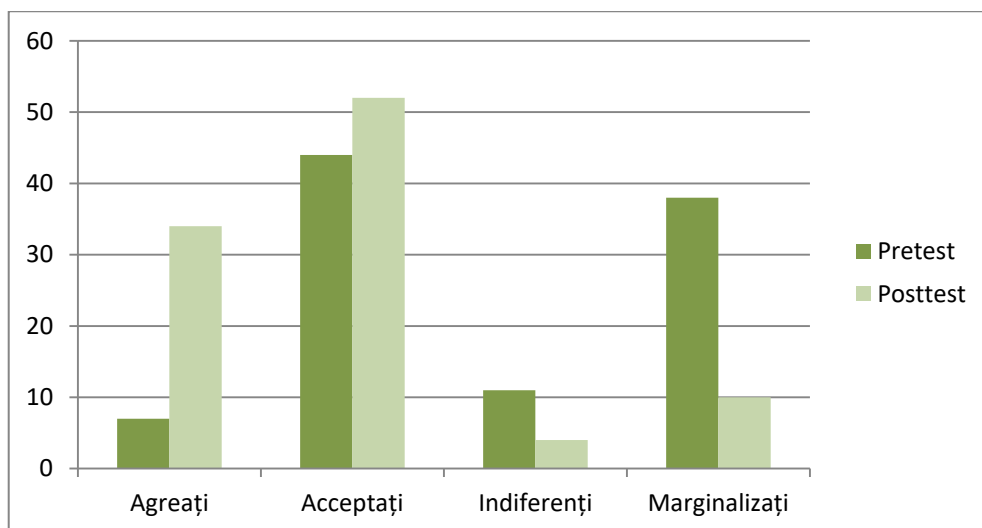

Figura 2.III. Valorile indicelui preferențial – eșantion experimental – pretest – posttest

Indicele preferențial al eșantionului experimental înregistrează modificări între evaluările pretest și posttest, astfel se constată al eficienței programului de activități nonformale „Școala mea, spațiu de viață”, în ceea ce privește dezvoltarea competențelor sociale ale elevilor din ciclul primar.

Schimbări semnificative observăm în ceea ce privește elevii agreeți: 7% în evaluare pretest și 10 evaluarea posttest. Raportat la elevii acceptați de ceilalți colegi, surprindem o creștere procentuală între evaluarea pretest și evaluarea intermediară, și o scădere procentuală între evaluarea intermediară și cea posttest, aspect care poate fi explicat prin creșterea semnificativă a numărului de elevi agreeți. Observăm o scădere progresivă a indicelui de tip preferențial la elevii față de care colegii sunt indiferenți, respectiv care sunt marginalizați.

Rezultatele evidențiate ale eșantionului experimental ne indică o creștere semnificativă a gradului de integrare al elevilor participanți la programul activităților nonformale propuse, „Școala mea, spațiu de viață”, în comunitatea clasei de elevi.

III.1.2. Rezultatele obținute cu ajutorul subscalei SSBS, comportament școlar

Validarea Ipotezei 1 a impus mai multe tipuri de comparații: intersubiecți, prin utilizarea indicelui t pentru eșantioane independente în vederea comparării mediilor obținute pentru cele două eșantioane în etapa de pretest și posttest, și comparații intrasubiecți, prin utilizarea aceluiași indice t în dreptul acelorași eșantioane înainte și după programul activităților nonformale implementate în spațiul formal. În acest sens, ne așteptăm la o îmbunătățire semnificativă a comportamentului școlar al elevilor participanți la acest program. Totodată, dorim să demonstrăm că în cazul eșantionului de control nu apar diferențe semnificative în comportamentul școlar al elevilor.

Tabel 2.III. Valori ale indicilor de comparație și a pragurilor de semnificație pentru eșantioane independente (experimental-control), pentru faza inițială și finală, în cazul evaluării comportamentului școlar

		Levenes's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Comportament școlar Pretest	Equal variances assumed	.115	.723	.697	184	.223	.23058	.78122	-1.34717	1.85939
	Equal variances not assumed			.602	112.123	.202	.23058	.82382	-1.48543	2.01532
Comportament autoreglat Pretest	Equal variances assumed	3.400	.779	-.359	184	.865	-.32695	.64953	-1.69847	.876549
	Equal variances not assumed			-.302	162.385	.877	-.32695	.49967	-1.86474	.973473
Inter-relaționare Pretest	Equal variances assumed	2.457	.060	.870	184	.459	.99085	.85467	-.997753	2.565466
	Equal variances not assumed			.942	98.485	.412	.99085	.81784	-.946573	2.854650

		Levenes's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Scor total competențe sociale	Equal variances assumed	1.143	.271	-.781	184	.415	-11.349223	13.15609	-37.15275	14.71240
	Equal variances not assumed			-.954	83.405	.364	-11.349223	11.00725	-32.34137	12.48554
Comportament școlar Posttest	Equal variances assumed	3.784	.101	2.671	184	.000	5.23784	.75637	.50376	3.19472
	Equal variances not assumed			2.274	127.716	.000	5.23784	.79736	.70283	3.84726
Comportament autoreglat Posttest	Equal variances assumed	.202	.865	2.572	184	.013	1.98459	.82837	.62362	3.73734
	Equal variances not assumed			2.205	163.474	.014	1.98459	.79762	7.8378	3.77348
Inter-relaționare Posttest	Equal variances assumed	2.108	.112	3.662	184	.003	2.98939	.78347	.45541	3.41830
	Equal variances not assumed			3.248	136.623	.011	2.98939	.72838	.40225	3.55131
Scor total competențe sociale	Equal variances assumed	3.717	.055	3.988	184	.000	5.73421	1.31121	2.33621	8.45820
	Equal variances not assumed			3.536	116.256	.000	5.73421	1.41745	2.55875	8.603551

În ceea ce privește comportamentul școlar social al elevilor din lotul experimental și de control, în etapa pretest, nu se constată diferențe semnificative. În etapa posttest, valori semnificative ale indicilor de comparație pentru comportament școlar social se constată astfel: item Comportament școlar $t=2.671$; $p<0,01$, Comportament autoreglat $t=2.572$; $p=0,02$, Inter-relaționare $=3.662$, $p<0.01$, Scor total competențe sociale ($t=3.988$; $p<0,01$).

Tabel 3.III. Valori ale indicelui de comparație și a pragurilor de semnificație pentru eșantioane perechi, lot experimental, evaluări pretest-posttest, în urma evaluării comportamentului școlar social

Paired Samples Test									
		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	Comportament social Pretest-Posttest	-1.78934	4.75238	.69439	-3.89348	-.693489	-3.801	102	.003
Pair 2	Comportament autoreglat Pretest-Posttest	-1.98347	4.87424	.58912	-2.41237	-1.87437	-2.620	102	.012
Pair 3	Inter-relaționare Pretest-Posttest	-1.48348	6.03458	.48348	-2.94185	-1.94348	-3.874	102	.000
Pair 4	Scor total Competențe sociale Pretest--Posttest	-3.93894	3.95902	.63942	-8.34578	-6.93424	-3.983	102	.000

Tabel 4.III. Valori ale indicelui de comparație și a pragurilor de semnificație pentru eșantioane perechi, lot de control, evaluări pretest-posttest, în evaluării comportamentului școlar social

Paired Samples Test									
		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	Comportament școlar Pretest--Posttest	-.23923	2.89716	2.7528	-.602852	.58381	-182	94	.834
Pair 2	Comportament autoreglat Pretest--Posttest	-.03846	2.63437	2.84813	-.976634	.78478	-.744	94	.419
Pair 3	Inter-relaționare Pretest--Posttest	-.22584	2.78481	3.93489	-.734325	.38752	-.248	94	.247
Pair 4	Scor total Competențe sociale Pretest-Posttest	11.987275	103.61027	11.47890	-10.70152	35.55685	1.076	94	.250

Din analiza comparațiilor cu eșantioane perechi, în ceea ce privește lotul experimental, între evaluările pretest-posttest, sunt

evidențiate diferențe semnificative ale comportamentului școlar social al elevilor (Comportament școlar $t=3.801$; $p<0,01$, Comportament autoreglat $t=2.620$; $p<0,02$, Inter-relaționare $t=3.874$; $p<0,01$). În ceea ce privește lotul de control, nu sunt identificate diferențe semnificative între evaluările pretest-posttest, nivelul de dezvoltare a comportamentului școlar menținându-se asemănător. În acest caz, valorile indicelui de comparație și a pragului de semnificație este: Comportament școlar $t=0,182$; $p>0,05$, Comportament autoreglat $t=0,744$; $p>0,01$, Inter-relaționare $t=0,248$; $p>0,01$, Scor total competențe sociale $t=1.076$; $p>0,01$).

Analizând valorile indicilor de comparație în cazul eșantioanelor independente cât și în cazul eșantioanelor perechi, pentru eșantionul experimental, putem afirma că programul activităților nonformale „Școala mea, spațiu de viață” organizat și desfășurat în spațiul formal, este eficient în ceea ce privește îmbunătățirea comportamentului școlar al elevului, aceștia devenind mai responsabili și respectuoși. În cazul lotului de control, diferențele dintre etapa pretest și etapa posttest sunt nesemnificative.

Demersul metodologic pentru subscala B a SSBS-2, care urmărește comportamentele Ostil/ Iritabil, Antisocial/ Agresiv, Deviant/Disruptiv. În urma programului activităților nonformale „Școala mea, spațiu de viață” ne așteptăm ca aceste comportamente să scadă în intensitate.

Tabel 5.III. Valori ale indicilor de comparație și a pragurilor de semnificație pentru eșantioane independente (experimental-control), pentru faza inițială și finală, în cazul evaluării comportamentului antisocial

		Levenes's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Ostil/ Iritabil Pretest	Equal variances assumed	.124	.756	-1.571	184	.139	-.1.64525	1.51445	-4.52345	.44545
	Equal variances not assumed			-1.534	117.567	.178	-.1.64525	1.876651	-4.54564	.47433

		Levenes's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Antisocial/ Agresiv Pretest	Equal variances assumed	.141	.745	-1.062	184	.249	-1.15454	.97323	-4.78387	.797647
	Equal variances not assumed			-1.092	122.551	.244	-1.15454	.92784	-3.79818	.763470
Deviant/ Disruptiv Pretest	Equal variances assumed	.431	.472	-1.378	184	.130	-1.25634	.93244	-3.49389	.58373
	Equal variances not assumed			-1.387	134.232	.160	-1.25634	.91832	-3.20247	.57784
Scor total Comportament Antisocial	Equal variances assumed	.443	.471	-1.180	184	.246	-3.49223	3.15609	-11.15275	2.71240
	Equal variances not assumed			-1.178	120.405	.248	-3.49223	31.07252	-11.34137	2.48554
Ostil/ Iritabil Posttest	Equal variances assumed	.344	.741	-3.839	184	.002	-2.98457	.527446	-.339435	-8.947830
	Equal variances not assumed			-3.672	117.287	.003	-2.98457	.573782	-3.15749	-7.376414
Antisocial / Agresiv Posttest	Equal variances assumed	12.62	.000	-5.968	184	.000	-5.34728	.76378	-6.783761	-3.737619
	Equal variances not assumed			-6.252	126.244	.002	-5.34728	.76373	-6.247647	-3.137845
Deviant/ Disruptiv Posttest	Equal variances assumed	12.22	.001	-6.062	184	.000	-4.84954	.835453	-6.436748	-3.457642
	Equal variances not assumed			-6.687	118.472	.000	-4.94954	.764762	-.613475	-3.243578
Scor total Comportament Antisocial Posttest	Equal variances assumed	14.955	.000	-7.518	184	.000	-22.73421	2.31121	-28.33621	-16.45820
	Equal variances not assumed			-7.936	146.256	.000	-22.73421	2.41745	-28.55875	-16.60355

În etapa de pretest nu sunt înregistrate diferențe semnificative între lotul experimental și lotul de control în ceea ce privește comportamentul antisocial, pentru eșantioanele independente, indicii t nu sunt semnificative la un prag de $p > 0,05$.

Tabel 6.III. Valori ale indicelui de comparație și a pragurilor de semnificație pentru eșantioane perechi, lot experimental, în cazul evaluării comportamentului antisocial

Paired Samples Test									
		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	Ostil/ Iritabil Pretest--Posttest	2.7839	5.15237	.69225	1.76169	4.23419	4.771	102	.000
Pair 2	Antisocial/ Agresiv Pretest--Posttest	-8.52718	7.37429	.98918	-10.51237	-6.57436	6.224	102	.001
Pair 3	Deviant/ Disruptiv Pretest--Posttest	1.46347	1.93459	.28340	.94123	1.96326	5.874	102	.000
Pair 4	Scor total Comportamente Antisociale Pretest-Posttest	-4.73894	9.35904	1.13942	-6.34564	-1.93004	3.663	102	.001

În etapa de post-test se constată valori semnificative ale indicilor de comparație la următoarele comportamente antisociale: Ostil/ Iritabil $t = -3.839$; $p < 0,01$, Antisocial/ Agresiv $t = -5.968$; $p < 0,01$ Deviant/Disruptiv $t = -6.062$; $p < 0,01$.

Tabel 7.III. Valori ale indicelui de comparație și a pragurilor de semnificație pentru eșantioane perechi, lot de control, pretest-posttest, în cazul evaluării comportamentului antisocial

Paired Samples Test									
		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	Ostil/ Iritabil Pretest-Posttest	-.24923	1.79522	.17247	-.58771	.08552	-1.384	94	.177
Pair 2	Antisocial/ Agresiv Pretest-Posttest	-.23830	7.16387	.78944	-1.97004	1.74584	-1.241	94	.819
Pair 3	Deviant/ Disruptiv Pretest-Posttest	-.19584	1.79483	.19383	-.53625	.18372	-1.208	94	.317
Pair 4	Scor total Comportamente Antisociale Pretest-Posttest	6.28727	8.05027	.87893	-.278139	1.506851	-.761	94	.343

Pentru eșantioanele perechi, în cazul lotului experimental, indicii de comparație sunt semnificativi pentru comportamentele Ostil/ Iritabil $t=4,771$; $p<0,01$, Antisocial/ Agresiv $t=6,224$; $p<0,01$ Deviant/Disruptiv $t=5,874$; $p<0,01$.

Indicii de comparație pentru lotul de control nu sunt semnificative pentru componentele comportamentului antisocial: Ostil/ Iritabil $t=1,384$; $p>0,05$, Antisocial/ Agresiv $t=1,241$; $p>0,05$, Deviant/Disruptiv $t=1,208$; $p>0,05$.

În urma acestor interpretări statistice putem concluziona eficiența programului implementat „Școala mea, spațiu de viață”, relațiile colegiale dintre elevi fiind perceput ca mai puțin negativ, antisocial. Scăderea valorilor statistice în dreptul comportamentelor Antisocial/ Agresiv, Deviant/Disruptiv, indică o creștere a comportamentului autoreglat a elevilor participanți la programul propus.

III.1.3. Rezultatele obținute cu ajutorul subscalei SSRS

Demersul metodologic pentru sistemul de evaluare a aptitudinilor sociale (SSRS) este identic cu cel al SSBS-2, fiind verificate pragurile de semnificație și indicii de comparație pentru eșantioane independente.

Tabel 8.III. Valorile indicilor de comparație și a pragurilor de semnificație pentru eșantioane independente (experimental-control), pentru faza inițială și finală, în cazul sistemului de evaluare a abilităților sociale

		Levenes's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Cooperare Pretest	Equal variances assumed	.242	.6477	-.710	184	.397	-.36524	.45091	-1.5621	.64541
	Equal variances not assumed			-.738	137.307	.388	-.36524	.44651	-1.4524	.60431
Auto-afirmare Pretest	Equal variances assumed	.008	.943	-.462	184	.642	-.17345	.37323	-.78387	.79764
	Equal variances not assumed			-.477	136.590	.668	-.17345	.32829	-.77818	.76347
Empatie Pretest	Equal variances assumed	.194	.720	-1.738	184	.089	-1.05639	.62543	-2.32477	.14305
	Equal variances not assumed			-1.785	133.639	.090	-1.05637	.61831	-2.20246	.12783
Auto-control Pretest	Equal variances assumed	.160	.814	-1.281	184	.187	-1.46286	.32189	-2.31237	.62633
	Equal variances not assumed			-1.127	132.372	.184	-1.46286	.31278	-2.12348	.62492
Scor total Abilități Sociale	Equal variances assumed	.060	.814	-1.008	184	.183	-1.56288	1.32189	-4.40239	.81630

		Levenes's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig (2- tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
	Equal variances not assumed			-1.127	134.338	.180	-1.56288	1.212788	-4.22346	.80892
Cooperare Posttest	Equal variances assumed	12.840	.001	5.836	184	.000	2.38053	.457443	1.74435	3.24783
	Equal variances not assumed			5.636	36.180	.000	2.38053	.47371	1.79746	3.17641
Auto- afirmare Posttest	Equal variances assumed	12.226	.001	5.968	184	.000	.84719	.46518	1.48371	3.84216
	Equal variances not assumed			6.252	126.244	.000	.84719	.44832	1.57908	3.61271
Empatie Posttest	Equal variances assumed	5.786	.009	4.624	184	.000	2.84954	.59837	1.636048	3.91704
	Equal variances not assumed			4.839	142.473	.000	2.84954	.56476	1.813471	3.84357
Auto-control Posttest	Equal variances assumed	9.875	.013	4.225	184	.000	2.61772	.44893	.48212	1.61732
	Equal variances not assumed			4.718	139.016	.000	2.61772	.42462	.49698	1.40318
Scor total Abilități Sociale	Equal variances assumed	18.878	.000	5.518	184	.000	6.73027	1.03129	4.03621	8.45823
	Equal variances not assumed			6.936	16.776	.000	6.73027	.91745	4.15877	7.60363

În etapa de pretest nu se constată diferențe semnificative între lotul experimental și cel de control, în ceea ce privește sistemul de evaluare a abilităților sociale, pentru eșantioane independente indicii t fiind nesemnificativ la pragul $p > 0,05$.

În etapa de post-test, în ceea ce privește valorile de semnificație pentru abilitățile sociale evaluate se constată următoarele: Cooperare $t=5,836$; $p < 0,01$, Autoafirmare $t=5,968$; $p < 0,01$, Empatie $t=4.624$; $p < 0,01$, Autocontrol $t=4.225$, $p < 0,01$.

Tabel 9.III. Valori ale indicelui de comparație și a pragurilor de semnificație pentru eșantioane perechi (pretest-posttest), lot experimental, în cazul sistemului de evaluare a abilităților sociale

Paired Samples Test									
		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	Cooperare Pretest-Posttest	-2.47833	2.15237	.3295	-3.75179	-1.63482	-7.173	102	.000
Pair 2	Autoafirmare Pretest-Posttest	-1.29712	2.37426	.38228	-1.51273	-.657436	-4.213	102	.000
Pair 3	Empatie Pretest-Posttest	-3.46747	2.83402	.36341	-4.41230	-.3.6329	-10.124	102	.000
Pair 4	Autocontrol Pretest-Posttest	-2.32905	2.77863	.32751	-4.05981	-3.02727	-7.879	102	.000
Pair 5	Scor total Abilități Sociale Pretest-Posttest	-7.43897	6.15932	.73943	-9.03457	-5.93715	-9.595	102	.000

În cazul lotului de control, indicii de comparație pentru eșantioane perechi nu sunt semnificativi pentru abilitățile sociale evaluate. Valorile indicelui de semnificație și a pragului de semnificație, pentru abilitățile social urmărite sunt: Cooperare $t=1,973$; $p > 0,05$, Autoafirmare $t=1,201$; $p > 0,05$, Empatie $t=0,131$; $p > 0,05$, Autocontrol $t=1,291$; $p > 0,05$.

Tabel 10.III. Valori ale indicelui de comparație și a pragurilor de semnificație pentru eșantioane perechi (pretest-posttest), lot control, în cazul sistemului de evaluare a abilităților sociale

Paired Samples Test									
		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	Cooperare Pretest-Posttest	.33123	1.49526	.18249	-.40760	.685961	1.973	94	.081
Pair 2	Autoafirmare Pretest-Posttest	-.23158	1.16884	.18913	-.57709	.16582	-1.201	94	.247
Pair 3	Empatie Pretest-Posttest	.03872	2.87435	.29374	-.55429	.63753	.131	94	.980
Pair 4	Autocontrol Pretest-Posttest	.24830	1.86744	.19387	-.85290	.27356	1.291	94	.348
Pair 5	Scor total Abilități Sociale Pretest-Posttest	.25276	4.75208	.54823	-.87731	1.16916	.269	94	.734

Eficiența programului „Școala mea, spațiu de viață” se confirmă, competențele sociale ale elevilor participanți se dezvoltă în urma participării la programul formativ. În acest sens, ipoteza specifică este confirmată, respingându-se ipoteza hazardului.

III.2. Analiza și interpretarea rezultatelor pentru Ipoteza 2

Frecventarea activităților nonformale din spațiul formal are efect moderator asupra creșterii performanțelor școlare ale elevilor.

Pentru verificarea ipotezei specifice am efectuat o corelație între participarea elevilor la programul activităților nonformale organizate și desfășurate în spațiul formal și performanța școlară (eșantion experimental), și consemnarea diferențelor între performanța școlară a elevilor care nu au participat la organizarea și desfășurarea activităților nonformale (eșantion de control). Disciplinele pentru care s-au optat, și care sunt concludente în evaluarea performanțelor elevilor pentru clasa a II-a sunt: CLR (Comunicare în limba română) și MEM (Matematică și

explorarea mediului), iar pentru clasa a III-a LLR (Limba și literatura română) și M (Matematică).

Valoarea indicelui de corelație Pearson ($r=0.324$; $p<0.01$) confirmă că în cazul elevilor care participă la activitățile nonformale din spațiul formal, performanțele școlare, calificativele la disciplinele CLR și LLR sunt superioare celor care nu participă la aceste activități.

Tabel 11.III. Corelația Pearson dintre participarea elevilor la programul activităților nonformale și calificativele la disciplina MEM

Correlations			
		Program activit. nonformale	MEM
Program activit. nonformale	Pearson Correlation	1	.324**
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	97	97
MEM	Pearson Correlation	.324**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	97	97
**. Correlation is significant at the level 0.01 level (2-tailed).			

Situația este asemănătoare și în cazul disciplinei Matematică pentru elevii claselor a III-a, unde valoarea coeficientului Pearson este $r=0.303$; $p<0.01$.

Tabel 12.III. Corelația Pearson dintre participarea elevilor la programul activităților nonformale și calificativele la disciplina Matematică

Correlations			
		Program activit. nonformale	Matematică
Participare program activit. nonformale	Pearson Correlation	1	.303**
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	99	99
Matematică	Pearson Correlation	.303**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	99	99
**. Correlation is significant at the level 0.01 level (2-tailed).			

Valoarea indicelui de corelație Pearson ($r=0.321$, $p<0.01$) este mai ridicată la disciplina CLR, ceea ce certifică faptul că performanța școlară a eșantionului experimental capătă valori ascendente prin participarea acestora la programul activităților nonformale organizate și desfășurate în spațiul formal:

Tabel 13.III. Corelația Pearson dintre participarea elevilor la programul activităților nonformale și calificativele la disciplina CLR

Correlations			
		Program activit. nonformale	CLR
Program activit. nonformale	Pearson Correlation	1	.321**
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	99	99
CLR	Pearson Correlation	.321**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	99	99
**. Correlation is significant at the level 0.01 level (2-tailed).			

Aceeași situație este evidențiată și în cazul disciplinei LLR pentru elevii claselor a III-a, unde coeficientul Pearson este de $r=0.326$; $p<0.01$.

Tabel 14.III. Corelația Pearson dintre participarea elevilor la programul activităților nonformale și calificativele la disciplina LLR

Correlations			
		Program activit. nonformale	LLR
Program activit. nonformale	Pearson Correlation	1	.326**
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	99	99
CLR	Pearson Correlation	.326**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	99	99
**. Correlation is significant at the level 0.01 level (2-tailed).			

Testul statistic pentru date non-parametrice pentru eșantioane independente este semnificativ pentru disciplinele MEM, Matematică, CLR, LLR, rezultatele acestora fiind prezentat în tabelul de mai jos:

Tabel 15.III. Date non-parametrice pentru eșantioane independente

Group Statistics					
	Program activit. nonformale	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
MEM	CTRL	46	2.1211	.65990	.05387
	EXP	51	3.6709	.58722	.06145
Matematică	CTRL	48	2.3133	.78034	.06552
	EXP	51	3.7864	.56724	.08247
CLR	CTRL	46	1.2777	.69645	.07523
	EXP	51	3.9888	.50390	.09186
LLR	CTRL	48	2.1236	.47442	.06554
	EXP	51	4.3762	.42681	.08772

În statistică, testul lui Levene este utilizat pentru a evalua egalitatea de variație a unei variabile calculate pentru două sau mai multe grupuri. Unele proceduri statistice obișnuite presupun schimbări egale în populațiile extrase din eșantioane diferite. Testul lui Levene evaluează această ipoteză. Testează ipoteza nulă conform căreia varianțele populației sunt egale. Dacă valoarea p rezultată a testului Levene este mai mică decât nivelul de semnificație de 0,5, atunci diferența obținută în varianța eșantionului este puțin probabil să se bazeze pe eșantionarea aleatorie din populații cu varianță egală. Prin urmare, ipoteza nulă a variațiilor egale este respinsă și se ajunge la concluzia că există o diferență între variațiile populației.

Tabel 16.III. Testul independent aferent disciplinelor MEM, Matematică, CLR, LLR

		Independent Samples Test								
		Levenes's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
MEM	Equal variances assumed	.783	.397	-3.529	184	.000	-.21489	-.06862	-.01534	-.60456
	Equal variances not assumed			-4.612	46.412	.000	-.21489	-.66534	-.01156	-.65322
Mate-matică	Equal variances assumed	2.165	.273	-3.837	184	.000	-.21990	-.21704	-.09870	-.34069
	Equal variances not assumed			-4.931	19.894	.000	-.21990	-.21704	-.08779	-.40547
CLR	Equal variances assumed	1.480	.620	-3.623	184	.000	-.46894	-.13079	-.21567	-.73514
	Equal variances not assumed			-5.788	32.585	.000	-.46894	-.12417	-.23955	-.75456
LLR	Equal variances assumed	.605	.415	-3.783	184	.000	-.21990	-.13901	-.35088	-.12402
	Equal variances not assumed			-4.236	21.250	.000	-.21990	-.12779	-.31294	-.12487

Indicele t pentru eșantioanele independente se constată a fi semnificative în cazul celor patru discipline (MEM: $t=-3.529$ $p<0.01$; Matematică: $t=-3.837$ $p<0.01$; CLR: $t=-3.623$ $p<0.01$; LLR: $t=-3.783$ $p<0.01$). Astfel, se constată influența semnificativă a programului de activități nonformale asupra performanțelor școlare ale elevilor.

CAPITOLUL IV.

Concluzii și limite ale cercetării

IV.1. Concluzii ale cercetării

Prezenta cercetare și-a propus să investigheze dezvoltarea competențelor sociale ale elevilor din ciclul primar prin prisma participării acestora la un program de activități nonformale desfășurate în spațiul formal, intitulat, „Școala mea, spațiu de viață”.

Științific, teza de doctorat contribuie la evidențierea formării și dezvoltării competențelor sociale ale elevilor, factor determinant în integrarea socială și comunitară a acestora.

Componentele structurale ale lucrării surprind atât aspecte teoretice relevante cât aspecte metodologice relevante pentru învățământul primar. Analiza literaturii de specialitate a presupus explorarea surselor bibliografice naționale și internaționale, a studiilor și articolelor relevante, publicate în cărți sau reviste cotate, creându-se astfel o stabilitate între fundamentarea teoretică și cea metodologică a prezentei cercetări.

Investigația preliminară a avut în vedere analiza riguroasă a activităților nonformale desfășurate sub egida inspectoratului școlar județean, respectiv activitățile nonformale desfășurate sub tutela cadrelor didactice din palate și cluburi. De asemenea, a fost investigat și nivelul de pregătire a cadrelor didactice prin parcurgerea unor cursuri de formare și perfecționare în vederea proiectării activităților nonformale.

Un alt pas important în demersul cercetării l-a constituit propunerea unui curriculum pentru dezvoltarea socială a elevilor, selectarea competențelor generale și a competențelor specifice vizate prin programul celor 13 activități nonformale propuse sub denumirea „Școala

mea, spațiu de viață”, respectiv operaționalizarea acestor competențe prin activități și exemple comportamentale acceptate din punct de vedere social.

Verificarea ipotezei generale. Participarea elevilor din ciclul primar la activitățile nonformale din cadrul programului „Școala mea, spațiu de viață”, program complementar activităților școlare, influențează semnificativ: dezvoltarea competențelor sociale, integrarea școlară a acestora în comunitatea clasei de elevi, precum formarea și dobândirea unui comportament școlar autoreglat a presupus introducerea variabilei independente prin *valorificarea experiențelor trăite de elevi prin participarea la activități nonformale de calitate în spațiul formal în vederea dezvoltării competențelor sociale ale acestora*.

Întrebările de cercetare au fost formulate astfel:

1. Care este efectul participării educabililor la activitățile nonformale organizate și desfășurate în spațiul formal? Elevii participanți la experimentul formativ înregistrează schimbări în dezvoltarea competențelor sociale?

2. Performanțele școlare ale elevilor participanți la programul activităților nonformale „Școala mea, spațiu de viață” înregistrează schimbări?

Concluzii la întrebarea de cercetare nr. 1

Implementarea unui curriculum axat pe dezvoltarea competențelor sociale la elevi este dovedit de rezultatele studiului de față. Formarea comportamentelor sociale au fost construite pe capacitatea elevilor de inter-relaționare, cooperare și empatie colegială, adoptarea unui comportament autoreglat în timpul activităților nonformale desfășurate, diminuând astfel comportamentele antisociale disruptive.

Analiza comparativă a rezultatelor demonstrează că prin participarea elevilor la programul activităților nonformale din spațiul formal, cresc scorurile privind comportamentele sociale, aceștia adoptând un comportament autoreglat, respectiv scad comportamentele

antisociale deviante. Aceste rezultate confirmă eficiența programului dar și a ipotezei specifice 1.

Concluzii la întrebarea de cercetare nr. 2

Participarea elevilor la programul activităților nonformale s-a realizat fără să se pretindă pregătire suplimentară prealabilă care să afecteze timpul alocat studiului de aprofundare de acasă.

În urma analizei și interpretării datelor s-a constatat că participarea elevilor la programul activităților nonformale are un impact semnificativ asupra performanțelor școlare ale elevilor la disciplinele concludente în evaluarea performanțelor: CLR (Comunicare în limba română) și MEM (Matematică și explorarea mediului), iar pentru clasa a III-a LLR (Limba și literatura română) și M (Matematică).

Valoarea indicelui de corelație Pearson confirmă că în cazul elevilor care participă la activitățile nonformale din spațiul formal, performanțele școlare, calificativele la disciplinele MEM, M, CLR și LLR, sunt superioare celor care nu participă la aceste activități.

IV.2. Limite ale cercetării

Ca limite ale cercetării, identificăm următoarele aspecte:

- Subiectivismul cadrelor didactice în completarea fișelor de observație (SSBS-2). După finalizarea fiecărei activități din cadrul programului „Școala mea, spațiu de viață”, cadrele didactice au avut responsabilitatea de a completa în dreptul fiecărui elev participant din clasa pe care o conduc, fișele de observație a comportamentului școlar social al acestora. De aceea considerăm o limită a cercetării faptul că aceste fișe de observație vor fi completate prin prisma cunoașterii cadrelor didactice a tuturor elevilor, răspunsurile selectate fiind părtinitoare și nu bazate pe comportamentele elevilor din timpul programului de activități nonformale;

- Proiectarea activităților nonformale organizate lunar pot scădea interesul și eficacitatea cadrelor didactice implicate în organizarea și desfășurarea activităților. Având în vedere că aceste activități, deși intră în programul de lucru al cadrelor didactice, nu sunt remunerate suplimentar, considerăm a fi o barieră în implementarea programului, deoarece implică pregătire, documentare și responsabilitate suplimentară. De asemenea, faptul că aceste activități se vor desfășura în timpul programului de lucru al multor părinți, reduce implicarea acestora în proiectarea, organizarea și desfășurarea activităților.

Bibliografie

1. Bandura, A. (1977), *Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change*. *Psychological review*, 84(2), 191.
2. Bellack, A. S. (2004), *Skills training for people with severe mental illness*. *Psychiatric rehabilitation journal*, 27(4), 375.
3. Bocoș, M., Jucan, D. (2008), *Fundamentele pedagogiei teoria și metodologia curriculum-ului*, Editura Paralela 45, Pitești.
4. Bradea, A. (2012), *Educația nonformală. Modele de bună practică*, Editura Universității din Oradea, Oradea.
5. Bruner, J. S. (1970), *The growth and structure of skill. Mechanisms of Motor Skill Development*, 63-93.
6. Căpiță, L. (2011), *Valorificarea experiențelor de învățare nonformală în construirea competențelor cheie*. ISE.
7. Chiș, V. (2014), *Fundamentele pedagogiei. Repere tematice pentru studenți și profesori*, Editura Eikon, Cluj-Napoca.
8. Clark, C., Lampert, M. (1986), *The study of teacher thinking: Implications for teacher education*. *Journal of teacher education*, 37(5), 27-31.
9. Cornish, U., Ross, F. (2004). *Social Skills Training for Adolescents with General Moderate Learning Difficulties*. London: Jessica Kingsley Publishers.
10. Conroy, M. A., & Brown, W. H. (2004). *Early identification, prevention, and early intervention with young children at risk for emotional or behavioral disorders: Issues, trends, and a call for action*. *Behavioral Disorders*, 29(3), 224-236.
11. Coșarbă, E. (2020), *Analiza conceptuală a noțiunii de educație nonformală, Asigurarea egalității de șanse prin management educațional și servicii de asistență psihopedagogică în contextul distanțării sociale, Conferința Internațională, Ediția a III-a, 12-14 Iunie, 2020, Editura PROUniversitaria, București, ISBN 978-606-26-1225-2, p. 36-42.*
12. Coșarbă, E.M. & Roman, A.F. (2021), *The Motivation Of Primary School Teachers Regarding Non-Formal Activities*. In I. Albuлесcu, & N. Stan (Eds.), *Education, Reflection, Development – ERD 2020*, vol. 104. European Proceedings of Social

- and Behavioural Sciences (pp. 194-201). European Publisher. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2021.03.02.21>.
13. Craft, S. W. (2012), *The Impact of Extracurricular Activities on Student Achievement at the High School Level* (2012), *Dissertations*. 543. <https://aquila.usm.edu/dissertations/543>.
14. Cucos, C. (2014), *Pedagogie*. Ediția a III-a, Editura Polirom, Iași.
15. Easton, P., Sidikou, M., Aoki, A, Crouch, L. (2003), *Rethinking World policy support of adult and nonformal education*. Working Paper, HDNED EFA/Adult Outreach, Washington, DC:World Bank.
16. Eccles, J. S. (1999), *The development of children ages 6 to 14. The future of children*, 30-44.
17. Elliott, S. N., & Gresham, F. M. (1993). Social skills interventions for children. *Behavior modification*, 17(3), 287-313.
18. Farrar, M. (2015). *Learning together: The power of cluster-based school improvement*. Melbourne: CSE.
19. Feldman, A. F., & Matjasko, J. L. (2005), *The role of school-based extracurricular activities in adolescent development: A comprehensive review and future directions. Review of educational research*, 75(2), 159-210.
20. Feldman A., Matjasko J. (2007), *Profiles and Portofolios of Adolescent School-Based Extracurricular Activity Participation*, in *Journal of Adolescence, Procedia*, Colume 30, (2).
21. Fox, L., Dunlap, G., Hemmeter, M. L., Joseph, G. E., & Strain, P. S. (2003), *The teaching pyramid: a model for supporting social competence and preventing challenging behavior in young children*. *Young Children*, 58(4), 48-52.
22. George, D. & Mallery, P. (2003), *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference*. 11.0 update (4th ed.). Boston: Allyn & Bacon.
23. Gresham, F. M. (2002), *Teaching social skills to high-risk children and youth: Preventive and remedial strategies*. In M. R. Shinn, H. M. Walker, G. Stoner (Eds.). *Interventions for Academic and Behavior Problems. II: Preventive and Remedial Approaches* (pp. 403-432). Bethesda, MD: National Association of School Psychologists.
24. Hausmann, C. (1995), *NFE for Women in Zimbabwe: empowerment strategies and status improvement*. Frankfurt: Peter Lang.
25. Hayden, M., Thompson, J. (1995), *International schools and international education: A relationship reviewed*. *Oxford review of Education*, 21(3), 327-345.

26. Hoppers, W. (2006), *Non-Formal Education and Basic Education Reform: A Conceptual Review*. Retrieved September.
27. Ionescu, D., Popescu, R. (2012), *Activități extrașcolare în ruralul românesc. Dezvoltarea de competențe cheie la copii și tineri*, Ed. Universitară: București.
28. Joseph, G. E., & Strain, P. S. (2003), *Comprehensive evidence-based social—emotional curricula for young children: An analysis of efficacious adoption potential*. *Topics in early childhood special education*, 23(2), 62-73.
29. Khawaja, S., Brennan, B. (1990), *Non-formal education: Myth or Panacea for Pakistan*. Islamabad: Pictoria Printers (Pty) Ltd.
30. Kedrayate, A. (1997), *The conceptualisation of non-formal education*. *Directions* 19 (1), 33.
31. Kelley, H.H. & Thibaut, J. W. (1978), *Interpersonal Relations: A Theory of Interdependence*. New York: Wiley.
32. Kraiger, K., Ford, J. K., & Salas, E. (1993), *Application of cognitive, skill-based, and affective theories of learning outcomes to new methods of training evaluation*. *Journal of applied psychology*, 78(2), 311.
33. LaBelle, T. J. (1982), *Formal, non-formal and informal education: a holistic perspective on life-long learning* *International Review of Education*, 28.2: 159-175.
34. Lewis, L. S. (1968). On subjective and objective rankings of sociology departments. *The American Sociologist*, 129-131.
35. Merrell K. W., & Caldarella P. (2002). *Home and Community Social Behavior Scales: User's guide*. Eugene, OR: Assessment-Intervention Resources.
36. Muro, M., & Jeffrey, P. (2008), *A critical review of the theory and application of social learning in participatory natural resource management processes*. *Journal of environmental planning and management*, 51(3), 325-344.
37. Murphy, I., Scott, D., Villalba-Garcia, E., Endrodi, G., & Souto-Otero, M. (2019). *European inventory on validation of non-formal and informal learning 2018 update: synthesis report*.
38. Nomikou, M., (ed.) (2006), *The Impact of Non Formal Education on Young People and Society*. Retrieved September.
39. O'Connor, U. (2012), *Schools together: Enhancing the citizenship curriculum through a non-formal education programme*. *Journal of Peace Education*, 9(1), 31-48.
40. Okamoto D., Herda, D., Hartzog, C. (2013), *Beyond good grades: School composition and immigrant youth participation in extracurricular activities*, *Social Science Research* 42(1):155-6.

41. O'Rorke, K. (2006), *Social Learning Theory & Mass Communication*. ABEA Journal; Volume 25.
42. Orpinas, P., & Raczynski, K. (2016), *School climate associated with school dropout among tenth graders*. *Pensamiento Psicológico*, 14(1), 9-20.
43. Preece, J. (2009), *Non-formal education, poverty education and life enhancement: A comparative study*. Lightbooks, Gaborone.
44. Radcliffe, D.J. & Colletta, N.J. (1985), *Nonformal Education*, in Husen T & Postlethwaite T N (eds.) *The International encyclopedia of education: research and studies*, Oxford: Pergamon Press: 3536-3540.
45. Robu, V. (2011), *Competențe sociale și personalitate*. Editura Lumen.
46. Semrud-Clikeman, M., & Semrud-Clikeman, M. (2007). *Social competence in children* (pp. 1-9). Springer US.
47. Stearnes, E., Glennie, E. (2010), *Opportunities to participate: Extracurricular Activities Distribution Across Academic Correlates in High School*, in *Procedia, Social Science Research*, Volume 39, (2).
48. Zaki Dib, C. (1987), *Formal, Non-Formal and Informal Education: Concepts/ Applicability*.
***https://tdh-moldova.md/media/files/files/impactul_activitatilor_psihosociale_4175757.pdf
***https://www.ise.ro/wp-content/uploads/2015/12/Profilul-de-formare-al-absolventului_final.pdf

Anexe

Anexa 1. Chestionar adresat părinților

Gen: ☐ M ☐ F

Vârsta dumneavoastră este cuprinsă în grupa:

- ☐ 18-25 de ani
- ☐ 26-35 de ani
- ☐ 36-45 de ani
- ☐ 46-55 de ani
- ☐ Peste 56 de ani

Starea civilă:

- ☐ Necăsătorit/ă
- ☐ Căsătorit/ă
- ☐ Divorțat/ă
- ☐ Văduv/ă
- ☐ În concubinaj

Ultimele studii absolvite:

- ☐ Doctorat
- ☐ Superioare (licență/master)
- ☐ Liceu
- ☐ Școala profesională
- ☐ Clasele V-VIII
- ☐ Clasele I-IV

Câți copii aveți în întreținere?

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ Mai mult de 3 copii

Cât timp estimați că petreceți în activități comune împreună cu copilul dvs.?

- ☐ Peste 4 ore pe zi
- ☐ Între 2 și 4 ore pe zi
- ☐ Una sau 2 ore pe zi
- ☐ Mai puțin de o oră pe zi
- ☐ Deloc

Conform opiniei dvs., cu ce fel de proleme se confruntă un copil cuprins între vârsta de 08-12 ani?

- ☐ Lipsa de timp pentru activități recreative
- ☐ Acces liber la sursa de tehnologie, nesupravegheat, care poate genera anumite comportamente nepotrivite
- ☐ Situația materială precară a familiei
- ☐ Programul școlar încărcat
- ☐ Lipsa unor programe educaționale atractive
- ☐ Bullying din partea colegilor
- ☐ Altele

După terminarea orelor de curs, copilul dvs. își petrece după masă sub supravegherea:

- ☐ Unuia dintre părinți
- ☐ Unuia dintre bunici
- ☐ Unei bone
- ☐ Este singur acasă
- ☐ Altele

Care sunt entitățile care, după opinia dvs., ar trebui să se implice în dezvoltarea unor abilități de viață a unui copil cuprins între vârsta de 8-12 ani?

- ☐ Familia
- ☐ Cercul de prieteni
- ☐ Școala
- ☐ Comunitatea locală
- ☐ Altele

În opinia dvs., care sunt abilitățile/ deprinderile/ competențele elementare, necesare unui copil cuprins între vârsta de 8-12 ani?

- ☐ Abilități mnezice (capacitatea de rezolvare a problemelor, gândire critică)
- ☐ Abilități manageriale (auto-organizare, planificare)
- ☐ Abilități relaționale (interrelaționare, comunicare asertivă)
- ☐ Abilități academice
- ☐ Altele

Cât sunteți de informat/ă sunteți informat despre oferta activităților nonformale din instituția de învățământ în care este înscris/ă fiul/fiica dvs.?

- ☐ Frecvent
- ☐ De cele mai multe ori
- ☐ Rareori
- ☐ Niciodată

Sunteți dispus/ă sunteți să vă implicați în organizarea activităților nonformale desfășurate în instituția școlară?

- ☐ Da
- ☐ Nu
- ☐ Ocazional
- ☐ Nu pot lua o decizie

Copilul dvs. participă în mod regulat la activități extracurriculare/ nonformale?

- ☐ Niciodată
- ☐ Ocazional
- ☐ Foarte rar
- ☐ Frecvent

În opinia dvs. copilul dvs. se simte confortabil în prezența colegilor de clasă?

- ☐ Da
- ☐ Nu
- ☐ Ocazional
- ☐ Nu știu, nu am informații în acest sens

Ce fel de activități nonformale preferă fiul/fiica dvs.?

- ☐ Ateliere de artă (teatru, muzică, pictură)
- ☐ Dezbateri/mese rotunde
- ☐ Jocuri și întreceri sportive
- ☐ Activități de voluntariat
- ☐ Vizite
- ☐ Drumeții/excursii
- ☐ Altele

Anexa 2. Chestionar adresat cadrelor didactice

Gen: ☐ M ☐ F

Vârsta cuprinsă în grupa:

- ☐ 18-25 de ani
- ☐ 26-35 de ani
- ☐ 36-45 de ani
- ☐ 46-55 de ani
- ☐ Peste 56 de ani

Vechimea în învățământ:

- ☐ sub 5 ani
- ☐ între 6-10 ani
- ☐ între 11-15 ani
- ☐ între 16-25 ani
- ☐ peste 25 de ani

Mai jos aflați câteva afirmații despre ceea ce cred unele cadre didactice raportat la organizarea activităților nonformale. Vă rugăm să citiți cu atenție afirmațiile de mai jos, și să încercați varianta care vi se potrivește cel mai mult. Nu există limită de timp, și nici răspunsuri corecte sau greșite.

1= Dezacord total

3= Dezacord parțial
4= Acord parțial

5= Acord moderat

2= Dezacord moderat

6= Acord total

1. Nu sunt plătit/ă nici de departe pentru munca depusă.	1	2	3	4	5
2. Există șanse prea mici pentru o promovare.	1	2	3	4	5
3. Nu sunt mulțumit/ă de beneficiile obținute în urma muncii depuse.	1	2	3	4	5
4. După o activitate de succes, primesc laudele pe care le merit.	1	2	3	4	5
5. Multe din regulile de organizare a activităților nonformale fac să pară că o muncă ușoară este prea dificilă.	1	2	3	4	5
6. Agreez colegii de muncă.	1	2	3	4	5
7. Uneori simt că organizarea activităților nonformale este fără sens.	1	2	3	4	5
8. Colaborarea dintre cadrele didactice și conducerea unității este una bună.	1	2	3	4	5
9. Organizarea activităților nonformale nu facilitează o creștere profesională.	1	2	3	4	5
10. Colegii care mai multe desfășoară mai multe activități nonformale au șanse mai mari de a fi promovați.	1	2	3	4	5
11. Eforturile mele de a propune o activitate nonformală reușită sunt blocate de birocrație.	1	2	3	4	5

12.	Simt că trebuie să muncesc mai mult din cauza neimplicării colegilor.	1	2	3	4	5
13.	Îmi place munca mea.	1	2	3	4	5
14.	Beneficiile activităților nonformale nu sunt clare pentru mine.	1	2	3	4	5
15.	Salariul lunar mă face să cred că instituția nu mă apreciază la adevărata mea valoare.	1	2	3	4	5
16.	Directorul instituției acordă prea puțin interes față de organizarea activităților nonformale.	1	2	3	4	5
17.	Pachetele de beneficii pe care le avem ca și cadre didactice, sunt egale.	1	2	3	4	5
18.	Există puține recompense pentru cei care organizează activități nonformale.	1	2	3	4	5
19.	Organizarea activităților nonformale presupun prea multă muncă.	1	2	3	4	5
20.	Îmi face plăcere să colaborez cu colegii mei.	1	2	3	4	5
21.	Deseori simt că nu știu de toate activitățile care desfășoară în școală.	1	2	3	4	5
22.	Simt o doză de mândrie atunci când activitățile nonformale organizate sunt o reușită.	1	2	3	4	5
23.	Sunt mulțumit/ă de șansele de creștere salarială pe care le am.	1	2	3	4	5
24.	Ca și cadre didactice, este un beneficiu să facem ceea ce ne place.	1	2	3	4	5
25.	Colegii mei sunt simpatici.	1	2	3	4	5
26.	Organizarea activităților nonformale presupune prea multă muncă birocratică.	1	2	3	4	5
27.	În organizarea activităților nonformale, simt că eforturile mele nu sunt recompensate.	1	2	3	4	5
28.	Organizarea activităților nonformale este neplăcută.	1	2	3	4	5
29.	Sarcinile de lucru nu sunt explicate pe deplin.	1	2	3	4	5

Raportat la o scară de la 1 la 10, unde 1 reprezintă deloc, iar 10 foarte mult, cât de dispus/ă ați fi să vă implicați în organizarea activităților nonformale, în implicând atât elevii, cât și părinții acestora?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Deloc									F mult

**Sistem de evaluare a abilităților sociale (SSRS) – Tradus și adaptat
(Social Skills Rating System – Children Version,
Frank M. Gresham and Stephen N. Elliott, 1990)**

Lista de mai jos cuprinde o serie de comportamente întreprinse de copii de vârsta ta. Decide tu, cât de des ai trăit aceste comportamente în activitatea desfășurată.

Dacă niciodată nu ai manifestat acest comportament, încercuiește 0.

Dacă uneori ai manifestat acest comportament, încercuiește cifra 1.

Dacă acest comportament l-ai trăit deseori, încercuiește cifra 2.

1.	Îmi fac prieteni cu ușurință	0	1	2
2.	Spun lucruri frumoase celor care au făcut ceva bine	0	1	2
3.	Cer sprijin adulților când un alt copil mă lovește sau mă împinge.	0	1	2
4.	Încerc să îmi înțeleg prietenii atunci când aceștia sunt nervoși, supărați sau triști.	0	1	2
5.	Sunt atentă atunci când un adult mi se adresează.	0	1	2
6.	Ignor copii care mă necăjesc.	0	1	2
7.	Cer ajutor prietenilor mei în rezolvarea problemelor.	0	1	2
8.	Cer permisiunea înainte de a folosi lucrurile altcuiva.	0	1	2
9.	Nu sunt de acord cu opinia adulților fără să îmi susțin propria opinie.	0	1	2
10.	Evit să fac lucruri ca ceilalți copii, dacă știu că acesta îmi va aduce necazuri cu adulții.	0	1	2
11.	Îmi pare rău pentru ceilalți copii dacă știu că urmează să li se întâmple lucruri rele.	0	1	2
12.	Îmi rezolv temele la timp.	0	1	2
13.	Îmi țin pupitrul curat și ordonat.	0	1	2
14.	Contribui la treburile de acasă, fără să mi se ceară să fac asta.	0	1	2
15.	Sunt activ/ă în activitățile școlare și în cele sportive.	0	1	2
16.	Îmi finalizez exercițiile de clasă la timp.	0	1	2
17.	Fac compromisuri cu părinții sau profesorii atunci când avem dezacorduri.	0	1	2
18.	Îmi ignori colegii care sunt bufoni.	0	1	2
19.	Pe colegii simpatici mie, îi invit în casa mea.	0	1	2
20.	Îmi ascult colegii care când acești vorbesc despre problemele lor.	0	1	2
21.	Dezacordurile cu părinții mei le finalizez calm.	0	1	2
22.	Ofer complimente colegilor de gen opus.	0	1	2
23.	Aduc aprecieri celor care au făcut un lucru bine.	0	1	2
24.	Zâmbesc și salut fiecare persoană cunoscută mie.	0	1	2

25.	Încep o conversație cu copii de gen opus, fără să mă rușinez.	0	1	2
26.	Îmi apăr prietenii dacă aceștia au fost certați pe nedrept.	0	1	2
27.	Îmi folosesc timpul liber într-un mod plăcut mie.	0	1	2
28.	Îmi controlez reacțiile atunci când ceilalți sunt supărați pe mine.	0	1	2
29.	Urmez mereu instrucțiunile profesorilor.	0	1	2
30.	Când ceilalți colegi sunt atenți la ce am de zis, nu mă rușinez.	0	1	2
31.	Primesc muștrările părinților fără a mă simți supărat.	0	1	2
32.	Urmez mereu instrucțiunile profesorilor.	0	1	2
33.	Folosesc un ton potrivit în discuțiile cu ceilalți colegi.	0	1	2
34.	Cer anumite favoruri celorlalți colegi.	0	1	2
35.	Încep o conversație cu ceilalți colegi.	0	1	2
36.	Discut lucrurile cu colegii de clasă atunci când există o problemă.	0	1	2

Sub-scală	Item
COOPERARE	Cer favoruri colegilor mei
	Cer permisiunea înainte de a folosi un obiect al colegului
	Pupitrul meu este mereu curat și ordonat
	Finalizez activitatea în timp
	Sunt atent/ă când un adult îmi vorbește
	Evit să fac lucruri care îmi pot aduce necazuri în fața unui adult
AUTO - AFIRMARE	Inițiez conversații cu colegii de clasă
	Inițiez conversații cu colegul/ colega de gen opus, fără să mă rușinez
	Dacă mă împotmolesc, cer ajutorul colegilor care îmi sunt prieteni
	Îmi invit în vizită colegii care îmi sunt prieteni
	Apreciez munca colegului/ei de gen opus
	Discut lucrurile cu colegii atunci când există o neînțelegere
EMPATIE	Îmi susțin colega/ul care a fost certat pe nedrept
	Îmi pare rău pentru colegul/a care întâmpină dificultăți în rezolvarea sarcinilor
	Îmi ascult colegii care îmi povestesc despre problemele lor
	Aduc aprecieri colegilor când aceștia o merită
	Îmi arăt afecțiunea față de colegii care îmi sunt prieteni
	Laud colegii care au performat în timpul activității
AUTO - CONTROL	Încerc să înțeleg cum se simte colegul/a meu/a care este furios, supărat sau trist
	Încep o conversație cu ceilalți colegi
	Încep o conversație cu colegul/a mea de gen opus, fără să mă rușinez
	În cazul în care întâmpin dificultăți, cer ajutorul colegului/ei meu/mele
	Cu colegul/a cu care mă înțeleg cel mai bine, îl/ îi propun să ne vedem și în afara școlii
	Aduc aprecieri colegilor de gen opus, fără să mă rușinez
AUTO - CONTROL	Discut cu colegii dacă întâmpinăm o problemă în care suntem toți implicați

**Scala comportamentului școlar social – Tradus și adaptat
School Social Behavior Scale (Merrel K.W. & Caldarella P., 2002)**

Bazându-vă pe comportamentul copilului din ultimele 3 luni, vă rugăm să parcurgeți enunțurile de mai jos, încercuind varianta potrivită care îi descrie comportamentul.

Criteriile de evaluare ale fiecărei afirmații se bazează pe următorul format:

NICIODATĂ	RAR	UNEORI	DES
1	2	3	4

Vă rugăm să alegeți o cifră reprezentativă în dreptul fiecărei afirmații. Dacă aveți câteva comentarii suplimentare despre acest elev, scrieți-le în spațiul prevăzut la finalul chestionarului.

Nr. Crt.	Item Subscala A, Competențe Sociale	Niciodată	Rar	Uneori	Des	Notare		
1.	Cooperează cu ceilalți colegi.	1	2	3	4			
2.	Realizează tranziții adecvate între activități							
3.	Finalizează sarcinile școlare fără să i se reamintească							
4.	La nevoie, oferă ajutor colegilor							
5.	Participă eficient la discuții și activități de grup							
6.	Înțelege problemele și nevoile celorlalți colegi							
7.	Rămâne calm în fața situațiilor neprevăzute							
8.	Este atent la directivele adulților							
9.	Invită ceilalți colegi să participe la activități							
10.	Dacă nu înțelege instrucțiunile, cu respect solicită clarificări							
11.	Deține competențe care sunt admirate de ceilalți colegi							
12.	Este acceptat de ceilalți colegi							

Nr. Crt.	Item Subscala A, Competențe Sociale	Niciodată	Rar	Uneori	Des	Notare		
13.	Finalizează cerințele de lucru independent							
14.	Finalizează sarcinile școlare la timp							
15.	Va ceda sau se va înțelege cu colegii atunci când este cazul							
16.	Respectă regulile clasei și ale școlii							
17.	Are un comportament adecvat la școală							
18.	Cere ajutor într-o manieră respectuoasă							
19.	Interacționează cu o mulțime de colegi							
20.	Produce lucrări de o calitate acceptabilă pentru nivelul său de capacitate							
21.	Inițiază cu ușurință o conversație cu colegii							
22.	Este sensibil la emoțiile colegilor săi							
23.	Răspunde respectuos când un cadru didactic îi atrage atenția							
24.	Își controlează reacțiile de furie							
25.	Se adaptează la activitățile desfășurate							
26.	Are abilități remarcabile de lider							
27.	În timpul activităților se adaptează la diferite așteptări comportamentale							
28.	Complimentează realizările colegilor							
29.	Prezintă un comportament asertiv cu ceilalți colegi							
30.	Invită colegii să participe la activități							
31.	Manifestă stăpânire de sine							
32.	Este respectat de ceilalți colegi							
					Total	A1	A2	A3

Nr. Crt.	Item Subscala B, Comportament antisocial	Niciodată	Rar	Uneori	Des	Notare		
1.	Îi învinovățește pe ceilalți pentru nereușitele sale	1	2	3	4			
2.	Își însușește lucruri/ obiecte care nu îi aparțin de drept							
3.	Manifestă un comportament ostil față de ceilalți							
4.	Trișează în timpul activităților							
5.	Se ia ușor la ceartă							
6.	Nu este onest. Minte							
7.	Tachinează și ia în derâdere ceilalți colegi							
8.	Este lipsit de respect							
9.	Se lasă ușor provocat de ceilalți							
10.	Îi ignoră pe ceilalți							
11.	Se crede superior celorlalți							
12.	Distruge bunurile materiale din școală							
13.	Refuză să împartă orice cu ceilalți colegi							
14.	Prezintă crize de furie							
15.	Ignoră nevoile sau sentimentele celorlalți							
16.	Permanent are nevoie de atenția adulților							
17.	Prezintă agresivitate verbală							
18.	Folosește injurii sau alte cuvinte ofensive							
19.	Agresiv din punct de vedere fizic							
20.	Îi insultă pe ceilalți							
21.	Se autocompătimește							
22.	Se ceartă cu ceilalți colegi							
23.	Este dificil de controlat							
24.	Deranjează pe ceilalți							
25.	Intră în necazuri la școală							
26.	Deranjează activitățile în plină desfășurare							
27.	Este lăudăros							
28.	Nu este de încredere							
29.	Este răutăcios față de ceilalți colegi							
30.	Acționează în mod impulsiv							
31.	Este ușor de iritat							
32.	Cere ajutorul celorlalți colegi							
					Total	B1	B2	B3

Informații suplimentare

Vă rugăm să folosiți următorul spațiu pentru a furniza orice informații suplimentare despre acest elev, care ar fi utile pentru înțelegerea comportamentului său social.

Ordonarea itemilor SSBS - Scala A, în subscale:

COMPORTAMENT ȘCOLAR	Item
	Realizează tranziții adecvate între activități
	Finalizează sarcinile școlare fără să i se reamintească
	Este atent la directivele adulților
	Dacă nu înțelege instrucțiunile, cu respect solicită clarificări
	Finalizează cerințele de lucru independent
	Finalizează sarcinile școlare la timp
	Cere ajutor într-o manieră respectuoasă
	Produce lucrări de o calitate acceptabilă pentru nivelul său de capacitate

COMPORTAMENT AUTOREGLAT (SELF MANAGEMENT)	Item
	Cooperează cu ceilalți colegi
	Rămâne calm în fața situațiilor neprevăzute
	Este acceptat de ceilalți colegi
	Va ceda sau se va înțelege cu colegii atunci când este cazul
	Respectă regulile clasei și ale școlii
	Are un comportament adecvat la școală
	Răspunde respectuos când un cadru didactic îi atrage atenția
	Își controlează reacțiile de furie
	În timpul activităților se adaptează la diferite așteptări comportamentale
	Manifestă stăpânire de sine

INTER-RELATIONARE	Item
	La nevoie, oferă ajutor colegilor
	Participă eficient la discuții și activități de grup
	Înțelege problemele și nevoile celorlalți colegi
	Invită ceilalți colegi să participe la activități
	Deține competențe care sunt admirate de ceilalți colegi
	Interacționează cu o mulțime de colegi
	Inițiază cu ușurință o conversație cu colegii
	Este sensibil la emoțiile colegilor săi
	Se adaptează la activitățile desfășurate
	Are abilități remarcabile de lider
	Complimentează realizările colegilor
	Prezintă un comportament asertiv cu ceilalți colegi
	Invită colegii să participe la activități
	Este respectat de ceilalți colegi

Ordonarea itemilor SSBS - Scala B, în subscale:

OSTIL/ IRIȚABIL	Item
	Trișează în timpul activităților
	Se ia ușor la ceartă
	Nu este onest. Minte
	Se lasă ușor provocat de ceilalți
	Se crede superior celorlalți
	Agresiv din punct de vedere fizic
	Se autocompătimește
	Se ceartă cu ceilalți colegi
	Nu este de încredere
	Este răutăcios față de ceilalți colegi
	Acționează în mod impulsiv
	Cere ajutorul celorlalți colegi

ANTISOCIAL/ AGRESIV	Item
	Îi învinovățește pe ceilalți pentru nereușitele sale
	Tachinează și ia în derâdere ceilalți colegi
	Distruge bunurile materiale din școală
	Ignoră nevoile sau sentimentele celorlalți
	Permanent are nevoie de atenția adulților
	Prezintă agresivitate verbală
	Este dificil de controlat
	Deranjează pe ceilalți
	Este lăudăros
	Este ușor de iritat

DEVIANT/ DISRUPTIV	Item
	Își însușește lucruri/ obiecte care nu îi aparțin de drept
	Manifestă un comportament ostil față de ceilalți
	Este lipsit de respect
	Îi ignoră pe ceilalți
	Refuză să împartă orice cu ceilalți colegi
	Prezintă crize de furie
	Folosește injurii sau alte cuvinte ofensive
	Îi insultă pe ceilalți

GRILĂ PUNCTAJ SSBS
School Social Behavior Scale (Merrel K.W. & Caldarella P.,2002)

Punctaj SSBS	Punctaj obținut	Punctaj standard	Procentaj	Nivel Funcțional
Scala A: Competențe Sociale				
Comportament școlar				
Comportament auto-reglat				
Inter-relaționare				
Total Competențe Sociale				
Scala B: Comportament Antisocial				
Ostil/ Iritabil				
Antisocial/ Agresiv				
Deviant/ Disruptiv				
Total Comportament Antisocial				
Notă: Pentru Scala A, punctajele mari indică nivel ridicat de competențe sociale. Pentru Scala B, punctajele mari indică nivel ridicat de comportament antisocial.				

Test sociometric

Te rugăm să răspunzi sincer la întrebările de mai jos. Răspunsurile tale vor rămâne secrete.

- A. 1.Dacă ar trebui să lucrezi la un proiect școlar alături de un coleg/ colegă de clasă, cu cine ai vrea să lucrezi?
- 2.Dacă ar trebui să lucrezi la un proiect școlar alături de un coleg/ colegă de clasă, cu cine nu ai vrea să lucrezi?
- B. 1.Dacă ai fi liderul/ lidera unei echipe, pe care coleg/colegă ai vrea neapărat să îl/ să o ai în echipă?
- 2.Dacă ai fi liderul/ lidera unei echipe, pe care coleg/colegă nu ai vrea deloc să îl/ să o ai în echipă?
- C. 1.Dacă ar trebui să îți alcătuești lista de invitați pentru petrecerea de ziua, care dintre colegii/ colegele tăi/ tale de clasă ar fi primul/ prima pe listă?
- 2.Dacă ar trebui să îți alcătuești lista de invitați pentru petrecerea de ziua, care dintre colegii/ colegele tăi/ tale de clasă ar fi ultimul/ ultima pe listă?
- D. 1.Care este cel mai bun/ cea mai bună prieten/ prietenă a ta din clasă;
- 2.Pe care dintre colegii/ colegele tale nu ți l-ai dori ca prieten/ prietenă?
- E. 1.Dacă unul/ una dintre colegii/ colegele tale de clasă s-ar muta la altă școală, care ai prefera să fie acesta/ aceasta?
- 2.După care coleg/ colegă ți-ar părea rău că se mută la altă școală?

Competența socială a copilului din perspectiva părintelui

Afirmațiile de mai jos pot descrie comportamentul copilului dvs. observat în ultima lună. Vă rugăm să alegeți varianta potrivită care reprezintă comportamentul copilului dvs.

1. Identificați un lucru nou pe care l-ați observat în comportamentul copilul dvs.

.....

2. Cum apreciați comportamentul copilului dvs. observate în ultimele 2 săptămâni? El/ ea este mai:

Cuminte	Obraznic
Ascultător	Neascultător
Harnic	Leneș
Liniștit	Agitat
Comunicativ	Retras
Altele	

3. Copilul dvs. acceptă decizii cu privire la el/ea, care nu sunt în conformitate cu voia lui/ei?

Niciodată	Ocazional
Foarte rar	Des
Rar	Foarte des

4. Face exact ce i se spune să facă.

Niciodată	Ocazional
Foarte rar	Des
Rar	Foarte des

5. Înainte să înceapă o discuție contradictorie, se gândește la consecințele ce pot apărea în urma acesteia.

Niciodată	Ocazional
Foarte rar	Des
Rar	Foarte des

6. Își cere iertare cu ușurință.	
Niciodată	Ocazional
Foarte rar	Des
Rar	Foarte des
7. În chestiuni de școală, solicită sfatul părinților.	
Niciodată	Ocazional
Foarte rar	Des
Rar	Foarte des
8. Când un alt copil îl/ o vizitează, își cedează cu ușurință jucăriile.	
Niciodată	Ocazional
Foarte rar	Des
Rar	Foarte des
9. Recunoaște că a greșit, chiar dacă nu este ușor.	
Niciodată	Ocazional
Foarte rar	Des
Rar	Foarte des
10. Își exprimă opiniile fără a le impune.	
Niciodată	Ocazional
Foarte rar	Des
Rar	Foarte des
11. Spune lucruri frumoase despre colegii săi de clasă.	
Niciodată	Ocazional
Foarte rar	Des
Rar	Foarte des
12. Sunteți mulțumit/ă de comportamentul copilului dvs. din ultima lună?	
Puțin mulțumit/ă	Oarecum mulțumit/ă
Deloc mulțumit/ă	Mulțumit/ă
Foarte mulțumită	Nemulțumit/ă

ISBN: 978-606-37-1833-5